

COLOCVII

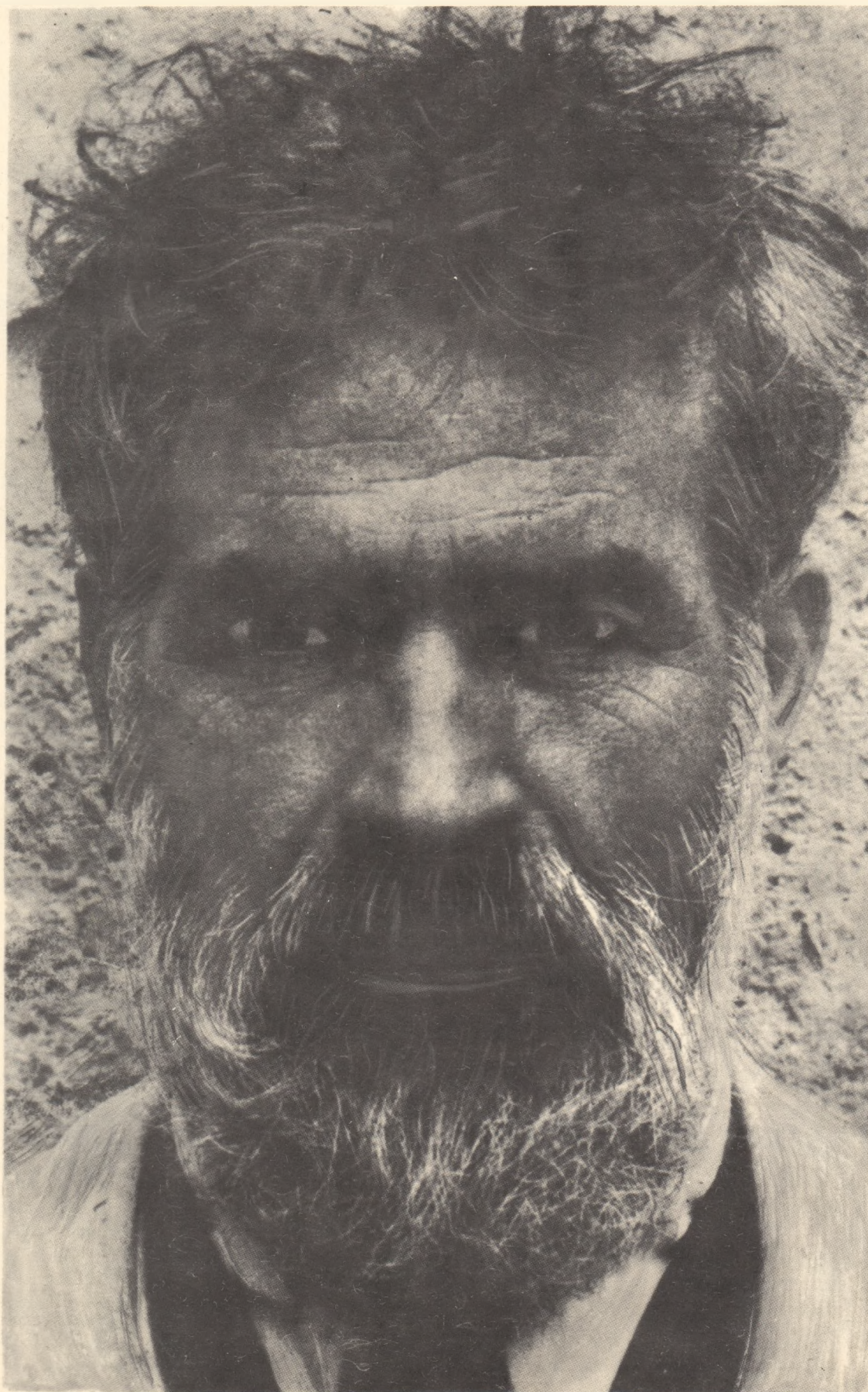
DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL II

4 (10)

aprilie
1967

lei 3

DIN SUMAR

■ SCRIITORII VREMII IAU ATITUDINE ÎN 1907

■ COPIII, OGLINDA NOASTRĂ

■ IDEALUL, MĂSURĂ A TINEREȚII

■ OMAGIU LUI CONSTANTIN BRÂNCUȘI

■ INFLUENȚELE „NEORGANIZATE” ȘI VALOAREA LOR EDUCATIVĂ

■ EFORTUL PERSONAL AL COPILULUI

■ ARTA DE A CITI

■ DOCUMENTAREA, MIJLOC DE INSTRUIRE ȘI EDUCAȚIE

■ CRITERII DE APRECIERE A FILMULUI

■ IGIENA PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT

■ SFATURI DE COMPORTARE ÎN SOCIETATE

SCULPTORUL
CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Reproducere din revista „Ramuri”

SCRIITORII VREMII IAU ATITUDINE

ÎN 1907

AL. BOJIN

Sînt 60 ani de cînd, în cuprinsul „Vieții românești”, vedea lumina tiparului „incendiara” poezie „1907” de Al. Vlahuță, care începea cu profund semnificativul vers „Minciuna stă cu regele la masă”. Puține au fost evenimentele noastre literare care să fi stîrnit, la apariție, atîta neliniște pentru unii și satisfacție pentru alții, precum această poezie. Cu 13 ani înainte, „Noi vrem pămînt” a lui G. Coșbuc, „cea mai revoluționară poezie din literaturile lumii” — după considerațiile lui Gherea, produsese senzație, dar nu tot atîta aversiune față de autor, ca „fabula” lui Vlahuță. Curajul, atitudinea

Minciuna stă cu Regele la masă.

Căci... cam de mult țor proce...

De când țor țor, de când minciuna este,

De laolaltă — cea mai bună cavă

cetățenească a fiului de răzeș moldovean, înștat de dreptate și pătruns de dorința de bine pentru cei mulți, au relevat adevăratul fond moral al poetului, dezacordul său total față de politica guvernărilor zilei. Funcționar de stat, referendar la Casa Școalelor încă din anul 1899, Vlahuță și-a asumat riscul publicării unei asemenea poezii într-un moment de grea încercare pentru țară, după uciderea cu mitralierele a celor 11.000 de țărani din ordinul regelui și al guvernului liberal. Panica i-a înfierbîntat și mai mult pe cei ce conduceau destinele țării, căci dezvăluirea adevărului se împlinea din partea unui scriitor reputat, iubit de popor, al cărui cuvînt incriminator avea puternic ecou în conștiința milioanei de țărani.

Fiind îndată reprodușă de ziare și reviste ca: „România muncitoare”, „Adevărul”, „Viața literară și artistică”, „Furnica” (parodie), contemporanii s-au despărțit, brusc, în două lumi. Poezia „1907” de Vlahuță avusese darul să oblige la atitudine fără echivoc. În numai 30 de zile de la publicare, s-au scris peste 50 de articole despre „fabula” lui Al. Vlahuță. Liberalii dau vina pe conservatori, iar aceștia pe liberali pentru tot ceea ce se petrecuse în țară. Regele îl considera „netrept” pe „Tomnu Vlahuță”. Pînă în cele din urmă, și unii și alții, și liberalii și conservatorii, și-au îndreptat cu înverșunare atacurile împotriva poetului, precum și împotriva altor scriitori ca N. Iorga, G. Coșbuc, Spiridon Popescu, C. Banu și alții care scriau o literatură „incendiară”, „instigatoare”. Se încerca acreditarea ideii că această literatură era vinovată de răzvrătirea țărănilor împotriva impilatorilor. Spiru Haret, liberal, era cu vehemență atacat de conservatori, pentru politica dusă de el în rîndurile sătenilor.

„La Roumanie”, „L'Independence Roumaine”, „Voința Națională” etc — oficiioasele liberalilor, „Epoca”, „Conservatorul” etc — oficiioasele conservatorilor, „Convorbiri literare” (prin scrișul lui Simion Mehedinți), „Semănătorul” (prin scrișul lui I. Scurtu) etc., într-o pornire unanimă, contestă orice valoare estetică poeziei „1907” de Al. Vlahuță, neagă veridicitatea stării de lucruri expuse în poezie, îl condamnă pe poet

pentru „nedreptatea” comisă și se cere chiar tragerea autorului la răspundere. Haret, după propria-i declarație de mai tîrziu, a avut „unele greutăți” în menținerea poetului în funcția ce deținea la Casa Școalelor.

Deși recunoaște că poezia e de cea mai dure-roasă actualitate, totuși „Semănătorul” manifestă ostilitate față de „fapta îndrăzneată, de cetățean lîber, ba chiar un exces de curaj personal din partea poetului, care este în aceeași vreme și funcționar”. Aceeași revistă semnala faptul că „fondul ei politic au făcut-o în douăzeci și patru de ore un eveniment de senzație”.

Alte ziare și reviste, precum: „România muncitoare”, „Adevărul”, „Neamul românesc”, „Viața românească”, „Luceafărul”, „Ramuri”, „Săptămîna” etc, luau apărarea poetului, punînd în lumină valoarea ei artistică, dar mai ales însemnătatea ei de manifest politic, uriașă, în acele împrejurări. În cuvinte stigmatizatoare, N. Iorga scria: „În versuri de bronz, (Vlahuță) face un stranic proces, care nu cruță pe nimeni... În avîntul indignării sale, poetul stă înaintea celei mai mari puteri din țară și cere înlăturarea înconjurimii de fățarnici, de lingușitori interesați, de partizani ce mint și recunoașterea unei realități prea mult ascunse și care s-a văzut numai o clipă la groaznică lumină roșie a caselor care ardeau, cu bogății, mindria și vechea nedreptate din ele”. Replica lui Nicolae Iorga era adresată ziarelor liberale și conservatoare, înfruntînd totodată și calomniile și insinuările lui S. Mehedinți, M. Dragomirescu, I. Scurtu, Filipescu etc., care-l vizau pe Vlahuță. „România muncitoare”, prezentă în această furtunoasă atmosferă, îl apăra pe Vlahuță, considerînd „1907” drept „o frumoasă poezie, de o rară energie, în strofe admirabile, denunțînd putreziciunea societății noastre și nepăsarea regală față de mizeria populară”. „1907” a devenit familiară lumii muncitoare de la noi, fiind declamată în diverse ocazii la cluburile muncitorești din țară. Între ziarele cu intensă participare în vîltoarea acelor polemici, „Adevărul” se înscrie printre primele. Ferm, consecvent, ia apărarea poetului, susținînd și popularizînd ideile cuprinse în poezie — „Vlahuță a scris „1907” — se spune în „Adevărul” din 5 iunie. „Fabula lui va rămîne adevărată, cum adevărată a rămas „Noi vrem pămînt” a lui Coșbuc și starea de lucruri va continua. Poeții nu trebuie luați în seamă, cred suveranii și cei ce-i tîmîiază, rînd pe rînd. Nepăsarea aceasta afectată e pentru noi semnul lașității sufletești. Fabula poetului — orice s-ar spune — nu e din lumea fabulelor și va veni vremea cînd se va vorbi — și încă mult! — de această „fabulă”, fie că... fabulistul va mai fi ori nu în viață.” Profețiile „Adevărului” s-au împlinit. Poezia lui Vlahuță a învins timpul, dobîndind azi noi semnificații și dimensiuni, prețuire crescîndă, prin perenitatea ei, raportînd-o la coordonatele specifice ale epocii, la coordonatele spirituale și sociale care au generat-o. Artist-cetățean, patriot prin idealul de justiție socială de care este animat, manifestînd independență și demnitate, nealterate de opreliștile vremii, Vlahuță ridică glas împotriva stăpînirii, asupra acelor încovoiați în fața tronului, protestînd în gura mare în contra samavolnicilor lor.

În toial campaniei furibunde declanșate împotriva sa, la întrebarea pusă de „Adevărul”

dacă are ceva de răspuns, Al. Vlahuță mărturisea cu calmul său din totdeauna: „Doamne ferește! Le citesc, însemn cu cite o notiță pe margine unele frumuseți și le pun bine... Documente sufletești... Mai tîrziu, cînd se vor potoli patimile, și cele sincere, și cele prefăcute, poate voi arăta într-o cîrtică învechitele șiretenii a o seamă de oameni... practici și cunoscuta logică de struț a acelor care au tot interesul să nu se mai deschidă ochii lumii asupra isprăvilor lor. ...Sînt gînduri pe care de la o vreme și să vrei nu le mai poți ascunde. Vine un moment cînd tot sufletul tău e ca un arc întîns, duros de întîns — și de atunci cuvîntul îți smulge gîndul și-l aduce în lume! Mă apăsau de mult cele spuse în „1907”, trebuiau spuse; și ce bine m-am simțit după ce le-am spus. I-a durut pe unii și au țipat ca din gură de șarpe... Cei mai mulți s-au prefăcut numai că-i doare. Și aceia s-au văitat și mai tare. Dar cîți nu și-au găsit cugetul lor în acele versuri” („Adevărul”, 23 iunie, 1907). Răspicat formulată, mărturisirea — replică reliefează cu pregnanță poziția

Deschide ochi - mar - bătranol Rege

Și, tremurand, din jiltu - de rățica

Au cine linistea lui - scumfă - și strică

Și al vremii - rost - el tot nu - înțeleg

A. Vlahuță

10 iun - 1907

față de potențaii zilei. Departe de a retracta cele afirmate în poezie, din contră întărește sentimentul de revoltă cu vechi rădăcini în conștiința sa, față de rege și acoliții lui. Că poezia „1907” n-a fost doar un accident în viața și activitatea lui Vlahuță, o atestă tot ce publicase anterior, încă din faza debutului. Consecvent, s-a manifestat în același spirit și în anul 1907. Axele lui sufletești, suprasensibilizate de nedreptăți și minciună, au generat perpetuu aceeași atitudine de critică, de denunțare a oricărui act de injustiție și asuprire. Și Vlahuță n-a fost singur în acele crîncene vremuri. Ceilalți confrăți din tagma lui, Caragiale, Cerna, Sădoveanu etc., au împărtășit aceleași sentimente și s-au manifestat, în scris, fără înconjur. Pilda lor de înaltă ținută cetățenească apare azi, peste șase decenii, în toată semnificația ei, în toată frumusețea ei morală. Mai tîrziu, alți mari scriitori au scris despre acele zile ale anului 1907. Rebreanu, Arghezi etc. au luminat cu flacăra geniului lor evenimentele de acum 60 de ani, prezentînd-ni-le nouă, celor de azi, în tot adevărul acelor cumplite vremi de impilare și represalii față de milioanele de țărani.

„Așchia nu sare departe de trunchi” sau „leit taică-său”, — sînt locuțiuni și expresii idiomatice care statornicesc cu puterea experienței îndelungate, legătura educativă dintre tată și copil. Nu e vorba în acestea, și în alte zicale cu iz înțeleptesc și istețime de proverb, doar de asemănare fizică, ci de contagiunea de la părinți la copii a tuturor apucăturilor, și bune și rele. Pentru a cunoaște mai exact și mai adînc tot caracterul unui copil și destoinicia lui, eu cred că trebuie să începi prin a cunoaște și a vedea ee fel de oameni sînt părinții. Atunci nu riști să ai prea mari surprize, afară de cazul cînd copilul, mai maleabil, a intrat sub dominația spirituală a unor persoane străine, a unor colegi, de pildă, cu un caracter mai tare și o educație mai slabă.

Legătura aceasta ombilical educativă, dintre părinți și copii, nu este însă singura determinantă a educației care formează copilul. Intervin aici, puternic și eficiente, învățători și profesori, educatori de profesie care își au și ei, în această muncă, o răspundere aproape tot atît de mare. Și apoi, pentru ca strădania și a părinților și a profesorilor să dea rezultate, mai trebuie neapărat să intervie și societatea ca educatoare. Ba, poate, aș spune că societatea rămîne pînă la urmă, marele și perpetuu educator. Căci o societate certată cu educația poate să strice la adolescență într-un timp foarte scurt, tot ce-au izbutit la copilărie părinții și profesori laolaltă. Nu facem, cred eu, mare lucru dacă o dată cu educația copiilor, nu ne ocupăm simultan sau cu precădere chiar de educația societății. Copil, adolescent, și matur, orice om trăiește în societate, în mediul ei, în climatul ei spiritual. Și societatea are o mare putere de absorbție, chiar de standardizare. Dacă nivelul ei etic este ridicat, și copil și matur se vor adapta acesteia printr-un proces lent, prin simpla conviețuire.

Dar, mărghinindu-ne la educația din raportul zilnic părinți-copii, va trebui să recunoaștem ca responsabili cel puțin pe timpul minorității acestora din urmă — drept principali responsabili — părinții. Iar dintre aceștia: tatăl. După mine, tatăl este timonierul corabiei familiale, cu toată încercătura ei materială și spirituală. Nu se spune degeaba că el este *capul* familiei. El este stîlpul de boltă. El e cel ce face în casă soare sau ceață. Oricît de larg a evoluat concepția familiei și a egalității femeii, și acum, în afară de mici și trecătoare răzbușiri, bărbatul din familie este cel care-i imprimă atmosfera morală. Forța și autoritatea lui impresionează deosebit pe copii. El este mai rațional, mai eliberat decît mama de slăbiciunile afectivității, mai egal în comportarea cu copiii, mai convingător și mai concret prin exemplele sale. Chiar cînd soția-mamă este salariată, tot aportul general și chibzuința soțului-tată sînt hotărîtoare pentru armonia, bunăstarea și frumusețea familiei. Orice tată trebuie să știe aceasta și să fie conștient de răspunderea că-i aduce această poziție de conducător al familiei.

Pentru copil, tatăl are dimensiuni și aptitudini mitologice. Se uită la el ca la un fel de divinitate, oricît de prietenească și apropiată ar fi comportarea tatălui față de el. Tatăl este pentru copil, prin definiție, indiscutabil, un model. Idealul fiecărui copil, în cazuri normale, este tatăl său. (Afară de copiii „teribili”, deja stricați de un fel de snobism al inconformismului care, din contră, vor să apară oricum altfel, numai ca tatăl lor, nu!).

Cu această convingere pe care copiii i-o întăresc tatălui, chiar prin afecțiunea amestecată cu respect și poate, puțină sfială, eu care se uită în ochii lui, tatăl trebuie să fie într-o perpetuă stare de atenție la tot ce face și la tot ce spune, la cel mai mic gest, ca și la cel mai mic cuvînt. Căci nimic nu scapă copiilor. Puterea lor de observație este teribilă; este doar însușirea cu care au fost înzestrați pentru a cunoaște lumea, universul... Puterea lor de sesizare și de judecată este tot atît de mare, iar memoria lor, uimitoare. În ochii lor, părinții se constituie ca persoane, din mîi și mii de gesturi și de cuvinte, altfel, fără importanță. Nici înclinația și puterea de imitație nu sînt mai slabe. Copilul în starea de copilărie, învață doar totul. Și a mîncea, și a dormi, și a vorbi, și a merge, sînt lucruri pe care le învață, și, la început, prin imitație.

Mint părinții, mint și copiii. Altfel ar fi greu să se armonizeze conviețuirea lor. E în casă balamuc și murdărie, nu are cum fi curat în odaia copilului, nici în geanta lui, nici în căiețele și cărțile lui. Ordinea și curățenia sînt dis-

COPIII, OGLINDA NOASTRĂ

Demostene BOTEZ

cipline care se învață, cu toate că natura ne arată că la unele animale, aceste însușiri sînt instinctive, naturale (vezi bursucul). Părinții trag chinul (ca să folosim expresia cea mai plastică accesibilă tuturor vîrstelor) și fac în fața copiilor planuri cum și ce să facă pentru asta, — copiii vor lipsi de la școală a doua zi, și lenea va deveni un atribut caracteristic pînă la poreclă, a familiei întregi. Sfîntă armonie în lene! Părinți exigenți cu ei înșiși, corecți și conștiincioși, egal copii harnici și serioși. Munca și conștiinciozitatea nu sînt valori oculte. Ele apar la oamenii muncitori, în vorbe și fapte, cum apar de firesc florile la pomii roditori. Se văd. Înfrumusețează ce-i împrejur!

Toate aceste însușiri sau defecte se transmit de la părinți la copii, nu, așa, dintr-o dată, printr-un singur gest sau vorbă, ci printr-un proces lent, de organizare a grupului familial, pe nesimțite, azi puțin, mîine mai mult, prin însăși viețuirea îndelungată împreună. Această conviețuire de zi de zi imprimă celor din grupul părinți-copii, nu numai o simbioză spirituală, o anumită atmosferă morală, ci uneori chiar, explicabil poate cumva biologiceste, și o asemănare la chip, la glas, la gesturi, la mers.

Dar ele pot fi însușite și conștient, prin munca unui educator și voința copilului, cum se întâmplă în cazul educării de către profesor. — și acesta constituind pentru copil, un *model*. uneori un fel de supra-om. Eu și acum la 70 de ani port un mare respect pentru unii din profesorii mei din copilărie.

Cînd este însă vorba mai ales de activitatea de educare conștientă, sistematică, didactică, este desigur absolut necesar ca comportarea educatorului să constituie, fără greș și abateri, un exemplu demn de urmat pentru copil. Dar atît încă nu este deajuns. Educatorul trebuie să aibă și o bună metodă de educare.

Această metodă, cred eu, nu poate fi întrutotul standard, — aceeași aplicabilă pentru toți copiii. Aș spune chiar că ea trebuie să fie atît de flexibilă și de nuanțată în elementele ei, încît să constituie aproape o metodă unică, — distinctă pentru fiecare copil, căci fiecare copil are *personalitatea* lui (și încă ce personalitate!) de care trebuie ținut cont, fiindcă orice contrariere bruscă poate strica totul.

Sînt totuși în ceea ce privește metoda de educare, oarecare recomandări, în general verificate copios de o îndelungată și multiplă experiență. Dar, încă o dată, nici acestea nu sînt absolut imuabile.

Greșelile în metodă, nu numai că nu aduc un folos pozitiv, dar cu siguranță, provoacă unul negativ. Astfel, nu e recomandată bătaia și violența care generează caractere neîncrezătoare, ascunse, interiorizate, cu complexe dăunătoare și, în loc să întărească autoritatea zbirului, surpă prestigiul și autoritatea tuturor celor mari. Violența e creatoare de frică, nu de autoritate, ceea ce nu-i de loc totuna.

Tot atît de dăunător, în sens invers, este răsfățul (atenție, mame!) care duce la superficialitate, încredere nejustificată și fără control, în sine, duce la formarea unor firi capricioase, mofturoase, veșnic nemulțumite, pretențioase, amatoare de confort cu orice chip. Nici lauda peste măsură nu-i recomandabilă. Există în chip natural în orice copil un gust de fanfaronadă. Să nu-l mai exacerbăm, creînd un înfumurat, mulțumit de sine, disprețuitor fără motiv de toți semenii săi, tip: „știi tu cine sînt eu?!“... Dar nici cicăleala de fiecare clipă, pentru orice, reproșul nejustificat, oarecum din tic profesional, nu e bun. Copilul nu te mai ascultă atunci chiar de loc. Se apără și el cum poate: nu te mai aude! Sau, dacă te aude, poate și mai rău: iese un dezarmat, așteaptă în orice un sfat, devine neîncrezător, șovăielnic, lipsit de încredere în sine, un nehotărît, un fel de om-secund.

Cum se vede, grea treaba asta de educator! Și totuși atît de simplă dacă acei care o fac, în chip firesc, fără didacticism exagerat și plicticos, ci ca împărtășirea unor norme naturale de viață care ne înlesnesc tuturor pentru toată viața conviețuirea cu alții.

Cu copiii și oamenii prost educați, eu apucături proaste este atît de greu de trăit! Trebuie mereu să fii în gardă, să te păzești și nu știi niciodată din ce parte anume, și cum. De aceea educația e o mare necesitate nu numai pentru ușurința personală în viață, dar și pentru societate.

„ESTE IMPRESIONANT SĂ VEZI POPORUL ACESTA”

Răspunzînd invitației făcute de Academia Republicii Socialiste România, care-și sărbătorea centenarul, am vizitat țara dvs. împreună cu numeroși delegați ai academiilor și universităților din alte țări. Am apreciat că, după ce — ca urmare a eliberării de sub dominația turcească — România și-a afirmat independența, ea s-a exprimat astfel și pe planul culturii, întemeind Academia, care a reunit pe cei mai străluciți dintre savanții români. Ea a jucat un rol important în promovarea limbii, tradițiilor și culturii românești. Reorganizată în 1948, ca urmare a evoluției politice a țării, ea controlează de-atunci un mare număr de institute de cercetări, a căror activitate se înscrie într-un vast program, coordonat și finanțat pe scară națională de Consiliul pentru cercetarea științifică.

Savanții străini reuniți la București au avut posibilitatea de a aprecia efortul enorm desfășurat în întreaga țară. Binecuvîntată cu un pămînt fertil și cu numeroase bogății naturale, România are toate șansele de a realiza succese economice în care industria să ocupe locul agriculturii, pînă acum preponderentă. În vederea acestei perspective, autoritățile politice pun accentul pe cercetarea aplicată.

Dar întregă această activitate nu se limitează la scopuri utilitare. Mărturie stau admirabilele șantiere arheologice deschise pe locul așezărilor grecești sau romane, ca Tomis, Histria și Sarmisegetuza, care scot la iveală în fiecare an noi și prețioase documente destinate istoriografilor antichității.

Membrii Academiei Române și-au primit invitații cu o căldură, atenție și generozitate care reflectă tradiționala ospitalitate a poporului român. Între oamenii de știință ce-și dedică activitatea căutării adevărului, contactul se stabilește cu ușurință. Dar impresia cea mai puternică pe care am adus-o cu mine din această călătorie este, poate, aceea inspirată de vizitarea expoziției consacrate istoriei științelor în România și îndeosebi lucrărilor realizate de membrii Academiei în cursul primului ei secol de existență. Am regăsit acolo, în imagini și prin intermediul operelor lor, toate marile figuri care au ilustrat-o.

Este impresionant să vezi poporul acesta în plină experiență revoluționară regăsindu-și firul istoriei și refăcîndu-și unitatea pentru a-și construi viitorul.

Prof. Denis van BERCHEM
Rectorul Universității din Geneva

Cuvier a reconstituit scheletul unui animal preistoric prelungind, prin raționamente severe, co figuratia unui simplu fragment de os. Un procedeu la fel de stringent se poate aplica însă și în domeniul în care „obiectele de studiu” sînt ceva mai puțin concrete decît în paleontologie, permițînd, de pildă reconstituirea unui întreg univers sufletesc numai pe baza unui gest, a unei replici sau a unei comportări într-o împrejurare dată.

„Mă plictisesc mai plăcut la școală decît la antrenament!” — spunea deunăzi un tînăr, elev în ultima clasă de liceu, într-o convorbire cu un coleg, în tramvai. Il cunoșteam, în tîmplător. Incitat de cuvintele lui, care nu erau dintre cele care se aud în mod obișnuit, am căutat să aflu mai multe despre el. Era ceea ce se cheamă un „elev bun”. Nu excela la nici o disciplină, dar la majoritatea lor se plasa deasupra nivelului mediu al clasei. Același rezultat în ramura de sport pe care o practica în timpul liber. În aparență, nimic nealocul lui. Pînă cînd, creindu-mi intenționat prilejul, am ajuns să stau de vorbă cu el. Mi-am dat seama atunci că vorbele pe care le auzisem în tramvai nu fuseseră rostite deloc întîmplător. Ele exprimau un întreg — dar mic — univers sufletesc, pe care îl bănuisem și care acum mi se confirma.

Pe tînărul nostru nu-l interesa nimic. Învăța, fără efort, cu rezultate bune, dar cu egal dezinteres pentru toate materiile, „animat” nu de vreo convingere sau de un sentiment oricît de vag, ci de, aș spune, o rutină a datoriei. Pe punctul de a termina liceul, nu avea nici un proiect definit, nu știa încă spre ce profesie să se îndrepte, deși își dădea seama că ar fi putut aborda domeniul oricît de dificil. Oriunde s-ar fi dus, știa că se va plictisi și „de vreme ce aceasta nu se putea evita”, singura sa preocupare era aceea de a se plictisi... cît mai plăcut. Dar, în jocul de cuvinte prin care încerca să-și arate „rafinamentul intelectual”, tînerească era numai nuanța de teribilism. Pentru că înapoia formulei ce se voia subtilă, se ghicea un „univers” sufletesc gol din care lipsea interesul, pasiunea, idealul, și în care tronau blazarea și gustul pentru îndoielnice rafinamente.

Din păcate, tînărul nostru nu este un caz izolat. El face parte dintr-o categorie care, față de marea masă a tinerilor, animați de elanuri și entuziasme, contrastează flagrant prin aceea că nu vibrează la nimic, aruncînd priviri de glacială indiferență asupra a tot ceea ce-i înconjoară. Din rîndurile lor se recrutează specia și mai rară, dar și mai ciudată, a celor care, de la indiferență și blazare, au ajuns la disprețului așîșat cu ostentație, exprimat prin extravagante vestimentare și de comportament. Nu le place nimic din tot ceea ce a creat omenirea de-a lungul a mii de ani de cultură și civilizație. Au aerul unor oameni care, la capătul unei îndelungate și complicate experiențe, pe parcursul căreia au cîntărit cu bunăvoință toate valorile care li s-au propus, au ajuns la concluzia definitivă că nimic nu poate rezista criticii, că nimic nu merită apreciere și adieziune.

I-ați recunoscut, desigur! Datorită petelor de ridicul pe care le aruncă ei pe decorul străzii și al locurilor publice.

Este aproape inutil să spun că ceea ce le lipsește tinerilor despre

Idealul, măsură a tinereții

Valeriu CEAUȘU
psiholog

care vorbeam — și nu numai lor, ci și unora dintre adulți — este acea forță morală care izvorăște din conștiința de a trăi pentru ceva, din conștiința unui scop, a unui ideal.

Datorită capacității de a gândi, omul este în același timp subiect și obiect al propriilor sale acțiuni. Și animalul acționează asupra mediului în care trăiește, suferind totodată efectele „acțiunilor” sale, dar el o face pasiv, supunîndu-se trebuințelor și impulsurilor biologice ale speciei din care face parte. Reducînd întreaga gamă a „acțiunilor” animalului la o formă simplă de mișcare mecanică, anume mișcarea rectilinie, și încercînd să descriem vectorii forțelor care determină această mișcare, am descoperi curînd că aceștia sînt, pe de o parte, *trebuințele biologice*, iar pe de altă parte *obstacolele* care se opun satisfacerii lor. Între aceste limite, animalul nu are libertatea de a anticipa, de a-și decide acțiunile, de a alege: ele se impun.

Urmărind apoi din perspectivă temporală această mișcare, vom observa că „timpul” animalului se reduce la două momente: *trecutul*, reprezentat prin bagajul de trebuințe moștenit, imprimat de specie, precum și prin urmele lăsate de „experiența” sa anterioară, și *prezentul*, materializat în special prin obstacolele care se opun satisfacerii trebuințelor. Ceea ce am putea numi viața psihică a animalului, este lipsită de dimensiunea viitorului. Animalul nu face previziuni. Iar ceea ce ar putea apărea ca atare — clădirea cuiburilor, săparea galeriilor, adunarea de hrană pentru durate mai mari etc. — au un caracter prea stereotip, ele aparținînd mai mult speciei decît individului, pentru a se putea presupune că au la bază anticipări în adevăratul înțeles al cuvîntului.

Spre deosebire de animal, omul dispune de libertatea de a decide asupra acțiunilor sale, aceasta derivînd din *gîndire*, din capacitatea de a opera cu imagini și noțiuni, în loc de obiecte. Gîndirea, alături de alte procese psihice superioare, îi îngăduie omului să-și conștientizeze, să-și însușească și — prin însuși acest fapt — să stăpînească „obiectele” lumii înconjurătoare. Dar, o dată cu lumea din jur, omul devine el însuși un obiect al propriei sale conștiințe. Aceasta îl *determină* — pentru că faptele de conștiință pot fi „mișcate”

mai ușor decît obiectele reale — să realizeze cu anticipație, să prevadă rezultatele confruntării sale cu mediul, cu lumea.

Previziunea, cumpănirea anticipativă a rezultatelor diferitelor acțiuni posibile, și *alegerea UNEI acțiuni* reprezintă însăși esența actului de decizie, primul și cel mai important semn de autenticitate a conduitei și activității umane. De-a lungul a milioane de ani, de aici au izvorît drame, dar și tot ceea ce este grandios în om.

Reluînd imaginea unei mișcări rectilinie, la care de astă dată am reduce întreaga gamă a acțiunilor omenesti, pe linia respectivă vom identifica din nou forțele pe care le-am constatat și la animal: *trebuințele și obstacolele*. La acestea vom vedea însă adăugîndu-se o a treia forță: *scopurile*. Acestea reprezintă, am putea spune, „locul geometric”, plasat în viitor, în care se realizează îndepărtarea obstacolelor, a tuturor limitărilor pe care momentul „prezent” le impune în calea satisfacerii trebuințelor. Dar satisfacere nu în sensul cedării față de trebuințe, ci în cel al depășirilor.

Să ne explicăm! Omul, la fel ca și animalul, încearcă o serie de trebuințe naturale, dictate de specie (apărare, hrană, înmulțire etc), dar la acestea se adaugă altele, de ordin social: nevoia de asociere, de comunicare, de creație pe multiple planuri etc., derivate din viața și munca în comun. Astfel, trebuințele naturale se interferează cu cele sociale, influențîndu-se reciproc. Aceasta face ca și „trecutul” omului să difere mult de cel al animalului, o pondere însemnată avînd aici experiența istorică — a omenirii în genere, a țării, a formațiunii sociale respective, a familiei, a individului etc. Cadru social, mediul specific în care trăiește omul direcționează, corectează, iar în anumite cazuri limitează satisfacerea trebuințelor. Totuși, la om nu mai putem reduce momentul „prezent” la „sesizarea obstacolelor”. Datorită capacității de previziune, în trăirea „prezentului” intervine și dimensiunea „viitorului”. Omul nu întîlnește un obstacol decît în măsura în care urmărește un scop, deci plasînd în viitor „obiectul” căutat. Astfel, omul este pe de o parte *împins* de trebuințe, iar pe de altă parte, *atras* de scopuri.

Să ne întoarcem însă la momentul alegerii! Între ce poate alege omul? La capătul dinspre obstacole se află viitorul cu tot ceea ce înseamnă depășire a limitărilor, prezente sau moștenite din trecut: dezvoltare, perfecționare, mărirea gradului de independență față de mediu, satisfacerea marilor deziderate individuale și sociale etc. — scopuri a căror realizare implică efort și activitate sistematică, dăruitoare. Iar la celălalt capăt, se află trebuințele, în special cele naturale, și trecutul. De aceea, pentru a imprima conduitei umane pecetea autenticității, *alegerea* nu este posibilă — fără nici un paradox — decît într-un singur sens, anume cel al adoptării căii și mijloacelor care înseamnă autodepășire, perfecționare. Pentru că adoptarea alternativei opuse înseamnă de fapt *cedare* — față de trebuințele imediate.

În consecință, autenticitatea conduitei umane se poate măsura în funcție de rolul pe care-l joacă „viitorul” în modelarea acțiunilor prezente. Sinteza cea mai înaltă a depășirilor puse sub semnul viitorului este *idealul*. La rîndul lui, idealul, expresia celor mai înalte scopuri pe care și le poate propune un individ, o societate, înseamnă aproape literalmente *proiectare*, aruncare pe direcție *înainte*.

Nu voi vorbi acum despre conținutul idealului, mărginindu-mă la a sublinia că scopurile supreme ale unui individ pot primi denumirea de ideal numai în măsura în care ele concordă, sau se plasează în prelungirea anumitor interese sociale. Altfel, ele pot fi denumite cel mult *ambii*.

Cu cît idealul este mai înalt, mai nobil, cu atît mai mare este forța mobilizatoare pe care o exercită în viața și activitatea unui individ sau a unei societăți. De aceea, un om lipsit de ideal este lipsit de o bună parte din forțele de care putea dispune.

Trăirea cea mai intensă a viitorului, proiectarea pe distanța cea mai lungă, se întîlnește de obicei la tineri. Pornind de la acest fapt, am putea spune că adevărata vîrstă a unui om depinde nu de numărul anilor, ci de forța, de perseverența pe care acesta o depune în urmărirea idealului său. Sub acest aspect există „bătrîni” care în realitate sînt mai tineri decît unii tineri care nu știu să-și trăiască tînerețea. Adevărata bătrînețe — nu numai în sensul moral, ci de multe ori chiar sub aspect fizic — începe numai o dată cu abandonarea idealului. Este cu atît mai trist de aceea, să întîlnim semne de adevărată bătrînețe la unii tineri.

Cum ar putea fi ei ajutați? Desigur, idealul nu se poate comanda. Dar el se poate naște și se poate dezvolta pe baza cunoașterii multilaterale a realității înconjurătoare. Este direct imposibil ca dintre multiplele aspecte pe care le prezintă lumea din jur, trecutul istoric, valorile de cultură și civilizație pe care le-a creat omenirea de-a lungul a mii de ani, să nu se găsească unele care să facă să vibreze, să repună în funcțiune normală resorturile lor sufletești. Să-i îndrumăm cu răbdare spre această cunoaștere.

OMAGIU LUI CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Constantin Brâncuși s-a născut la 21 februarie 1876 în satul Hobița, comuna Peștișani din fostul județ Gorj - Oltenia.

După absolvirea școlii primare în comuna natală, a urmat cursurile unei școli industriale din Craiova, iar mai târziu s-a înscris la Academia de Arte Frumoase din București, ca elev al sculptorului Ion Grădărescu.

În anul 1906 a plecat la Paris, unde s-a stabilit definitiv.

La 16 martie 1957, la Paris, înceta să mai bată inima lui Constantin Brâncuși. Au trecut de atunci zece ani și faima sa în lume n-a făcut decât să crească, răsfrângându-se luminos asupra țării care l-a zămislit, asupra artei românești pe care a dus-o pe cele mai înalte culmi.

Astăzi, operele sale sînt răspîndite în 10 țări. Raportîndu-ne la fondul de sculpturi identificate, Franța se înscrie în frunte cu 105 lucrări, urmată de Statele Unite cu 100 și România cu 35. Dintre cele 42 de orașe, care-i găzduiesc operele în muzeele și colecțiile particulare, Parisul deține 105, New York 40, Filadelfia (SUA) 19, București 18, Tîrgu Jiu 7, acestea constituint unicul ansamblu brâncușian în aer liber.

Personalitatea puternică a lui Brâncuși și opera sa de valoare universală au inspirat numeroși pictori și compozitori. Scriitorul american de origine română Peter Neagoe i-a închinat unul dintre cele mai bune romane ale sale. Pînă și în teatru a irumpt, fiind prezent cu operele sale în spectacolul „Ritm și Imagine” montat în 1960 la teatrul Mobile din Paris de Jacques Polieri. Pe o scenă circulară, înconjurînd complet sala și publicul, sculpturile lui Brâncuși, Pevsner și Jacobsen, așezate pe platforme mobile, se animau rînd pe rînd, într-un cadru științific de teorie verbală, muzicală și plastică.

În film, în afară de scurt metrajul pe care francezii l-au făcut în atelierul său reconstituit la Muzeul de artă modernă din Paris, l s-au consacrat două documentare românești, datorate regizorilor Adrian Petrișganaru și Erich Nussbaum.

Dintre zecile de mărturii ale criticilor de artă, artiștilor și colecționarilor de pretutindeni, redăm astăzi pe acelea ale teoreticianului Giuseppe Marchiori și sculptorului Ștefan Hajdu, care au eunoscut în de-aproape viața și opera lui Constantin Brâncuși, socotit de el ca și de mulți alții ca părinte al sculpturii moderne. Cele două omagii au apărut în Cahiers d'art în 1955, cînd Brâncuși se afla în seninătatea amurgului.

Paul TEODORESCU

BRÂNCUȘI ESTE PREDECESORUL TUTUROR SCULPTORILOR DE AVANGARDĂ

GIUSEPPE MARCHIORI

Știu tot despre Brâncuși, despre viața sa, despre izolarea sa, despre brustele lui minii, despre manile sale. O legendă s-a creat în jurul său, s-a făcut din el un personaj.

Totuși veritabila biografie a lui Brâncuși se află în opera sa care nu dă prilej de cancanuri și care reprezintă continuitatea unei munci fără întrerupere, faptuță cu o remarcabilă îndemnare manuală.

Brâncuși este desigur un artist care-și cunoaște meșteșugul mai bine decît oricine. În 1907, l-a învățat pe Modigliani cum să lucreze piatra, cum să scoată din ea un cap de o sfințenie gotică sau romană.

Brâncuși vine dintr-o vreme fără istorie pentru a reda sculpturii încetarea de altă dată a formelor împlinite. Toate tradițiile și toate civilizațiile se anulează în forța elementară a fanteziei sale. Monumentelor și statuiilor celei de-a Treia Republici, Brâncuși le opune totemuri, coloane fără sfîrșit, arhitecturi de lemn create cu o cantonare sălbatică.

Acestea sînt simbolurile unei certitudini solide și severe. Nimeni nu știe mai bine decît Brâncuși să extragă din materia folosită noi valori expresive. El le extrage din lemn, din piatră, din bronz, exploatand vîntoșările, leșiturile, tăietura netă și precisă, culoarea, lumina.

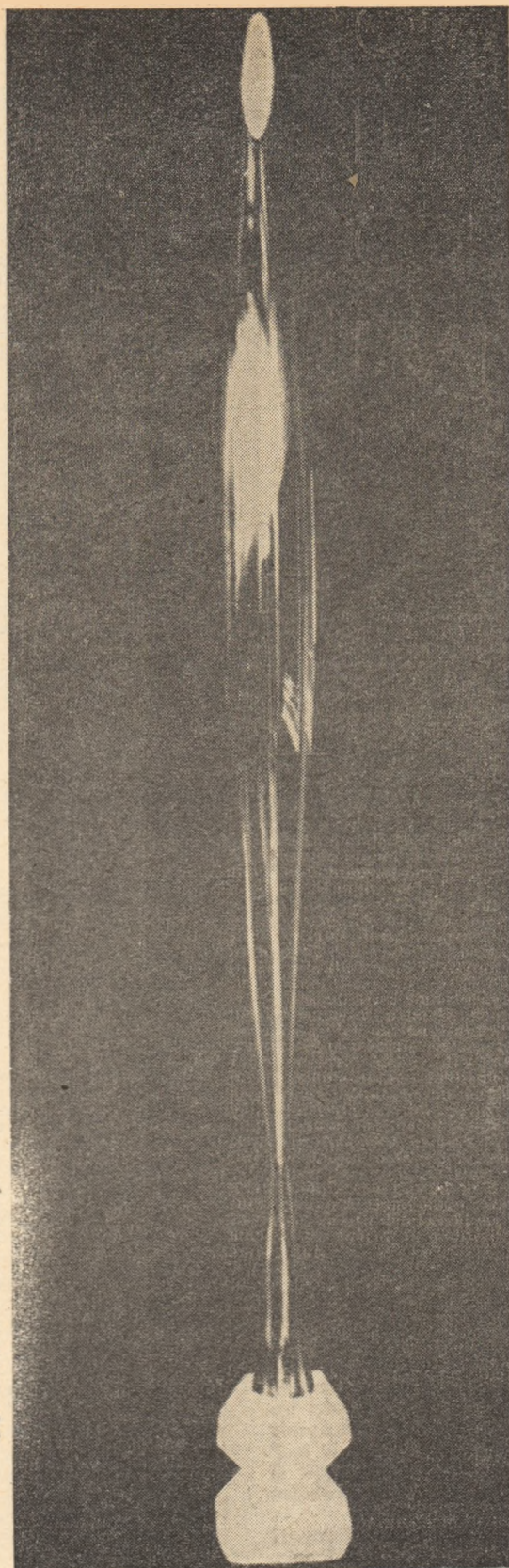
Motivul „Cocoșului” formînd un ferăstrău este reluat de Brâncuși, cu un mai mare elan spre înălțimi, în diferite versiuni în bronz lustruit și aurit care cuprînde de asemenea „Pestele” și portretele domnișoarei Pogány și ale prințesei X, reprezentate în opera lui Brâncuși legătura cea mai strînsă cu timpul, cu un anumit gust fin de secol. Sculptura dobindeste frumusețea obiectului în sine. Un obiect lucrat pînă la perfecțiune, în care amintirea modelului situat dincolo de istorie plere într-o realitate plastică cu totul nouă. În timp ce totemurile de lemn sînt forme absolute, bronzurile aurite se transformă odată cu schimbările lumii, participă la ambianță, ogîndesc exteriorul. Totuși, ritmul și tensiunea lor rămîn inalterabile.

Ca orice artist adevărat, evadează într-un timp imaginar nemăsurabil, care este acela al perfecțiunii formelor inventate și, prin aceste forme și prin singurătatea în care trăiește stabilește un raport cu lumea și cu societatea. Este singurul raport posibil.

Brâncuși este predecursorul tuturor sculptorilor de avangardă. El a ajuns aici fără să îl căutăm sprijin în teorii. Libertatea sa este o trăsătură originală și nu o succedere. Este libertatea fără limite a celui care știe ceea ce trebuie să facă. „Simplitatea, afirmă Brâncuși, nu este un scop în artă, dar se ajunge la simplitate fără voință prin apropierea de sensul real al lucrurilor”. Secretul este tocmai acest mod de a se apropia de sensul real al lucrurilor, descoperîndu-se pe sine însuși. Și Brâncuși atinge totdeauna această simplitate cu conștiința sigură a limitelor care nu trebuie să-o depășească. În acest caz simplitatea vrea să zică profunzime.

PASĂREA ÎN SPAȚIU

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

OPERA LUI CONSTANTIN BRÂNCUȘI, FERICIT ECHILIBRU AL TOTULUI

ȘTEFAN HAJDU

Îmi place omul pentru că orice obiect, asupra cărui se fixează privirea sa, devine îndată de cristal. Acest om se numește Constantin Brâncuși — sculptorul — bătrîn teribil, ciulin al cîmpilor românești.

Iată o mină care știe să mîngîie, să mîngîie ogoare imense, văi adînci, dealuri domoale, crestele munților și pante dulci. Să mîngîie, să simtă bucuria Lumii prin miștile sale. Mina mîngîie, ochii mîngîie, trupul mîngîie, mîngîierea cuprînde tot, inteligența plpăitului modelează Viața.

Marmora este grea, piatra este dură, lemnul nu ascultă. Formele sînt uzate văduvlte de vechea lor semnificație, cotropite de simboluri moarte. Ele și-au pierdut puterea emotivă.

A venit „Începutul Lumii” — oîl nădejdi noastre, căci în ou se află un germe fecund, forța de o putere nestăvilită și explozivă, o încălcare emoțională subtilă și pură și o luensă făgăduială. Știu că puritatea nu trebuie să fie un scop, nici întreaga sa substanță și că indiviziunea oprește înmulțirea; gînoacea trebuie să se spargă căci viața se naște prin divizare, prin multiplicare, prin înmulțire. Ne trebuie absolutul, indivizibilul și ne trebuie de asemenea mișcarea, viața.

La intersecția acestor două forțe se găsește opera lui Constantin Brâncuși, fericit echilibru al Totului.

Dincolo de mîngîiere, de plăcerea senzuală a Formelor, dincolo de raționamentul geometric și de intuiția forțelor ascunse, este un om, care dăltînd piatra, a salvat sculptura.

„PRIMĂVARĂ“

de Ștefăniță REGMAN

Școala generală nr. 23
București

PSIHOLOGIA ȘI VIAȚA SOCIALĂ COTIDIANĂ

Îți vorbește profesorul. Tu taci. Ai vrea să-i spui că ești nevinovat, că... Dar taci. Aștepti să termine vorba. Nu-l poți întrerupe. Ți-e profesor!

— Cine te oprește?

— Nu știi bine cine, dar simți că ceva se opune primei tale porniri. E o regulă socială, o normă socială care guvernează relația profesor-elev, normă pe care ani în șir ai respectat-o și acum îți impune atitudinea față de profesor.

Ești fericit. Ți-a apărut fotografia în ziar: o vede toată lumea. Dai năvală în casă. Ți-e părul răvășit, cravata strîmbă. Ai ziarul în mînă... Dar ai tăi rîd. Rîd. Mergi în camera ta; de ciudă, rupi ziarul. Repeti într-una aluziile lor. „Ce fotogenic e artistul nostru, ce fotogenic e...”

— Ce, dacă clișeu e cît unghia și nu mi se vede decît șapca, trebuiau să rîdă?

— Și dacă au rîs, ce, rîsul doare?

— Doare, pentru că rîsul, ironia, satira sînt sancțiuni sociale și sînt cu atît mai aspre cu cît ți-e mai scumpă părerea celor ce te satirizează.

Există așadar *norme și sancțiuni sociale*, norme nescrie și sancțiuni, adesea, difuze.

Celor ce pășesc timid pragul vieții sociale ar trebui să li se facă cunoscute aceste norme și sancțiuni sociale. Pînă în prezent însă, în întreaga noastră literatură, nu există o lucrare de ținută științifică, adresată publicului larg cititor, care să ilustreze și să explice fenomenele și legăturile psiho-sociale.

Valoroasa lucrare „Introducere în psihologia socială”, de M. Ralea și T. Herseni adresată specialiștilor, își așteaptă dublura: o expunere clară, accesibilă, a principalelor probleme ale psihologiei sociale — persoane, relațiile interpersonale, grupurile și ordinea vieții sociale cotidiene. Virtuțile educative ale unei asemenea lucrări de popularizare ar fi evidente. Să ne referim, de exemplu, numai la înțelegerea psihologică a

ordinei sociale cotidiene: cîte implicații educative nu s-ar dezvălui! Explicarea în limbajul psihologiei sociale a normelor de viață, înțelegerea logicii lor, ar face aderarea la ele conștientă, contribuind astfel la mai ușoara integrare a tînărului în viața socială. Se știe că în relațiile sociale „noi nu trebuie să improvizăm de fiecare dată” — societatea prescrie modele de comportament. Ni se cere să le cunoaștem și să le realizăm. Există în societate reguli, „norme” care fac posibilă desfășurarea vieții sociale, așa cum regulile de circulație reglementează traficul rutier. Dacă fiecare ar circula la dreapta sau la stînga, după bunul plac, pietonii și șoferii ar trebui să se preocupe continuu de întrebarea „ce vrea celălalt să facă”, la ce trebuie să se aștepte, ce i se poate întîmpla. Numărul accidentelor, se înțelege, ar crește vertiginos...

Există în societate „roluri” pe care individul ori le acceptă ori nu, trebuie să le trăiască. (Shakespeare observa, cu genială intuiție: „Lumea întreagă e o scenă și toți oamenii-s actori”). În societate, în raport cu vîrsta, cu obiceiurile, profesia, cultura, ți se acordă un rol, adică „un model organizat de conduite privitoare la o anumită poziție a individului într-un ansamblu social interacțional” (A.M. Rocheblave). Poziția individului în contextul social, cu totul general, înseamnă de fapt statutul lui. Aparținînd diferitelor grupuri, copilul are mai mult decît un singur statut. În familie nu rareori el este „alintat”, cuvîntul lui, peltic, reduce la tăcere vocea firavă a bunicii. El are, în acest caz, o situație

privilegiată și se comportă ca atare. La școală, în clasă, astfel de poziții nu există. Ca membru al colectivului școlar, rolul de elev impune un anumit comportament. Încălcarea modelului comportamental se sancționează; și sînt gradații în sancționare după cum sînt variații în abaterile de la modelul prestabilit, începîndu-se cu abaterile abia sensibile și terminînd cu cele grave: ieșirea din rol. („parcă n-ar fi elev”, sau reproșul adesea auzit „Elev ești tu?”)

Traversarea mediilor sociale — intrarea și ieșirea din cadrul grupelor în care se desfășoară existența umană — face necesară schimbarea rolurilor în conformitate cu statutele dobîndite în cadrul acestor grupe. Cineva poate fi, în același timp, iubit în familie, indiferent pentru colegii de muncă și de nesuportat în cercul unor nefumători, dacă acesta fumează.

Încadrarea individului în rol nu este un act mecanic, impersonal — ea presupune o *personalizare* a rolului; pe de altă parte, rolul acceptat nu rămîne exterior; ci își pune amprenta asupra persoanei. Se ajunge astfel la tipurile sociale: medicul, profesorul, avocatul, arhivarul. Schimbarea statutului și a rolului este uneori dificil suportată. Ca centru al atenției grupului familial nu e ușor să accepți indiferența unora și ostilitatea celorlalți. Ca răsfațat al părinților, la intrarea în școală este greu pentru un copil să suporte rigiditatea profesorilor. Părinții, în aceste cazuri, sînt chemați să fixeze gradat exigența față de noul rol asumat — acela de elev. Dezmierdările exagerate de acasă îngreuiază, cu sigu-

ranță, încadrarea în disciplina școlară. Dar schimbarea statutelor nu se produce numai în spațiu prin trecerea dintr-un grup social în altul, ci și în timp, în interiorul aceluiași grup. Dezvoltarea sub toate aspectele a individului reclamă schimbarea poziției lui în interiorul grupului, după activitatea principală pe care acesta o desfășoară.

Despre adolescență s-a spus că este vîrsta fără de statut. Dobîndirea statutului de adult, atît de rîvnit de adolescent, este uneori împiedicată de sistemul de relații în care acesta este pus. O dragoste părintească exagerată, manifestată în tendința de a crea „condiții de seră” adolescentului, îl poate menține pe acesta într-o situație contradictorie, ceea ce poate avea ca efect o stare conflictuală.

Cunoașterea de către părinți a succesiunii, în timp, a statutelor poate împiedica declanșarea stărilor conflictuale la adolescent, poate ajuta la încadrarea acestuia în sistemul vieții sociale productive. Educația — în accepția largă a termenului — tocmai aceasta se și străduiește să realizeze: integrarea individului în rol și schimbarea rolului în raport cu nivelul de dezvoltare a individului. Dinamica statutelor și rolurilor, constituind tocmai ordinea vieții cotidiene, nu este totdeauna perfectă, pentru că unii membri ai grupurilor nu respectă statutul altor membri și nu se comportă corespunzător cu rolul lor. De cele mai multe ori această nerespectare a statutelor și rolurilor se datorește necunoașterii normelor sociale.

Și atunci, cine-i vinovat? Educatorul sau cel ce este educat.

SEPTIMIU CHELCEA

EXEMPLUL UNUI PĂRINTE ILUSTRU

Editorii reuniți din Roma au avut admirabila idee să grupeze din nou scrisorile cu caracter educativ ale lui Antonio Gramsci, trimise celor doi fii — Delio și Giuliano —, mamei, soției și cumnatei sale, din închisoarea în care-l azvirlise, în 1926, regimul fascist și în care marele gânditor și luptător italian n-a încetat o clipă să mediteze, să citească și să scrie. Volumul, bogat ilustrat, se intitulează *L'albero del riccio* (Mărul aricilor, noiembrie 1966) și, pe lângă scrisorile către familie, cuprinde citeva din povestirile (clasice) la care Gramsci se referă cu precădere, (*Robinson Crusoe*, *Cocoșul de aur* de Pușkin, *Rikki-Tikki-Tawi* de Kipling, *Jocuri* de Tolstoi, o „istorie” a lui Dickens ș.a.)

Ce interes prezintă această culegere? Las la o parte latura dramatică, patetică, a situației lui Gramsci, părinte pentru totdeauna despărțit de copiii săi (pe cel de al doilea nu l-a văzut niciodată), a căror evoluție a fost nevoit s-o urmărească de departe, numai prin fotografii și epistole. Această latură nu face decât să ne sporească admirația față de excepționala tărie morală a celui care a întemeiat Partidul Comunist Italian. Dincolo de asemenea considerații, mănunchiul de 55 de scrisori se constituie într-un viu și expresiv „mic manual” pentru educarea culturală a copilului de pretutindeni. Cu luciditate și cu simțul deplin al răspunderii pedagogice, Gramsci abordează variate probleme în legătură cu formarea treptată a fiilor săi, dialoghează pasionat cu ei, îi întreabă îi iscodește și-i îndrumă cu finețe, începând de la exercițiile de voință și terminând cu Pantheonul genurilor literare.

Iată, de pildă, ce-i scrie băiatului mai mare, lui Delio: „Cred că unul din lucrurile cele mai grele la vârsta ta e acela de a sta așezat la o masă de scris, pentru a pune ordine în gânduri (și chiar pentru a gândi) și pentru a le scrie cu oarecare eleganță; e o „ucenicie” citeodată mai grea decât aceea a unui muncitor care vrea să se califice într-o meserie și care trebuie să înceapă chiar de la vârsta ta”. Pe Giuliano, mezinul, îl îndeamnă să deseneze cu toată libertatea, arătându-se imediat preocupat și de disciplina copilului în această privință: „Desenează cum vrei, în joacă și ca să te distrezi, nu „serios” ca pentru o lecție ce nu-ți place. Aș vrea totuși să văd și unul din desenele pe care le faci la școală! Pe astea cum le faci? Serios sau numai în joacă?”

Pasajele cele mai atrăgătoare, cele mai adinci totodată, sînt rezervate „sfaturilor” literare. Înainte de a trece la operele și la capodoperele literaturii culte, Gramsci acordă o mare importanță poveștilor, basmelor populare auzite în copilărie. El evocă istorisirile cele mai viu întipărite în memorie, așa cum le-a ascultat în serile umede ale Sardiniei natale. Mai mult: el creează povestiri noi, bazate pe întâmplări trăite pe cînd era copil. Dintr-o asemenea relatare, adresată lui Delio, a fost desprins și titlul volumului: Gramsci își amintește cum într-o noapte senină de toamnă, o familie de arici și-a strîns o bogată provizie de mere: de aici — *Mărul aricilor*.

Era firesc ca în acest domeniu, al basmului, un rol de seamă să-l joace mama. Într-o scrisoare trimisă chiar mamei sale, Gramsci îi reamintește cum ea l-a învățat să scrie, să citească și să memorizeze versuri patriotice. „De altfel — continuă Gramsci, în singurătatea celulei sale — tu nu poți să-ți închipui cite lucruri îmi vin în minte și în toate tu apari ca o putere binefăcătoare, plină de duioșie pentru

noi, copiii”. În încheierea aceleiași scrisori, filozoful marxist schițează un portret magistral al mamei de totdeauna și de pretutindeni: „Dacă te gîndești bine, toate problemele sufletului, ale nemuririi sufletului, ale paradisului și infernului nu sînt la urma urmei decît un fel de a vedea acest simplu fapt: că orice acțiune a noastră se transmite celorlalți după valoarea ei, în bine sau în rău, trece din tată în fiu, de la o generație la alta, într-o mișcare perpetuă. Deoarece toate amintirile noastre în legătură cu tine sînt îndreptate spre bine și spre tăria sufletească, iar tu ți-ai închinat toate puterile pentru a ne crește, asta înseamnă că încă de multă vreme tu te afli în singurul paradis existent, paradisul care — pentru o mamă cred că e inima copiilor ei”.

Fără îndoială, Gramsci — intelectual cu o suprafață culturală extrem de întinsă — se arată deosebit de atent în ceea ce privește lecturile copiilor săi, încercînd să le selecteze, să le orienteze și — mai ales — să le lege de un permanent și ascuțit discernămint critic. În acest sens, iată ce îi răspunde — cu un umor echilibrat — lui Giuliano referitor la lectura unei scrieri de Wells: „Ai citit doar o jumătate dintr-o năvelă de Wells și ai vrea să judeci toată opera acestui scriitor, care a publicat zeci și zeci de romane, culgeri de nuvele, eseuri istorice etc? (...) Cel mai mare scriitor al Greciei antice a fost Homer, iar poetul latin Horațiu a arătat că și Homer „dormita” din cînd în cînd. Desigur că Wells, față de Homer, dormitează cel puțin treisuteșasezeci de zile pe an, dar s-ar putea ca în celelalte cinci sau șase zile (cînd anul e bi-

sect) să fi fost cu totul treaz și să fi scris ceva plăcut, care să reziste la critică”.

Modernitatea, prospețimea pedagogică a lui Gramsci — în calitate de părinte — stă în simțul de luciditate critică pe care ține să-l sădească în sufletul fiilor săi. În această privință, din toate scrisorile, semnificativă e aceea adresată lui Delio pe tema valorilor literaturii universale. Gramsci pleacă de la o imagine pe care băiatul și-a făurit-o despre Cehov ca „scriitor social”, trecînd apoi la considerații generale asupra marilor personalități, asupra genurilor din literatură: „Sîstînd că Cehov e un scriitor social, ai dreptate, dar nu trebuie să fii prea mîndru de această constatare, pentru că Aristotel spusese încă în antichitate că toți sînt animale sociale. Cred că tu voiai să spui mai mult și anume că Cehov a exprimat o anumită situație socială, că a exprimat unele aspecte ale vieții timpului său și le-a exprimat într-un fel care să-i permită să treacă drept un scriitor progresist”. Firește, nu poți spune totul despre Cehov doar în citeva cuvinte. La fel și despre Turghe-niev. Tu îmi atragi atenția că revista pionierilor, în trecut, dedica mult spațiu lui Tolstoi și puțin sau aproape nimic lui Gorki. Acum că Gorki a murit și resimțim durerea pierderii sale, asta poate apărea ca un lucru nedrept. Dar trebuie să judecăm cu spirit critic în orice clipă și atunci nu vom uita că Tolstoi a fost un scriitor „mondial”, unul dintre puținii scriitori din toate țările care a atins cea mai mare perfecțiune în artă, și a trezit și trezește tîronțe de emoție pretutindeni, chiar și în traduceri foarte slabe, chiar și la bărbați și la femei abrutizați de trudă, cu o cultură elementară. Tolstoi a fost într-adevăr un „purtător” de civilizație și de frumusețe, iar în lumea contemporană nu l-a egalat încă nimeni: pentru a-i găsi pereche trebuie să ne gîndim la Homer, la Eschil, la Dante, la Shakespeare, la Goethe, la Cervantes și la alții cîțiva, foarte puțini”.

La 27 aprilie se împlinesc treizeci de ani de la moartea lui Antonio Gramsci, generosul luptător pentru libertate și dreptate, gînditorul și teoreticianul riguros, omul impecabil. Și, s-ar mai putea adăuga, părintele exemplar, educatorul atent și plin de finețe. Cred că, publicînd în traducere *Mărul aricilor*, Editura Tineretului ar aduce nu numai un convenit omagiu luminoasei și puternicei personalități a istoriei Italiei contemporane, ci ar făptui și un adevărat act de cultură pedagogică. Pentru că e vorba de un admirabil text de lectură, care deschide apetitul unui lanț nesfîrșit de lecturi, fundamentale, și lărgeste orizontul copiilor și al părinților deopotrivă.

Florian POTRA

DESPRE CARACTER

- Caracterul este „ceea ce deosebește din punct de vedere moral o persoană de alta”. (Littre)
- ★
- Dacă vrei să treci om de caracter și de curaj în proprii tăi ochi, nu face concesii de conștiință în direcțiile vieții tale... (G. Ibrăileanu)
- ★
- Are caracter în lucrurile mari și mici acela care arată consecvență în ceea ce se simte capabil să facă. (Goethe)
- ★
- Adversitatea este piatra de încercare a caracterului. (Balzac)
- ★
- Cine n-are caracter nu e un om, e un obiect. (Chamfort)
- ★
- Destinul omului e determinat de caracterul său. (Cornelius Nepos)
- ★
- Unde nu există caracter nu există nici om mare, nici artist mare, nici mare om de acțiune. (Romain Rolland)
- ★
- În fiecare din noi zace un Phidias. Fiecare om este un sculptor care trebuie să cizeleze marmura sau lutul său. (Edgard Quinet)
- ★
- Adevăratul caracter răzbate în marile împrejurări. (Napoleon)
- ★
- Învățătura îți dă lumină, dar nu te înalță decît prin caracter. (Ovid Densusăeanu)

**GRUPUL ȘCOLAR
UCECOM
— BUCUREȘTI**

● **CE V-A DETERMINAT SĂ VENIȚI LA ACEASTĂ ȘCOALĂ?**

● **CE VREȚI SĂ FACEȚI ÎN VIITOR?**

● **CINE V-A DETERMINAT SĂ VENIȚI LA ACEASTĂ ȘCOALĂ?**

În condițiile societății noastre socialiste, alături de celelalte grade de învățământ, se dezvoltă necontenit și învățământul profesional și tehnic. Rețeaua variată a acestor școli asigură economiei naționale muncitori calificați, maistri, cadre cu pregătire tehnică medie la nivelul exigențelor impuse de ritmul înalt de dezvoltare a economiei noastre.

Congresul al IX-lea al P.C.R. a fixat ca pînă în 1970, învățământul profesional și tehnic să-l fie alocate investiții în valoare de peste 1 miliard 200 milioane lei pentru construirea a peste 1200 săli de clasă și aproximativ 50.000 locuri în internate. Aceasta va contribui la ridicarea pe o treaptă nouă a acestui grad de învățământ, economia națională beneficiind astfel de aportul unui număr sporit de muncitori calificați prin școli.

În ansamblul învățământului profesional și tehnic din țara noastră, un aport deosebit pentru pregătirea viitorilor muncitori calificați, tehnicieni sau maistri, îl aduc școlile profesionale și tehnice ale U.C.E.C.O.M. (Uniunea centrală a Cooperativelor meșteșugărești).

Alături de alte școli de același gen, ele pregătesc noile generații de strungari și mecanici auto, cizmari și croitori, electricieni și tehnicieni electroniști, care — devenind muncitori calificați, cu solide cunoștințe teoretice și îndelungată practică — vor putea răspunde sarcinilor trasate UCECOM-ului de cel de al IX-lea Congres al P.C.R. — de a lărgi și îmbunătăți serviciile de întreținere și reparații, de a ridica nivelul calității și de a îmbogăți varietatea articolelor de uz casnic și gospodăresc.

În ancheta de față ne-am adresat elevilor Grupului școlar UCECOM — București: Școala profesională — care pregătește muncitori calificați în meseriile de cizmari, croitori, strungari, mecanici auto-moto etc. și Școala tehnică care pregătește tehnicieni electroniști pentru reparații radio și televizoare. Sînt cele două componente de bază ale acestui grup școlar în cadrul căruia mai funcționează un curs seral (fără scoatere din producție) pentru pregătirea electricienilor de laborator și a lăcătușilor montatori.

Am pornit ancheta la Școala profesională din clase de 30 de elevi (vîrstă medie — 17 ani) din anul II C croitorie bărbați un chestionar care în prima parte le cerea să răspundă la întrebarea: „Ce v-a determinat să veniți la această școală?”. Din analiza răspunsurilor primite reies următoarele:

13 elevi (4 băieți și 9 fete) (43,3%) — au venit la această școală pentru că le place meseria:

8 elevi (3 băieți și 5 fete) (26,6%) la îndemnul familiilor;

7 elevi (5 băieți și 2 fete) (23,3%) „din întâmplare” și 2 elevi (2 fete) (6,6%) la sfatul unor prieteni, colegi etc.

O constatare imediată atrage atenția asupra faptului că în numai 26,6% din cazuri familia și-a impus voința, în timp ce 43,3% din elevi și-au ales singuri drumul în viață... (de unde se vede că și la 15 ani poți răspunde singur la întrebarea „Ce voi fi?”).

Un lucru cu evidente implicații contradictorii este următorul: din cei 23,3% elevi veniți „din întâmplare” — eleva Paula H. este prima pe clasă la învățatură fiind propusă pentru panoul de onoare al școlii.

În „cazul” Paula H. dragostea pentru meserie s-a afirmat deci mai tirziu... Ajutată de profesori, de maistri, de familie, Paula H. a înțeles frumusețea acestei meserii, a înțeles că în țara noastră nu este o rușine să fii croitor, că orice meserie este respectată și prețuită, cu condiția esențială însă ca acel ce o practică să o prețuiască el în primul rînd.

În categoria celor înscriși la îndemnul familiei (26,6%), am constatat unele rezultate mediocre sau sub nivelul cerințelor programelor (lipsă de interes și de încadrare în disciplina muncii la o parte din elevi).

Deși cadrele didactice, organizația de partid, organizația U.T.C. din școală se străduiesc să apropie conținutul specific al procesului de învățământ de particularitățile individuale ale fiecărei „personalități”, se mai întîlnesc și unele așa-zise „cazuri”: elevul Ștefan V. — anul II croitorie bărbați, notat cu 5 la purtare pe trimestrul I pentru atitudine arrogantă și necorespunzătoare față de cadrele didactice; elevul Leon C. a fost eliminat în trimestrul I pentru 21 absențe nemotivate, avînd următoarea situație școlară la sfîrșitul trimestrului I: română 2; matematică 5; cunoștințe social-politice 5; tehnica meseriei 5; instrucția practică 6; educația fizică 5; desen 7.

Corelînd situația arătată cu răspunsurile la chestionar, ne întrebăm: oare familia „nu și-a spus prea mult cuvîntul” în alegerea profesiei tinerilor respectivi?

Menționăm că deși în privința orientării profesionale, influențele au fost eterogene, iar în unele cazuri ponderea a aparținut chiar numai unui singur factor (familie, prieteni), lucru care a determinat o anumită opoziție a tinerilor față de procesul instructiv-educativ (vezi cazurile de mai sus!) totuși în locurile de practică (ateliere, laboratoare etc), tinerii respectivi, nu numai că nu manifestă aceeași atitudine negativă, ci dimpotrivă depun interes sporit atunci cînd meseria sau instructorii le încredințează rezolvarea unor probleme curente. De ce?... Răspunsul este firesc: fiecare tinăr încearcă satisfacții majore, atunci cînd rezultatul concret al muncii lui devine obiect de apreciere pozitivă a maestrului, instructorului sau clientului. Disciplina muncii de atelier cu sarcini precise și cu răspunderi personale operează ca un factor educativ de prim ordin.

Școala are datorica deci să dezvolte la elevi o atitudine activă și față de latura teoretică (ore de învățămînt) a meseriei, deoarece este știut faptul că, numai o legătură armonioasă între teorie și practică poate crea într-adevăr muncitorul bine pregătit, viitorul specialist.

Cazurile amintite mai sus constituie obiectivul nr.1 al conducerii școlii și al profesorilor din școală: discuțiile cu elevii, vizitele la domiciliu, legătura permanentă cu locurile de practică, sedințele cu părinții sînt procedeele prin care se încearcă — și se reușește de cele mai multe ori — rezolvarea acestor nedorite cazuri de in-disciplină.

Din titlurile referatelor susține de tov. dirigintă la sedințele cu părinții din trimestrul I, notăm: „Ridicarea nivelului de cunoștințe al elevilor, sarcină importantă a profesorilor și părinților”, „Dragostea pentru profesiunea aleasă — condiție importantă a succesului la învățatură” etc.

Din discuțiile cu elevii am avut impresia că o parte din ei mai încearcă și unele „complexe de inferioritate” față de elevii din licee. Urmele vechii mentalități fixate în expresia care suna ca o amenințare: „Nu ești bun la carte, te dau la o școală de meserii” se mai văd încă și se simt. La acestea se adaugă și faptul că o parte din acești elevi n-au dat randamentul dorit în școlile de cultură generală, au venit cu lipsuri în pregătirea teoretică. Asemenea „complexe” nu le trăiesc cei înscriși din dragoste pentru meserie (43,3%). Socotim că una din sarcinile importante ale conducerii școlilor profesionale este ca prin discuții colective sau individuale cu ei, discuții repetate cu familiile elevilor să li se explice importanța acestor școli în ansamblul sistemului de învățămînt de la noi, faptul că în statul nostru socialist orice meserie este respectată și prețuită și că absolvirea acestor școli nu împiedică nici un elev să-și completeze în viitor pregătirea profesională și să-și îmbogățească cultura.

Din cercetarea documentelor școlare și a convorbirilor cu cadrele didactice ale școlii am desprins constatarea că elevii veniți la școală din dragoste pentru meseria pe care și-au ales-o dau rezultate satisfăcătoare în munca de învățatură și se situează în frunte în munca de atelier.

Urmărind un răspuns la problema perspectivei acestor tineri, a doua întrebare a chestionarului a fost: „Ce vreți să faceți în viitor?”.

Iată care au fost răspunsurile:
— 20 elevi (66,6%) vor să urmeze liceul seral sau la fără frecvență;
— 8 elevi (26,6%) vor să devină maistri, și numai
— 2 elevi (6,6%) vor să rămînă cu calificarea ce le-o dă școala.

După cum se poate constata, tendința unui mare număr de elevi înclină spre completarea studiilor, (liceu sau școli de maistri) care să le ofere în viitor o pregătire superioară, condiție esențială a îmbogățirii orizontului profesional.

Este evident faptul că tinerii proveniți din familii unificate, în problema idealului de viață și muncii, în problema alegerii drumului în viață, primesc o determinantă îndrumare din partea părinților. Dar ce se întîmplă cu copiii proveniți din familii dezmembrate?

Socotînd că mediul familial poate avea o mare influență în declanșarea unor resurse interioare, care să

angajeze pe tinăr în dialog cu propriul viitor, am studiat amănunțit răspunsurile elevilor proveniți din aceste familii și am constatat că ei nu manifestă dorința de a-și continua studiile (de ridicare a calificării profesionale sau liceul), optînd numai pentru calificarea ce le-o oferă școala. Explicația: părintele rămas lîngă copil, în dorința de a „scăpa” cît mai repede de obligațivitatea întreținerii și educării acestuia, alege soluția „după ureche”, fără o consultare prealabilă cu profesorii elevului și mai ales fără a ține seama de preferințele lui.

În astfel de cazuri, cum părintele vrea cu orice preț să-și impună voința „pozînd” în „cunoscător” și în „părinte grijuliu”, rezolvarea problemei devine o obligație socială a altor factori și în primul rînd a școlii. La rîndul lor și tinerii respectivi, privați de atenția părintească și de sugestiile unei familii unitare, sînt animați de dorința de a-și „cîștiga” cît mai repede, singuri existența, amînuind, cel puțin o perioadă, lărgirea și îmbogățirea cunoștințelor profesionale printr-o mai largă cultură generală.

Urmărind aceleași probleme, în ancheta făcută la „Școala tehnică”, analiza chestionarelor ne dăvăluie o cu totul altă situație.

La anul I. F. Tehnicieni-electroniști, la prima întrebare: „Cine v-a determinat să veniți la această școală?” răspunsurile s-au clasificat astfel:

din 30 de elevi — 17 (56,6%) au venit din pasiune pentru meserie;

— 7 (23,3%) au afirmat că s-au decis să vină la această școală în urma unor vizite făcute la diferite laboratoare și ateliere de reparat televizoare;

— 3 (10%) au venit la sfaturile unor prieteni sau colegi, iar — 3 (10%) au ascultat sfaturile familiilor. Trebuie neapărat menționat faptul că nici unul dintre elevi nu a venit „din întâmplare”.

Fără îndoială că procentajul de mai sus este determinat în mare parte de vîrsta celor chestionați (20—22 de ani), vîrstă la care se pare că s-au sedimentat preferințele în alegerea profesiei. Am putea adăuga la acestea și marele interes stîrnit în rîndurile tineretului de uriașa dezvoltare pe care tehnica electronică o va cunoaște în viitor; televiziunea în culori, automatizarea transporturilor feroviare și a proceselor de producție etc. sînt numai unele dintre ramurile industriale care vor înregistra o grandioasă dezvoltare în viitorii ani. Iată așadar explicația celui 56,6%...

O mică parte din tinerii chestionați — 7, reprezentînd 23,3% — s-au decis să vină la această școală în urma unor vizite la diferite ateliere, laboratoare, întreprinderi etc. Cercetînd cataloagele de clasă, discutînd cu tovarășii profesori, am constatat că mulți din acești elevi sînt printre cei mai bine pregătiți din clasă... Ce concluziile?... Verificarea atentă a gusturilor și preferințelor, în contact direct cu viața, cu realitatea, se impune cu necesitate. Așa se explică și numărul mare de elevi despre care profesorii și maistrii au numai cuvinte de laudă! Am amintit dintre ei pe: Ion B., Zoltan S., Nicolae C., și Traian Z., care, prin seriozitatea cu care se pregătesc, ne asigură încă de pe acum că vor deveni buni specialiști.

În dorința de a stăpîni cît mai bine tainele acestei frumoase și atît de complexe meserii, majoritatea din ei — 20 (66,6%) își doresc absolvirea studiilor superioare. Discutînd cu unul dintre instructorii unui centru de reparații, centru unde-și face practica un grup de elevi, am aflat cu satisfacție că ceea ce le caracterizează activitatea este marea lor pasiune pentru căutarea celor mai bune soluții complicatelor probleme de care se izbesc la tot pasul. Studierea unor materiale ajutoare, documentarea lor permanentă în pas cu noile cercetări ale tehnicii contemporane, le măresc conținutul cantitativ informațional primit în școală, făcînd din ei — dacă vreți! — adevărați cercetători.

Pasiunea! Pasiunea pentru meseria aleasă — iată ce determină această perpetuă cunoaștere, perfecționare, de afirmare a multipleror valențe umane.

Semnificativă ne apare în acest sens afirmația cu care și-a încheiat convorbirea cu noi elevul Marin L. (din anul al III-lea): „ — Electronica? Este atît de pasionantă!!!” Dar oare numai „electronica” poate fi pasionantă?...

Alex. DARIE
I. CIOCAN

GRUPUL ȘCOLAR DE PE LÎNGĂ
TRUSTUL 1 CONSTRUCȚII MONTAJ-
BUCUREȘTI

DESPRE
TIMPUL LIBER
(ȘI DESPRE
ÎNCĂ CEVA)

Pentru a obține câteva elemente concrete tangente la problema noastră, am vizitat mai multe școli profesionale din Capitală. Majoritatea acestor unități școlare au caracteristici comune în ceea ce privește organizarea timpului liber al elevilor, determinate de specificul învățământului de aici — însușirea unei meserii — și de faptul că cea mai mare parte a elevilor sînt interni. Clădirile acestor școli cuprind: sali de clasă, ateliere, club, bibliotecă, sală de sport, cantină, dormitoare. Așadar, pentru efectuarea diverselor activități și pentru odihnă, sînt condiții care permit o mare economie de timp, deci un spor de „timp liber”.

Întîrind în aceste școli, aflăm că săptămînal se duc pentru elevi două filme: joia și sîmbăta după amiază, duminică dimineața și după amiază, se organizează riziionări de spectacole teatrale în orăș; se vizitează expoziții și muzee, se fac excursii etc. Cu toate aceste condiții materiale favorabile unei întrebuințări folositoare și judicioase a timpului, se utilizează eleri de la școlile profesionale care, în orele din afara programului, comit acte de huliganism, furturi etc.

O statistică obținută de la Direcția Miliției Capitalei arată că dintre eleri cuprinși în procesul de învățămînt, surprinși cu asemenea fapte, majoritatea sînt de la școli profesionale.

Cheshinunea este inexplicabilă? Nu. Eleri școlilor profesionale din București, provin aproape în unanimitate din mediul rural. Cu toate că intrarea în școli se face pe baze competitive, efectuîndu-se prin concurs o primă triere a viitorilor eleri, pulsul și atmosfera orașului acționează asupra lor brusc, ineditul, noul fiind în acest caz seapant. Iar efectul este de cele mai multe ori negativ. Aceasta demonstrează că nedirijarea minuțioasă și atență de către școală a modului de viață al acestor lîneri de 15—16 ani (care sînt în formare) este principala cauză a unor comportări necorespunzătoare.

Considerînd că este mai puțin important să prezînt maniera în care unii eleri de la școlile profesionale își consumă într-un mod neadeceat timpul liber, decît felul în care întrebuințarea acestuia este folositoare, am ales, pentru relatarea ce urmează, un caz pozitiv: a cărui prezentare va suplîni, prin el însuși, concluziile. Va reieși, cred din acest exemplu, și importanța destul de mică luată separat, a unui fapt ca acesta: dacă școala aduce pentru eleri două filme pe săptămîină, de ce nu le alege pe cele mai potrivite?

Vizitînd Grupul școlar de pe lîngă Trustul 1 construcții — montaj București, am vrut să stau de vorbă cu cel mai bun eler din școală. Numele său este Ciocan Ion, eler în anul trei. Deci în viitoarele 3—4 luni va termina școala și va fi încadrat în producție. Iată cum mi l-a descris tovarășul Ion Socaci, profesor maistru și dirigintele elevului în primul an de școală: Ceea ce îl caracterizează este curiozitatea, preocuparea permanentă pentru ce este nou în meseria lui — lăcătușeria. Spre deosebire de ceilalți, elevul Ciocan Ion știe să execute foarte bine și operații de sudură, de strungărie, de freză. Practic, nu există reparație mecanică pe care să nu o poată face.

Este, cu toate acestea, în primul rînd lăcătuș. Și un om deosebit de modest.

La început a fost un băiat naiv, ascultător, supus, și destul de neîndemînat. Era liniștit, dar într-o zi s-a luat la bătaie cu un coleg pe care l-a mușcat asu de rîu de mîină, încît a trebuit să chemăm medicul. Eu și colegii mei ne-am schimbat atunci părerea despre el: este o fire care trebuie strînută. Am început să mă ocup mai îndeaproape de el. Treptat, elevul a început să se impună, mai întîi la învățătură prin notele mari, apoi la practică, prin îndemînare. M-a surprîns plăcut această evoluție. M-am atășat de el și i-am dat tot sprijinul. Spre sfîrșitul anului a devenit unul din cei mai buni eleri din clasă. În anul II, colegii l-au ales secretar U.T.C. pe școală.

— Cum își petrecea timpul liber?
— Timpul lui liber, în perioada cîl i-am fost diriginte, consta mai ales din întrebări. Punea întrebări și despre felul cum trebuie să se comporte cînd merge în vizită. În fiecare după amiază, exceptînd duminica, făcea cîte două ore suplimentare de atelier. I-am recomandat cărți tehnice cu variante și soluții noi.

— Duminica mergea în orăș?
— Da, la spectacole. Dar spectacolele îi plac mai ales acum. Eu însă nu-i mai sînt diriginte de aproape doi ani. N-aș putea spune că îl cunosc așa de bine ca înainte. Știu doar că se bucură de mult respect din partea colegilor.

L-am rugat pe tovarășul profesor maistru Ion Socaci să mă conducă pînă la bibliotecă școlii, pentru a consulta fișa de cititor a elevului Ciocan Ion. În această fișă am găsit, pe lîngă o mulțime de cărți tehnice de specialitate, nume de autori ca: Zaharia Stancu, Ion Vineu, Eugen Barbu, Matei Caragiale, F. Dürrenmatt, C. Doyle, Gogol.

— Băiatul trebuie să aibă 18 ani acum, nu? — l-am întrebalt pe tovarășul Socaci Ion.

— Da.
În sfîrșit mi-am exprimat dorința să stau de vorbă cu elevul. Cînd a apărut, am răzut un băiat de statură potrivită, îmbrăcat cu un pulovăr rîșiniu și cu pantaloni de tergal bine căleți. O bună parte a contorbirii am înregistrat-o pe bandă de magnetofon. El:

— Bună seara.
— Bună seara. (Am dat mina) De unde ai pantalonii aceștia frumoși?

— Mi-a dat fratele bani.

— Ai un frate?

— Am patru. Cel mare e aici la „Timpuri Noi”.

Este maistru frezor.

— De unde ești de loc?

— Din satul Stîlpu, raionul Buzău.

— Părinții lucrează acolo?

— Da. Cu cele două surori ale mele și încă un frate care-i la zootehnie.

— Ce filme ai văzut în ultimul timp?

— Mai multe. „Cei șapte din Teba”. „Triumful lui Robin Hood”, „Turnarea oțelurilor inoxidabile”, „Moș Gerilă”...

— Care ți-a plăcut mai mult?

— Cei șapte din Teba. Asta mi-a plăcut mie.

— Toate au venit la școală?

— Da.
— Cîte ore lucrezi pe zi?
— Multe. Cîte pot. Apoi joc volei.
— Ți place?
— Da, foarte mult.
— Vreo 10—11 ore însă muncești sau studiezi efectiv?
— Da.
— Știi ce înseamnă „efectiv”?

— Nu.

— Ce faci sîmbăta după amiază și duminica?

— Merg la teatru, la expoziții tehnice, la muzee.

După amiază mă duc la fratele meu la televizor.

— Unde vei lucra după ce termini școala?

— La fabrica de prefabricate Militari.

— Te-ai împrietărit cu cineva la fabrica din Militari?

— Da. Cu doi ajutoari de maistru. Ieșin cîteodată împreună. Miluș cîntă cu mine în orchestra de mandoline.

— Faci parte din orchestră?

— Da. Acum o săptămîină am dat un spectacol. Sînt și solist la mandolină.

— Ți place vreo fișă?

— Nu...

— Poștim?

— Nu.

— A fost frumos spectacolul?

— Nu știu. Marilena a spus că da...

— Da. A fost la noi la spectacol.

— V-ați plîmbat împreună?

— Sîmbăta...

— Mi-ai spus maistrilor tîi că în afară de lăcătușărie te pricepi și la sudură și la lîmplărie...

— O oră, două, pe zi mă ocup și de aceste operații.

Lăcătușăria le cere pe toate.

— Cum reușești să-ți împarți timpul?

— Nu mă ocup de prea multe, dor m-am încălat să nu stau. Este un obicei cu care a călătat să mă deprîindă tovarășul profesor maistru Socaci. Și îmi place meseria.

La alegerea cărților pentru lectură, mă ajută mult tovarășii pedagoșii: eu le cer sfaturi.

— Ei stau cu toi în timpul meditațiilor?

— Da. Pînd sercim masa de seară.

— De cîte ori ești acasă?

— Nu știu. O dată la o săptămîină.

— Părinții te vizitează?

— Da. Odată la trei săptămîini... o lună chiar.

Discuția a durat mai mult. La sfîrșit am fost curios să aflăm și părerea colegilor despre Ciocan Ion. Rezum discuția arată cu elevul M. I. din același an cu cunoștința noastră: „Alina cînd rîncea comile acte de îndisciplină sau obține în mod repetat rezultate slabe la învățătură și la practica de atelier, muștruirele elevului Ciocan Ion sînt izbăvitoare bune în seară. Este respectat de toți. Născătuță nu merge la atelier singur, ci caută să adreneze și alți colegi. Mulți îl prișese cu invidie, și porcesc că la Fabrica de prefabricate Militari muncitorii l-au îndrăgit mult și-i acordă toată încrederea în executarea pieselor, îl consideră de pe acum colegul lor.”

Tudor GHERMAN

Constanța CRIȘAN

„Păunii”

(Tapițerie de lînă)

(Din expoziția de artă decorativă română de la Praga)

INFLUENȚELE „NEORGANIZATE“ ȘI VALOAREA LOR EDUCATIVĂ

Săzînd numărul de ore afectate „în cursul unei zile“ procesului de învățămînt din școală sau programului din grădiniță, vom constata că la dispoziția copilului rămîne întotdeauna destul timp în care el nu se află nici acasă, nici la școală. Unde îl găsim atunci? Pe stradă, uneori la joacă împreună cu alți copii mai mari, mai mici sau de o vîrstă cu el, alteori în mulțimea adunată în fața unui magazin sau a unui cinematograful. Și copilul este îndreptățit să exploateze din plin aceste momente de „contact nemijlocit cu viața“, savurînd plăcerea mișcării în aer liber, a competiției și a comunicării nestingherite cu alții.

Există, prin urmare, numeroase împrejurări cînd copilul iese din circuitul influențelor educative organizate și traversează, pe rînd, locuri și medii, a căror influență se repercutează asupra lui mai mult sau mai puțin spontan, în orice caz fără să fi fost prevăzute sau anticipate. Desigur viața noastră socială — caracterizată prin mersul ei continuu spre unitate și puritate morală — elimină posibilitatea vreunei antinonii între școală și viață, între familie și mediul ambiant. Grădinița, școala și familia instituționalizează fenomenul educativ, imprimîndu-i un caracter organizat și selectiv. Aceasta permite ca în cadrul lor educația morală și cetățenească a copilului să se desfășoare după un plan și după un program bine stabilit în vederea unor scopuri precizate ceea ce face posibilă previziunea în materie de educație.

Pe stradă, la joacă și în alte locuri de manifestare publică, mesajele emise sînt recepționate de copil oarecum neselectiv, la întîmplare, ca impresii imediate asupra unor evenimente, acțiuni și fapte ale oamenilor. Asemenea mesaje pot dispune uneori de o forță de „izbire“ — impresionare și întipărire în conștiința copilului — net superioară celeia a influenței morale exercitate de la nivelul catedrei sau de la înălțimea autorității părintelui. Cauza constă în faptul că, în vreme ce în familie și în școală, mediul de viață este organizat și adaptat conștient — de către părinți și pedagogi — la particularitățile individuale și de vîrstă ale copilului, în exteriorul acestor cadre sociale (al familiei și al școlii), e un teren nou în care reacțiile copilului sînt solicitate și declanșate oarecum prin surprindere, similar situației cînd nu numai el, dar și noi, adulții, sîntem provocați involuntar de aspectele noi și neobișnuite ale realității. Se conturează, deci, și un temei psiho-fiziologic pentru a susține rolul modelator și formativ al străzii (luată în sensul ei cel mai larg, ca ambianță) în raport cu personalitatea copilului. Acest temei rezidă în activitatea reflexelor de orientare ale copilului, care prepară drumul spre acumularea și fixarea experiențelor lui de viață. Căzînd pe un fond de receptivitate crescută, diversele influențe neorganizate fac să vibreze zone adînci din personalitatea copilului și au șansa să trăiască și să-l urmărească timp îndelungat pe copil, căpătînd uneori semnificația de *evenimente pilot* ale vieții lui personale.

Care sînt aceste influențe neorganizate și cum contribuie ele la educația morală a copilului? Ele includ tot ce aude și vede copilul în tramvai, în autobuz, cînd stă undeva la rînd ca să-și cumpere un bilet de cinema sau să-și ia un corn, cînd este întrebă și cînd trebuie să răspundă etc. Pentru el viața este un spectacol dar unul dintre cele mai naturale, deoarece nu are la spate regizori și scenariști. Ea îi arată, caleidoscopic, exemple bune și rele, fapte pozitive și fapte reprobabile. Fiînd prin excelență o ființă acțională și căutătoare, copilul descoperă el însuși diversele intruchipări ale relațiilor și valorilor umane. Toate acestea îl solicită emoțional și-i furnizează materialul și criteriile necesare diferențierii între bine și rău, pozitiv și negativ, valoare și nonvaloare.

Așa, de pildă, pentru un copil care stă la rînd și observă, că pe lingă cei care așteaptă cu răbdare și-i respectă pe cei din jur, sînt alții care încearcă să se strecoare mai în față, se creează premisa de a împărți oamenii în diferite categorii: mai înțli, în oameni civilizați și oameni necivilizați, apoi în cadrul primei categorii, în pasivi care nu intervin, chiar dacă reprobează gestul, și în activi care iau atitudine și-l înfierăază.

Aflîndu-se în autobuz, copilul observă modul cum se poartă și cum vorbesc oamenii, dacă cei tineri dau sau nu prioritate celor mai în vîrstă și felul cum o fac. Mergînd pe stradă sau jucîndu-se cu alții, copilul cunoaște experiențele altor copii, ținuta și modul de comportare și va fi tentat, „să copieze“ un element sau altul din modelele întîlnite. Evident, dintr-o dată nu se poate prevedea care anume componente ale împrejurărilor educative, descrise mai sus, vor fi reproduse în conduita copilului. Psihologic, copilului i se vor impune întotdeauna acele comportări și atitudini care nu numai că se produc și se percep cu cea mai mare frecvență, ci dispun și de o „întărire“ specifică, anume

aceea pe care le-o conferă opinia publică, modul cum sînt primite și recepționate ele de cei din jur.

Transpunerea normelor în conduita copilului și trăirea acestor norme ca o experiență proprie depind de evidențierea conținutului obiectiv al normelor respective și de organizarea acțiunii adecvate a copilului în raport cu ele. Cei doi poli ai însușirii eficiente a normelor morale îi constituie tocmai familiarizarea cu norma. Cunoașterea ei și *fapta* propriu-zisă care dă viață și prelungeste spre practică cunoștințele morale ale copilului. Pentru a obține efectul educativ dorit, normele morale trebuie să fie „arătate“ copilului, cînd în forma cunoștințelor despre ele, cînd în forma faptelor care ilustrează concret conținutul diverselor categorii morale („cuminte“, „ascultător“, „ordonat“, „prietenos“ etc.). Cînd e vorba de influențele neorganizate — și noi pe acestea le avem în vedere în articolul de față — viața pune în fața copilului însuși modul cum funcționează normele morale (respectarea sau încălcarea lor practică). Apărînd ca fapte vii de conduită, întîmplările de pe stradă, din magazin sau din autobuz dispun de o mare forță de convingere și ele declanșează la copil mecanismul *imitației*, putînd fi însușite, astfel, cu multă ușurință și deseori nevrotic.

Școala și familia sînt conștiente de acest lucru: ele fac tot posibilul să-și extindă controlul asupra factorilor de influență colaterali și să-l mențină pe copil, pe o porțiune de timp cît mai îndelungată, în circuitul influențelor lor organizate. *Influențele neorganizate* nu pot fi însă excluse și nici n-ar avea sens să fie excluse. Odată, și odată, copilul, devenit adolescent sau tînar, tot va părăsi băncile școlii și se va avînta în largul vieții. De aceea părinții care își feresc copiii de influența „dăunătoare“ a străzii, închizîndu-i în casă și izolîndu-i de prietenii lor și de viață, greșesc. Oarecum tacit, ei păstrează în minte o idee învechită, potrivit căreia strada, oriunde și oricînd, reprezintă sursa imoralității și a deprinderilor rele.

În condițiile socialismului, strada și alte locuri publice reprezintă, cu tot caracterul lor „neorganizat“, veritabile organisme educative, care îi înfățișează copilului eforturile și realizările constructorilor vieții noi. Totuși, printre modelele și exemplele pozitive nu rareori se mai strecoară încă exemple negative care, de asemenea, pot influența asupra copilului. De aci sarcina activării opiniei publice și a creșterii răspunderii adultului care trebuie să știe că el face educație copilului chiar și atunci cînd nu intenționează acest lucru.

Lector univ. Dr. Pantelimon GOLU

DICȚIONAR

Aptitudine

Lat. lit. — *aptitudo-inis* = dispoziție naturală spre un lucru, spre o activitate; Fr. — *aptitude*

Poartă acest nume fiecare dintre acele însușiri psihice și fizice care îl fac pe om capabil să obțină succes într-unul sau mai multe domenii de activitate. (De exemplu, poate obține rezultate bune în activitatea de pedagog acela care dispune de aptitudini ca: ușurința de a se exprima clar, exact și expresiv, răbdare, înțelegere și dragoste față de copii etc.)

Deși se formează pe baza unor anumite *predispoziții* (insușiri anatomofiziologice) individuale înăscute, aptitudinile se dezvoltă în urma unei activități intense și organizate, a însușirii de cunoștințe și deprinderi adecvate unui domeniu și sub influența condițiilor de mediu. (Exemplu: dezvoltarea impetuoasă a tehnicii și culturii moderne generează noi și noi aptitudini, care se dezvoltă, la rîndul lor, sub înrîurirea condițiilor ce le-au necesitat).

Talent

Lat. lit. — *talentum* — i = pricepere; Fr. — *talent*

Este rezultatul acelei înmanunchieri deosebite de aptitudini pe care se întemeiază posibilitatea manifestării unui om într-un anumit domeniu de activitate, nu numai cu succes, ci *in mod creator*.

Ca și aptitudinile, nici talentul nu este un dar natural de neinfluențat; perfecționarea lor se rezază pe existența și dezvoltarea intereselor — mobil puternic pentru acumularea de cunoștințe, deprinderi noi etc. — și pe dragostea de muncă, ambele perfect educabile.

Educativ cu grijă și pricepere aplicarea nativă a copilului spre bogăția de interese, cultivîndu-i dragostea pentru muncă și dezvoltarea armonioasă a aptitudinilor. Îl punem în situația de a-și manifesta, precoce și puternic, *talentele*. Privite lucrurile și pe revers, se impune, de asemenea, multă prudență: să nu ne grăbim a eticheta un succes drept lipsă de aptitudini sau talent, cînd de fapt, nu este vorba decît de rezultatul unei organizări defectuoase a muncii, sau a faptului că, uneori, familia (chiar școala!) n-a stimulat corespunzător interesele de cunoaștere și aplicare spre activitate ale copilului.

Caracter

Gr. — *Kharakter* = trăsătură gravată, particularitate, semn — de la v. *Kharassein* = a grava; Lat. lit. — *character*; Fr. — *caractere*).

Noțiune cu sferă largă de înțelesuri, conținutul ei psihologic constă din ansamblul de trăsături definitorii și stabile pe care omul le manifestă atît în ce privește orientarea acțiunilor sale spre un scop, cît și voința de a fi „consecvent cu tine însuși“, adică aceea de a face să corespundă gîndul cu fapta și modul de înfăptuire. Fiînd însușiri esențiale și durabile, trăsăturile de caracter imprimă individului un mod aproximativ constant de manifestare — de unde posibilitatea prevederii probabile a comportamentului însului într-o împrejurare sau alta. Caracterul nu este un dat înnăscut, ci se formează prin educație.

Formarea caracterului este influențată de natura relațiilor sociale în care se integrează omul, fapt ce conferă necesarmente trăsăturilor lui de caracter și o valoare social-morală pozitivă sau negativă.

Ion POPOVICI

SOCIOLOGIA STILULUI DE VIAȚĂ ȘI TIMPUL LIBER

CUMINȚENIA PĂMÎNTULUI
— 1908 —

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Spunând, precum Buffon, că „stilul este omul însuși”, nu definim nici stilul, nici omul. Subliniem însă unitatea indisolubilă dintre acești doi termeni.

Traul oamenilor cuprinde întreaga lor existență: atât viața lor interioară, intimă și personală, cât și viața „exterioară”, exprimată în comportare și vizibilă „din afară”. Stilul de viață nu constă de aceea numai în forma purtărilor „vizibile”, a manierelor legate de felul de a mânca, de a lucra, de a se îmbrăca, de a locui, de a se odihni, de a se îngriji sub raport fizic, de a se prezenta în diferite împrejurări de ordin familial, în cercuri de prieteni, la ceremonii etc. etc. El este și o chestiune de „organizare estetică” a vieții intime și sufletești, a gândurilor, sentimentelor, emoțiilor. Stilul de viață exprimă deopotrivă forma comportării față de alții cât și purtarea față de tine însuși. A spune deci că stilul este omul însuși înseamnă a le avea în vedere pe toate acestea.

Stilul de viață este rezultanta unui complex proces de adaptare specifică a individului la mediul fizic și social-cultural în care trăiește. De aceea, după cum spune un vechi proverb arab, în stilul de viață al unui om recunoști mai curînd trăsăturile epocii în care trăiește decât trăsăturile părinților ce l-au zămislit. Stilul de viață colectiv exprimă modalitatea (bună sau rea, frumoasă sau urâtă, adevărată sau falsă etc) în care o anumită colectivitate își duce viața productivă, social-politică, juridică, etică, instructiv-educativă etc., felul în care consumă diferitele bunuri ale civilizației materiale și uzează sau abuzează de valorile materiale și spirituale. Evident, toate acestea depind, în ultimă instanță, de conținutul social-economic al unei epoci și se leagă nemijlocit de tradițiile de civilizație și cultură ale unui popor, de „magma” sufletească a unei națiuni.

În stilul vieții colective cotidiene (în felul de a munci, în trăsăturile formei mediului nemijlocit de viață — stilul localităților, al urbanisticii, al locuințelor, al îmbrăcăminții, al multiplexelor interrelații dintre oameni) se exprimă tocmai aceste tradiții și această „magma sufletească”. Pe de altă parte, însă, societatea industrială contemporană, afirmîndu-se ca o societate a producției de bunuri standardizate și a consumurilor de masă a acestora, tinde să aplatizeze, să uniformizeze întrucîtva stilurile de viață.

Creșterea nivelurilor de trai, în condițiile unei ample standardizări a bunurilor materiale, în parte și a celor spirituale, pune însă și mai acut problema unor *stiluri de viață* diferențiate. Dacă la niveluri de trai relativ asemănătoare, trebuințele tind a se „conformiza” și „stereotipiza”, intervenția stilurilor de viață determină ca „volumul așa numitelor trebuințe necesare ca și felul satisfacerii lor” (Marx) să rămînă un produs istoric.

Stilul de viață atîrnă în mod nemijlocit de mijloacele sociale obiective, bunuri și valori, din care indivizii își construiesc conținutul de viață. Oamenii se hrănesc, se îmbracă, locuiesc, comunică între ei, călătoresc, se distrează, se cultivă, se instruiesc — cu bunurile și valorile puse la îndemîna lor de o anumită civilizație dată. De aceea, stilul,

de viață se constituie în funcție de toate acestea. Apariția mijloacelor moderne de comunicație culturală de masă (cinematograf, televizor, radio, publicații de masă etc. etc), spre pildă, determină o totală răsturnare în structurarea stilului de viață contemporan în general, a stilului de petrecere a timpului liber, în special. Dar nu numai atât: nu există aproape domeniu de bunuri de consum de „masă” care să nu atragă după sine anumite modificări în stilul utilizării lor la nivelul individual. Se pune problema: a) de a introna cît mai plener un conținut de viață socialist într-o formă cît mai adecvată tradiției naționale; b) de a diferenția cît mai mult în acest „cadru social-istoric” stilurile de viață individuale. Dacă în primul sens, înfruirea societății, luată în ansamblul ei, este hotărîtoare, în al doilea sens devine capitală înfruirea „micro-grupurilor” (familie, școală, grup de prieteni, relații de vecinătate etc).

Cele spuse mai sus ridică probleme multiple și pe planul *stilurilor* de organizare și petrecere a timpului liber. În primul rînd, se pune problema combaterii tendințelor de uniformizare a modurilor de petrecere a timpului liber. Că există factori obiectivi care acționează în sensul unei atari uniformizări, este în epoca actuală mai presus de orice dubiu.

Un autor american semnală această primejdie în termenii următori: omul de azi cumpără și consumă bunuri de „petrecere” a timpului liber („loisirs”) într-un fel abstract și alienat. El consumă meciuri, filme, ziare și reviste, cărți, conferințe, peisaje furnizate mai mult sau mai puțin standard și la domiciliu de către „mass-medie”. În realitate, omul nu e liber să se bucure de „propriul său” răgaz: consumul său din timpul răgazului este determinat de industria producătoare... de bunuri pentru petrecerea timpului liber. Firește, situația reflectată în rîndurile de mai sus este specifică pentru țările apusene, la care autorul se referă expres. Nu trebuie însă trecut cu ușurință peste faptul că și în condițiile noastre, radical deosebite sub raportul bunurilor și valorilor de petrecere a timpului puse socialmente la dispoziția publicului, poate surveni totuși, datorită unei „umpleri” *nediferențiate* a timpului liber cu bunuri și valori identice, o anume aplatizare a stilurilor de viață în general, a stilului vieții în timpul liber, în special.

Stilul de utilizare a timpului liber trebuie să exprime individualitatea și personalitatea insului. Atitudinea față de timpul liber trebuie să exprime o dimensiune a personalității și pînă la un anumit punct să fie chiar o chestiune de liber arbitru: să exprime dispozițiile, tendințele, dorințele, gusturile, obiceiurile, creșterea și țelurile personale. În felul de a utiliza timpul liber trebuie să se exprime firea, caracterul și fantezia fiecărui ins în parte. Numai astfel „timpul liber” poate deveni realmente *activ* și îndeplini importante funcții ce-i revin: de satisfacere plurală a acelor valențe ale personalității rămase „nesaturate” după îndeplinirea muncii de zi cu zi.

Diferențierea stilurilor de petrecere a timpului liber depinde însă, în afară de cele arătate, de o

seamă de alte condiții ca: forma și conținutul muncii depuse; valorile cultivate în micro-grupul familial; educația primită în familie și școală pe linia utilizării „calitative” a timpului liber etc. etc.

La sfîrșit, dar nu ultimele ca importanță, se înscruie condiționările „sociale”, mai bine zis „macro-sociale”. Ele pot fi deopotrivă factori de uniformizare ca și factori de diferențiere a stilului de petrecere a timpului liber.

Îmbogățirea sortimentelor de bunuri destinate folosirii lor în cadrul activităților de timp liber, diversificarea prilejurilor de cultivare a unor raporturi de sociabilitate în timpul „liber” (prilejuri de întîlnire, cluburi diferențiate pe afinități și preferințe de activități, localuri publice cu diverse destinații etc. etc), dezvoltarea unei activități „intensive”, recreative etc. în cadrul familiei, diferențierea nu numai din punct de vedere al conținutului, dar și din punctul de vedere al categoriilor de beneficiari etc. sînt tot atîtea căi de stimulare a unor stiluri diferențiate după: dorințe, vârste, grupuri sociale, gusturi, obiceiuri etc. Cultivarea unor tradiții (ceremonii, sărbători etc), oricît de paradoxal ar părea constituie un factor de diferențiere a stilurilor de viață în societatea modernă a producției și consumului de masă.

★

Avînd serioase repercusiuni asupra dezvoltării individuale și sociale, diferențierea stilurilor de trai material și spiritual în genere, a stilului de petrecere a timpului liber în special, ridică numeroase probleme.

În primul rînd revin însă sarcini deosebite familiei și școlii. Din mai multe motive. Deprinderile și atitudinile privind *selectarea* din mediul social ambiant a bunurilor și valorilor specifice unui anumit stil individual dat se capătă încă de timpuriu, din perioada „celor 7 ani de acasă” și a anilor de școală ce urmează. Apoi, mediul familial și școlar reprezintă primele „etape” în „socializarea” copilului și adolescentului. Aci se realizează primul contact al copilului cu viața. Tot aci se pun bazele stilului individual de viață. Mai tîrziu, întreaga lume va fi „filtrată” prin „valorile” stilului de viață „fixate” de timpuriu. În legătură cu toate acestea se poate semnală următoarea antinomie: adeseori, familia și școala, în loc de a se manifesta ca factori producători de „individualizare” în materie de stil de viață, se afirmă dimpotrivă ca elemente de aplatizare. În familie nu se ține seama că stilul de petrecere a timpului liber de către copii nu poate fi același cu al adulților. În școală, organizarea activităților extrașcolare ale elevilor, în loc de a prevedea „în bloc” cîteva tipuri de manifestări „standard”, ar trebui să țină seama în mai mare măsură de „coeficientul individual” pe care fiecare ins poate și trebuie să-l aducă în stilul de petrecere a timpului liber.

H. CULEA

Două miini mici de femeie

Încălțătoarea Ilina Ciucescu locuiește într-un sat argeșan de deal, la Ursoaia. Imprejur e veștă zi. Cînd nu e soare, apar luminile sondelor de petrol. Un drum folosit mult duce la căsuța modestă a încălțătoarei. Măruntică, subțirică și iute ca un fus, așa am cunoscut-o.

Ședeam de vorbă la o măsuță așezată sub prunul din curte.

Două miini mici de femeie. Sînt dedate cu creta; zeci de ani au desenat pe tabla clasei, pruncilor de țărani, literele abecedarului. Și sînt deopotrivă dedate cu minuirea acului de cusut pe gherghef. Sînt mai bine de patru decenii de cînd miinile ei n-au despărțit o preocupare de cealaltă. Pentru prima, i s-a acordat titlul de învățătoare emerită. Azi, Ilina Ciucescu din satul Ursoaia, este pensionară. Dar foștii elevi n-au uitat-o. Mai cu seamă fetele, care continuă s-o viziteze, să învețe de la dascălita lor arta cusutului la gherghef. Pentru cea de a doua preocupare, deși nu există încă titluri oficiale, meritele dobîndite au certificarea materială a peste 1 500 de piese, peste 5 500 de modele diferite. Nici un model nu seamănă cu celălalt. Este vorba de tot atîtea cusături naționale din toate colțurile țării, de toate dimensiunile și destinațiile.

Casa fostei învățătoare seamănă cu un muzeu de artă populară românească, dar în odăi nu e loc destul cu toate cusăturile ei să fie expuse, așa că multe sînt păstrate în cufer și dulapuri.

Folclorul a preocupat-o pe Ilina Ciucescu de cînd și-a început cariera de învățătoare. Umbla atunci pe jos prin sate maramureșene, stringînd mișalo balade și doine auzite de la bătrîni, de la fete îndrăgostite și de la feciori. A strîns astfel peste 300 de cîntece. Cu acest prilej i-a cunoscut mai bine pe oamenii aceia, le-a înțeles năzuințele, i-a îndrăgît mai mult, așa cum s-a îndrăgostit de rîle și de zadile țărănilor, de lăicerele și pieptarele hărbaților, de înfloriturile de pe bundițe și cojococele, de jocurile cu flori așternute pe cîmăși și brie. A făcut schițe, iar seara la lumina lămpii cu gaz a început să le reproducă cu acul și cu ață colorată.

E nevoie de un efort de imaginație ca să înțelegi mai bine de ce sînt în stare două miini care știu să minuiască iscusit acul de cusut. Cu goblenurile, fețele de pernă și de masă, carpele, învelitorile, sularele, ramele, semnele de carte, împlinite din ac și ață pe borangic, de încălțătoarea Ilina Ciucescu s-ar așterne și s-ar țuca o frescă folclorică multicoloră de aproape 10 kilometri. — Pentru un cîneast — un lung și inedit metraj cu splendide răsărituri și apusuri de soare, cu locuri strimte și stîncose, cu chei și riuri repezi, și cerbi și cocoși sălbatici, gata să bată sub aripi aerul, și cu flori de cîmp și de pădure. Ar fi, apoi, mai ales cu trandafirii încinși de soare, ar fi cu mozaicuri luminoase, cu motivele luate parcă de pe ulucii caselor oltenesti, sau cu străvechi ornamente cum sînt cele întîlnite pe zidurile vechilor minăstiri. Dar aprecierile iscusinței și artei nu se fac în kilometri, chiar dacă efortul cerut este extraordinar! Un singur sular, bunăoară picurat cu motive din Mehedinți, a însemnat pentru încălțătoare mai mult de 800 de mi de împunsături cu acul. Iar cele trei albume masive cuprind 600 de pagini în care se păstrează aproape 3 000 de modele în miniatură, reproduse apoi în dimensiuni o dată, de două ori sau chiar de trei ori mai mari. Și fiecare reproducere aduce ceva nou în combinația de culori, în prelucrarea motivului popular după inspirația autoarei: jocurile de culori sînt lăsate să curgă slobode, să se combine spontan.

Ea a perfecționat și tehnica realizării. Nu lucrează oricum, ci cu un ac rupt la jumătate. E miitit, cu șirful bont. Dar se lasă minuit mai iute, mai lesne. Cînd îi privești degetele iscusite împungînd cusătura, ostenești urmărind această originală transcriere de borangic a folclorului românesc, cules de încălțătoarea din satul Ursoaia.

Sever UTAN

CURRICULUM VITAE:

FILIMON SÎRBU

Pe țărmlul acesta unde metronomul valurilor ne-a măsurat tinerețea turburată, pe țărmlul acesta răscolit și atît de schimbat acum, încît numai vuietul mării mi-l relevă, aici unde o dată cu legea vaselor comunicante am învățat vocabula dinții a poeziei, l-am cunoscut, în urmă cu treizeci și mai bine de ani, pe Filimon Sîrbu.

Era într-o nserare și-n crepusculul roșu clipea, galben, ochiul farului din Tuzla.

Băiat plîpînd, cu ochii încercănați, tăcut și blînd, cu zîmbetul nostalgic. Mai tînăr decît mine cu cîțiva ani și mai bătrîn cu foarte mulți. Mai nelnvățat ca mine și totuși mult mai înțelept, căci el era un exponent superior al clasei lui: muncitor și utecist. Gîndirea și fapta lui se mișcau pe coordonate exacte, cu repeziunea clarvizionii. A clarvizionii pe care i-o împrumutase Partidul.

Erau anii cînd dreapta mînie a proletariatului pătrunsese în port, pe remorchere, în atelierele de construcții, în carierele din Canava.

Era momentul cînd, după uriașa grevă a ceferiștilor de la Grivița, valul revoluționar ridica la suprafață conștiințele cinstite ale acestei țări și ele roteau dornice să intre în sfera de vigoare și lumini a Partidului.

Locuia la Viile Noi. Cartier mîrginaș, dincolo de portul Constanța, acolo unde marea se închide într-un arc de piatră.

Taică-său, muncitor în port, murise într-un accident de muncă. Acolo, în căsuța scundă, s-a întîlnit de cîteva ori celula noastră de UTC, pînă cînd căsuța, luată la ochi de siguranță, a fost pusă sub supraveghere.

Muncitorii de la Docuri și Construcții declaraseră grevă. Regimentul de infanterie din oraș era sub stare de alarmă. În port se instalaseră pichete militare. Filimon Sîrbu și tovarășii noștri din port mobilizaseră grupul de ucenici care sprijineau greva. Statul burghez făcea economii sîngeroase pe spinarea oamenilor muncii, pregătind războiul de jaf și cîmpire. Curbele de sacrificiu erau în floare. Locomotivele opreau, gîfînd, pe liniile portuare. Manifestele, încă fierbinți, treceau din mînă-n mînă. Băiatul acesta plîpînd dădea dovada unei energii nebănuite. Nu știa să țină discursuri. Cuvintele lui erau extraordinar de simple. Și totuși dețineau o nemaipomenită forță de mobilizare. Căci vorbele rostite de buzele lui tinere deveneau magnetice.

Împlinind vîrsta de 21 de ani, fu luat la oaste. Fiind socotit „element subversiv”, fu expedit pe graniță, la Carei, într-un regiment de pază. Cu schopsis, bineînțeles, căci într-o noapte de patrulare, putea fi oricînd împușcat de la spate. Cum însă activitatea lui printre tinerii ostași dădu repede roade, îi trebuî mult timp colonelului pînă să găsească momentul potrivit să-i expedieze „un glonte rătăcit” în coaste. Îl găsi totuși. Un glonte îi sfărîmă umărul într-o noapte. Îngrijit mai mult de ostași decît la infirmerie, prietenul nostru se îndrăveni. l-am citit o carte poștală trimisă din Carei, scrisă cu creion chimic. Adresată fratelui său, scrisoarea cuprinde cuvinte de încurajare și încredere nezdruccinată în victoria muncitorilor. „Ziua victoriei se apropie” — scrie el.

La începutul ultimului război, primește sarcina de a organiza o acțiune de mare amploare în portul Constanța, avînd drept scop sabotarea mașinii de război germane și antonesciene. Acțiunea izbucnește, dar curînd Filimon Sîrbu este prins de Siguranță și trimis la București, la Curtea marțială. Aici a fost schingiuit luni de zile. Apoi, după mascarada unui sinistru proces cu ușile închise, condamnat la moarte prin împușcare. În dimineața execuției plutonul de soldați a refuzat să tragă. L-a ucis ofițerul, cu un glonte bine țintit. „Fraților, li s-a adresat Filimon Sîrbu soldaților, de-oi muri, eu mor pentru dreptate, pentru popor și țară”.

Parcă-i aud glasul moale și tînăr cînd trec pe țărmlul acesta, unde l-am cunoscut în urmă cu mai bine de treizeci de ani, într-un februar, cînd se topea zăpada.

Era un sol, venind spre noi cei tineri de atunci și e un sol și astăzi, acest băiat cu ochii încercănați, pentru cei -care își trăiesc acum frumoasa tinerețe.

Vocea lui nu s-a păstrat decît poate în auzul cîtorva. Dar splendoarea faptei lui radiază neconținut o imensă lumină. Atunci într-un februar, de mult, a fost el pentru mine solul Partidului:

Un licăr din privirea-i și trup din trupul lui A fost Filimon Sîrbu. Nesupunîndu-l teama. În carnea lui tortura se frînce ca-n arama. Unei neiertătoare și veșnice statui.

Virgil TEODORESCU

Muza adormită
1906

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Una din legile de bază ale învățării este *legea atitudinii active*. Deși psihologia contemporană a dezvoltat și existența unei *învățări latente* — prin simpla recepționare a unor informații — se poate afirma însă că efortul personal, intențional, conștient al celui care învață are un rol hotărâtor. Se consideră uneori că un profesor este bun dacă elevii săi învață „jucându-se”, „fără să-și dea seama”, pe „nesimțite”, iar rolul explicațiilor este acela de a-i scuti pe elevi, pe cât posibil, de a-și mai bate singuri capul. Urmarea unei asemenea metode este că elevii pot cel mult reproduce cele expuse sau explicate, dar cunoștințele respective nu sînt asimilate în esența lor, nu joacă un rol activ în dezvoltarea intelectuală a copilului, în antrenarea capacității sale de a gândi independent.

Rolul profesorului nu este acela de a-l scuti pe copil de eforturi, ci de a-i organiza eforturile astfel încît să-i antreneze calitățile intelectuale cu cît mai multă eficiență.

Dacă părintele, intervenind în acest proces, „preia”, pur și simplu, o parte din eforturile copilului, atunci, firește scopul temelor pentru acasă nu este atins.

Îmi imaginez următoarea situație: Un părinte își înscrie copilul la o școală sportivă în dorința de a-i dezvolta forța și agilitatea fizică. Vizitînd într-o zi sala de sport vede cum băiatul său este pus să ridice o greutate. Indușat, exclamă: „Vai, domnule! Nu vedeți ce grea este? Lăsați că o ridic eu!”

Firește este numai o glumă, dar excesul de lămuriri, de explicații care nu mai lasă gîndirea copilului să acționeze are același rol cu cel al părintelui care dorește să ia copilului din mîna greutatea pentru a-l menaja.

Nu mă refer la cazul cînd părintele însuși „pune mîna” desenînd, rezolvînd probleme, efectuînd compoziții etc. în speranța că astfel copilul va obține o notă mai bună (Procedeu condamnat mai întîi din punct de vedere moral: copilul cu știința și sub îndrumarea părinților devine complice la o minciună, încălcînd regulile unei competiții loiale). În al doilea rînd, reacționînd, nu-i facem copilului nici un serviciu, ci dimpotrivă.

Mă refer însă la părintele scrupulos, care nu scrie el compoziția, dar schițează ideile ei principale, care nu calculează integral rezolvarea, dar arată calea de rezolvare, care citind el lecția în locul copilului i-o oferă gata „mestecată” etc. În toate aceste cazuri, dacă efortul nu a fost integral preluat de către părinte, a fost preluată însă partea cea mai importantă, miezul nobil al acestui anume, *efortul de invenție*, de creație.

În principiu, mi se pare că un copil care nu a izbutit să rezolve o problemă, dar și-a bătut capul cu ea — firește în mod serios — a cîștigat mai mult decît copilul care a plecat la școală cu rezolvarea înțeleasă dar primită de-a gata de la altcineva.

Rezultă de aci că părintii trebuie să renunțe la orice îndrumare? Deloc. În esență, ajutorul pe care trebuie să-l dea părinții este de același ordin cu al profesorului, deși mai redus ca al acestuia: de a contribui nu la eliminarea, ci la organizarea eforturilor copilului astfel încît randamentul în însușirea cunoștințelor, în dezvoltarea intelectuală a elevului să fie maxim.

EFORTUL PERSONAL AL COPILULUI

Aportul pe care părintele îl poate acorda, depinde — se înțelege — de competența sa. Există însă unele îndrumări generale pe care orice părinte le poate oferi. Copilul va spune la un moment dat: „Am la matematică o problemă pe care nu o știu rezolva”. Îl vom sfătui să recitească cu foarte multă atenție enunțul, pentru a-și lămurii deplin atît datele ce se dau cît și cele ce se cer în problemă (copiii citesc adesea neglijent enunțul). Să-și construiască figuri clare, corecte, dacă este cazul. Să-și amintească lucrurile mai importante — definiții, teoreme, procedee de rezolvare etc. — referitoare la noțiunile care intervin în problemă. Să încerce sistematic și cu răbdare. Să-și controleze „pașii” pentru a vedea dacă nu s-a strecurat o eroare de raționament, de calcul, de transcriere.

Dacă părintele cunoaște domeniul respectiv, după ce a sfătuit copilul să se străduiască să rezolve absolut singur problema, poate interveni, controlînd în ce măsură copilul a înțeles diversele proprietăți implicate în noțiunile respective etc. Uneori dintr-un motiv oarecare în rezolvarea unei probleme, gîndirea apucă pe un drum greșit și din această cauză, calea bună, chiar dacă nu este prea complicată, este pierdută din vedere. În acest caz e bine să-i atragem atenția copilului explicîndu-i eroarea.

În cazul în care ajutorul acordat a trebuit să fie substanțial, de pildă, apelul la un principiu nou de rezolvare pe care copilul nu l-a înțeles din clasă (situații care ar trebui să fie cît mai rare) trebuie să începem cu o problemă pegătoare pentru ca problema dată la școală să rămînă totuși în atribuția copilului.

Cele arătate mai sus se pot, de fapt, extinde și asupra celorlalte discipline. O compoziție, o traducere, un exercițiu de gramatică trebuie efectuate de copil prin propriile sale mijloace, după care se discută rezultatul și se dau unele îndrumări. Ceea ce nu înseamnă că părintele trebuie să pună mîna pe stilou și să „corecteze” lucrarea, schimbîndu-i de fapt înfățișarea. Copilul trebuie să prezinte la școală numai rezultatele muncii sale pentru ca atît el cît și profesorul să aibă o evidență limpede a acestor rezultate. Avem aci încă o lege importantă a învățării: progresele depind de cunoașterea clară a rezultatelor obținute la fiecare probă, la fiecare exercițiu, de către cel în cauză.

Dacă ne pricepem, e bine să facem împreună cu copilul o compoziție, o analiză gramaticală, o traducere etc. ajutîndu-l să-și însușească anumite procedee de gîndire, de mobilizare, selecționare,

organizare și verificare a cunoștințelor etc. Dar va fi vorba de lucrări în afara celor cerute de școală. Pe acestea, elevul trebuie să le realizeze în mod independent.

Acest stil al muncii independente trebuie cultivat sistematic la copii din prima clasă a școlii elementare. Copilul trebuie să se simtă el însuși răspunzător pentru activitatea sa școlară și să nu admitem explicații de genul acesta: „Dacă nu mi-ai amintit că miine am cutare materie”, „Dacă nu știi (sau nu vrei) să-mi arăți cum să fac”, „Dea mama n-a fost acasă, n-am putut să-mi scriu” etc.

Există, din păcate, părinți care reduc toată discuția la problema relației dintre note și onoarea personală (a părintelui sau a familiei) iar cunoștințele reale ale copilului apar ca un subprodus mai mult sau mai puțin neglijabil. Copilul dobîndește sentimentul că

părintele este personajul principal în raporturile cu școala, cel care duce un permanent război avînd ca unic obiectiv cucerirea de note bune, iar el, elevul, nu este decît o biată unealtă — preluată firește — pentru a le aduce, prin orice mijloace.

Într-un asemenea climat, spiritul de răspundere, de inițiativă al copilului se tocește, iar cunoștințele pe care izbuteste să le memoreze sînt lipsite de vlagă, efemere.

Confundăm uneori dezvoltarea intelectuală a copilului cu clădirea unei case. Dacă planul este bine conceput, dacă meșterii sînt harnici (adică profesorii, părinții) atunci clădirea iese bună și frumoasă. Imagine total greșită. Copilul nu este o materie inertă. El reacționează într-un fel sau altul la toate solicitările. Ceea ce este cu adevărat viabil, valoros, în structura sa intelectuală rezultă din modul în care a răspuns activ la toate solicitările externe și nu din ceea ce a recepționat pasiv. Datoria educatorului este de a stimula — în spiritul unor exigențe sociale superioare — forțele creatoare ale copilului, trebuința lui de a căuta și a găsi independent răspunsuri la problemele întîlnite, pe baza cunoștințelor temeinic însușite. Tocmai de aceea este mult mai complicat să crești și să educi un copil, decît să construiești o casă sau o mașină.

E. FISCHBEIN

CREANGĂ POVESTITORUL (sculptură)

de Ion VLASIU

În cercurile educatorilor de pretutindeni se discută în ultima vreme cu mare interes relația părinți-copii, în ceea ce furnizează ea unele motive de închiștină și frământare pentru părinți și profesori.

Se vorbește în Occident, bunăoară, despre o tendință de îndepărtare sufletească, de instrăinare a copiilor față de educatorii lor. Întreții noștri și noi — se alarmează părinții, și presa de peste hotare consemnează — s-a instalat o adevărată genune; ei nu ne mai înțeleg, având mod de reproșat cîte ceva din propriul nostru mod de viață.

Frământări, deși cu alte nuanțe, încearcă și sufletele sensibile ale educatorilor din țara noastră. Părinții le reproșează celor mici că îi privesc cu ochi prea critici. Ne temem — se spune — să nu-i „scăpăm” pe copii din mână, deoarece au prea multă personalitate, sînt constituiți prea independente și voluntare.

Starea aceasta de neliniște a educatorilor nu este decît rezultanta ignorării repetate a unor condiții însemnate pentru biografia oricărui tînar: sistemul social și de învățămînt căruia îi este tributari, condițiile de trai noi, deosebite de acelea în care creșteau copiii acum 30—40 de ani. Însăși structura interioară specifică a individului în formare. Da, copiii de azi nu mai sînt cei de ieri, deoarece cresc în fața televizorilor și aparatelor de proiecție, a radioului și telefonului, sînt martorii oculari ai tentativelor de cucerire a spațiului cosmic. Ei au mai multă personalitate, sînt natuiri mai independente, deoarece școala însăși își propune să formeze tineri care să aibă în toate o optică proprie, să poată gândi singuri, să poată lucra fără ajutoare din afară și cu spirit de inițiativă. Doar societatea zilelor noastre se bizuie nu pe oameni care merg duși de mîna, ci pe spiritele descătuse și cutezătoare, pe inteligentele vii și creatoare. Tîmeretul de azi nu se mai simte atras de liniștea patriarhală cultivată de bunici în case cu miros de mere și gutui. Lui îi place cufundat în viața tumultuoasă și trepidantă a marii colectivități ce ne solicită fără încetare interesul și dăruirea. Dar aici asta nu înseamnă că inimile tinere au pierdut sensibilitatea adînc umană — cum insinuează firile prăpăstioase — nevoia de afecțiune și de căldură sufletească, puțința de a intercepta și de a înțelege vibrațiile interioare ale altor oameni, fie ei și maturi. Dimpotrivă. Ca urmare opinia pedagogică înaintată chiar se întrebă dacă vîrstnicii pot în toate cazurile răspunde sensibilității celor pe care îi cresc, cu aceeași sensibilitate, dacă pot vibra o dată cu dîșii, dacă le pot oferi căldura de care au nevoie cei mici pentru a se dezvolta normal. Ea îi îndeamnă pe părinți și profesori să slăvească în a trata tînăra generație cu căldură și considerație. Călea pe care le-o recomandă în atingerea țelurilor educative — și care se bazează din belșug pe afecțiune — este comunicarea directă, ca de la prieten la prieten.

„Educatorul, un prieten mai mare”, dezideratul acesta frecventează nu întîmplător atît

EDUCATORUL, UN PRIETEN MAI MARE

de des cancelariile școlilor: prietenia cu cei mici ne dă puțința de a cunoaște fondul sufleteesc al elevului, de a-i cîștiga adevărată, croind făgaș influențelor sănătoase, unui echilibru interior statornic. El pune însă la încercare tot simțul și capacitatea pedagogică a educatorului, pune în mișcare tot ce este mai uman și mai frumos în gîndirea și simțirea lui. A fi prieten cu copilul înseamnă a-l iubi cu tot devotamentul. Dar cum să-i arăți afecțiunea ca să nu pui în primejdie întreaga operă educativă? Înseamnă să-i cîștigi simpatia. Dar pe ce căi? Să-l stimezi și să fii exigent cu el. Dar în ce manieră?

Mi-aduc aminte de un profesor. O întîmplare de început de an școlar m-a făcut să-i rețin numele.

— Ați auzit? a izbucnit un copil din grupul ce zăbovea la intrarea în clasă. În anul acesta vom avea diriginte tot pe tovarășul Mareș.

— Ce bine, ce bine! au sărit ceilalți într-un clocot de bucurie.

— Ce ne făceam fără prietenul nostru! s-a detașat, caldă, o voce.

Alăturarea diriginte-prieten, mi-a plăcut de astă dată mai mult. Era făcută de copiii înșiși.

Curînd l-am cunoscut pe profesorul Mareș. Mai bine zis l-am remarcat într-un... meci școlăresc de fotbal. Era centru înaintaș și se căznea — la cei 50 de ani ai săi, fără a părea insolit — să nu înceure jocul, spre marea admirație și plăcere a copiilor. L-am revăzut prins în horă cu băieții și fetele la demonstrația de „1 Mai”, și l-am întîlnit cu aceeași școlari în parc, conversînd aprins despre muzică și dans, despre sentimentul frumosului pe care îl dă natura, despre arta de a te purta în societate și familie...

Tovarășe diriginte, dar de ce părinții noștri ne-o iau în nume de rău că ne place sheicul și muzica ritmată? — se apropia de dînsul cîte un elev să-i dea prilej să le mai vorbească. De ce? Doar și ei, cînd erau tineri, dansau valsul și tangoul, care fie vorba-ntre noi...

— Vedeti, aici este ceva din ceea ce aș numi optica fiecărei generații... — începea domol profesorul, coborînd pleoapele ca și cînd ar fi vrut să condenseze sub ele toate gîndurile.

— Optica fiecărei generații... Deschideau ochii mari elevii, să-l urmărească pe diriginte. Și nu mai vedeau din parc nici ledera cățărată în copaci, nici șopîrlele strecurîndu-se în tufișuri. La sfîrșit însă, cînd ele se arătau din nou privirii lor, școlarii știau bine ce era frumos în dansurile și muzica pe care le agreau ei, și ce

ofensa bunul simț, și ce îi făcea pe părinții lor să privească uneori cu alți ochi decît dîșii.

A doua zi, cînd dascălul venea la școală, elevii îl așteptau în preajma porții. Unii îi luau bicicleta să i-o ducă la locul știut, alții îl prindeau de braț să-l conducă la cancelarie. Ca pe un prieten pe care nu știau cum să-l asigure că-l iubesc și că-l pretuiască.

E de prisos să mai spun cum învățau copiii profesorului Mareș și cît de disciplinați erau, cît de mult iubau obiectul pe care îl preda el, cum ascultau și ce rezonante aveau în sufletele lor observațiile și sfaturile lui.

„Educatorul, un prieten mai mare”... Dar ce fel de prieten ai copilului înțeleg unii să fie? Căci tatăl pe V.L., tatăl a trei băieți:

— Eu — se laudă el la birou — am găsit călea spre inimile copiilor mei. Am desferecat lesne porți teribile.

— Cum ai reușit? se interesează colegii.

— Apropiindu-mi-i, împrietenindu-mă cu ei.

Dar, în numele unei totale înțelegeri față de copil „pedagogul” acesta include mereu ochii la greselile fiilor lui, și îi asigură de fiecare dată că-i va scăpa de pedepsele pe care mama este hotărîtă să le aplice. Și nu rareori reușește să-i „salveze”.

Altă dată, tatăl le dă bani copiilor pentru gusturi superflue. De ce să nu le facă pe plac?

— Să nu-i spuneți mamei! se aude vocea complice. Știți că ea, pentru asta ne-ar certa pe toți.

Și copiii sînt hotărîți să nu-și trădeze „prietenul”. Cum să-l trădeze?

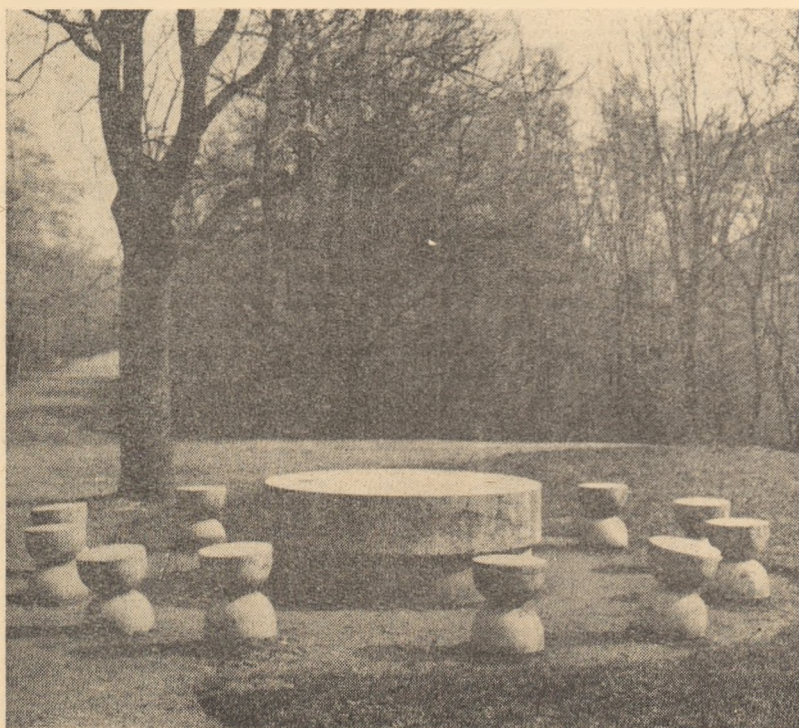
Sînt convinsă că dacă omul deastea ar trebui să stea pentru un timp undeva departe de familia lui, copiii lui ar exclama și ei: „Ce ne facem fără prietenul nostru”. Dar ar spune-o cu un alt ton și cu un alt înțeles, căci „prietenia” lor s-a legat pe o complicitate.

Să recunoaștem: tatăl care a putut desfereca atît de simplu „porți teribile”, a uitat că rostul cel mai de seamă al educatorului în viața copiilor este acela de a străluciri de aur sufletelelor tinere. Dar cum altfel decît cerîndu-le să fie corecți și onești în toate împrejurările, constituînd el însuși — în fapte mari și mici — un exemplu de probitate, purtîndu-se astfel încît copiii să-l urmărească mereu cu ochii plini de admirație și de dorința de a se asemăna cu dînsul, prietenul lor mai mare?

Nimic nu este mai ușor și totuși nimic nu este mai greu pentru un om matur decît să devină prietenul copilului. Mă gîndesc nu la un prieten autorecunoscut de educator, ci „atestat” de copilul însuși. Unii își închipuie că apropierea prietenească se constituie și numai prin simple declarații și indemnuri pedagogice de felul: „Dragi copii, eu sînt prietenul vostru mai mare, veniți la mine cu orice problemă” etc. Iluzie! Distanța dintre catedră și clasă, dintre părinți și copii se șterge încetul cu încetul, pe măsură ce educatorul reușește să pătrundă cu toată ființa lui în viața celui pe care îl crește. Prima condiție? puțința de a înțelege copilăria și de a cobori în lumea ei. Căci nu oricine posedă această — aș zice — facultate. Ați văzut desigur părinți care presară în conversația cu fiii lor tot felul de diminutive și dulcegării, care se amestecă în chip nefiresc, cu tot dinadinsul în joaca lor, le explică totul într-o manieră simplistă și vulgarizatoare. Așa pot fi ei mai aproape de cei mici, sau măcar așa se consideră mai aproape. Dar, a te cobori în lumea copilăriei înseamnă a trăi într-un fel copilăria. Care nu este nici simplistă, nici vulgară, nici încărcată cu artificialități. Înseamnă a putea să rizi sincer pînă la lacrimi, să te bucuri cu aceeași candoare cu care o face copilul, să te întristezi și să te frămînti împreună cu dînsul. Înseamnă să știi cu ce măsură se cuvine dozată seriozitatea pe care vîrsta infantilă nicidecum nu o exclude.

Considerentele acestea mă fac să țin cu aceia care spun că educatorii, în special diriginții, trebuie să fie oameni tineri. Dar nu de o tinerețe măsurată în anii de pe buletin. Căci cine nu a văzut profesori în primii ani de muncă la catedră cu un suflet rece, în stare să înghețe iremediabil clasa? Și cine nu a văzut dascăli sau părinți la anii pensiei de un entuziasm viguros și molipsitor? Aceștia sînt profesorii tineri, educatorii cărora nu le stă rău să-i vezi prinși în horă cu elevii, plimbîndu-se cu ei în parc și conversînd aprins despre cine știe ce problemă și-o pune copilăria. Oameni care nu socotesc irosit pentru dîșii timpul, oricît de lung, petrecut în tovarășia micilor lor prieteni. Oameni spre care aleargă copiii cînd îi văd pe stradă și pe care îi pîndesc zilnic în poarta școlii...

Stela PREDESCU

Masa tăcerii
1987
Tîrgu Jiu

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Deținem astăzi un mare număr de date din care rezultă bogăția extra-ordinară a creației artistice a copiilor — cîntece, jocuri, versuri-formule, jucării muzicale etc. Ele reflectă mentalitatea, trăsăturile specifice diferitelor etape de dezvoltare psiho-fizică a copiilor, capacitatea lor de înțelegere și de execuție artistică. Așadar, din folclorul copiilor rezultă înclinația puternică spre fantastic, spre miraculos, dorința continuă de cunoaștere, de parodiere și satirizare, puterea uimitoare de imitare, dar și inventivitatea, capacitatea de creație verbală și sonoră, alături de preferința pentru ritm și sunet.

În orice colț de pămînt ar trăi, copiii au modalități specifice de exprimare, de comunicare cu natura, cu oamenii, cu tot ce îi înconjoară, modalități firești vîrstei. Manifestările lor artistice, create de multe generații de-a lungul mileniilor constituie valori eterne, prezente pretutindeni și exprimate în formele specifice naționale ale fiecărui popor, corespunzătoare sensibilității și condițiilor lui de viață. Datorită conținutului lor educativ și formei reprezentînd trăsăturile naționale, aceste creații trebuie să stea la baza educației artistice a tuturor copiilor încă din primii ani ai vieții.

Este un adevăr constatat astăzi că Enescu, Brîncuși, Blaga, Arghezi și mulți oameni de artă ale căror opere au o valoare universală își datoresc o bună parte din geniul creator al pămîntului din care au știut să absoarbă valorile tradiționale, faptului că au cunoscut încă din copilărie frumusețea artei naționale.

Producțiile copiilor se remarcă prin naivitate, optimism, vioiciune și exuberanță. Conținutul lor, extrem de variat, este turnat în versuri epice sau epico-lirice cu preferință pentru forma de dialog. Versurile cunosc o mare bogăție de forme metrice, părăsire de maturi, unele fiind diferite de folclorul acestora în ce privește structura interioară, dimensiunea; au de la 2 pînă la 13 silabe. De exemplu: „Una, două, trei/Fata lui Andrei/Scrie pe tăbliță/C-un condei de viță.” Sau: „Toc, toc, toc/boc/În grădină arde foc.”

Dar ceea ce conferă versurilor acea viață clocotitoare și o valoare deosebită este capacitatea uimitoare de creație artistică și lingvistică a copiilor, pe baza unor procedee stilistice și structurale arhaice. Acestea sînt atît de maleabile încît permit improvizația continuă, înlesnită de fantezia bogată a copiilor. Un farmec deosebit dau creațiilor lor folclorice asocierea originală de „cuvinte” create de ei, cu imagini, uneori modificarea unor cuvinte din necesități de rimă sau de ritm, tratarea fantezistă a acestora și adesea utilizarea unor silabe și grupe de silabe care nu au un sens precis, dar sînt încadrate într-o ritmică riguroasă. De exemplu: „Ieși, soare, din' chisoare/Că vin două căprioare/Cu cercei de ghiocci,/Cu salbă de nouă lei,/Cu mărgelă de surcele,/Cu papuci din coji de nuci.”

Versurile copiilor păstrează forme lexicale și morfologice vechi, ieșite din limba curentă, — ca de exemplu: articularea numeralelor cu articoli hotărîți: unile, doile, unili, doili — sau vechi denumiri ale unor numere: cinga, minga, penço-rengo, întîlnite și azi în dialecte

FOLCLORUL COPILOR

— VALOAREA LUI EDUCATIVĂ —

desen de

Olga CIZEK

tele din sudul Dunării (megleno —, istro — și aromîn), ceea ce confirmă existența unui străvechi fond comun rămas numai în patrimoniul copiilor (Exemplu: Unica, donica, trei salcele/Mati, mati, farmacele,/Tui, țui papugui/Mîncăș un picior de pui”).

Versurile sînt cîntate sau ritmate într-un anumit mod; ele se asociază tot timpul cu jocul, cu mișcarea, cu melodia. Acest sincretism puternic este specific folclorului străvechi al maturilor, etapele de dezvoltare ale copilului repetînd de fapt etapele de dezvoltare ale omenerii.

Analizat sub raport estetic, ca o creație artistică, folclorul copiilor se caracterizează prin simplitate, suplete. Imaginile artistice, luate din lumea animalelor și florală, din viața socială și de familie sau dintr-o lume fantastică, sînt sugestive, pregnante. Mijloacele și procedeele de expresie sînt simple, dar de o mare suplete. Dintre acestea mai frecvente sînt: invocarea, repetarea de cuvinte, de silabe sau de versuri, descrierea sub formă simplă, naivă, folosirea numerelor și a diminutivelor, comparația, porunca. Ceea ce le dă un colorit sui generis este îmbinarea întîmplătoare și capricioasă a realului cu elemente fantastice (exemplu: „Dudă, dudă de dovleac,/Să mă sui pe prepeleac/Să văd oile ce fac”). Sau: „Trece rața Dunărea/Și rășoiul după ea/Dar bobocul a rămas:/Tîpa, tîpa, nu mă las”).

După cum se știe, activitatea specifică copiilor, singura pe care o iau

în serios, este jocul. El nu este un simplu divertisment, ci un mijloc natural și necesar de dezvoltare psiho-fizică, de formare a limbajului socializat, de însușire treptată a cunoștințelor, de prelucrare a valorilor artistice ale unui mediu uman dat. Prin joc se stabilesc relații sociale între copii, fiind modalitatea specifică de comunicare, de stabilire a cooperării într-o acțiune, de adaptare la mediu.

Jocul îi învață pe copii să se supună unei ordine prestabilite, să respecte legile. Este uimitor cît de ușor consimt ei legile jocului, cît de repede se supun rolului și sarcinilor ce le revin în cadrul colectivului de copii, oricît de grele ar fi.

De altfel, aproape toate jocurile copiilor sînt jocuri de grup, colective; chiar și în cazurile rare, de joc solitar, copilul se adresează unui partener fictiv.

Aspectul sociologic al manifestărilor folclorice ale copiilor a fost sesizat cu competență de specialiști eminenți ca H.H. Stahl și Traian Herseni. „...Straniile numărători și jocuri de copii, — scria H.H. Stahl în 1937 — nu se aseamănă cîtuși de puțin cu folclorul altora; viața lor (a copiilor n.n.) juridică deosebește căpeteniile lor; legile de primire și excludere din cercul copiilor, legi cît se poate de rigide și de un formalism acut; au locurile lor de întîlnire și locuri de surghiun... Fiecare vîrstă-deci, își are, la sat, organizarea sa, integrată unei vaste diviziuni sociale a satului întreg”...

Dăm mai jos diferitele categorii de producții folclorice ale copiilor:

a) *jocuri imitative*, neorganizate, fără legi fixe, la care participă un număr redus de copii. Sînt practicate de copiii începînd de la 3 la 5 ani. După 5 ani jocurile imitative devin mai rare și au o dezvoltare mai amplă; b) *jocuri spontane fără reguli fixe* (ca, de exemplu, „de-a calul”, „de-a toboșarul”); c) *jocuri cu reguli fixe* însoțite sau nu de formule speciale; d) *jocuri cu diferite obiecte* (pietricele, minge, coardă, „țurcă”, păpușă, zmeu); e) *jocuri de dexteritate* (de ghicit, de prins etc); f) *jocuri cu pîcăleli*; g) *cîntece sau versuri-formule* pentru elementele naturii, animale, păsări plante; h) *formule speciale* pentru alegerea copilului ce va avea un rol anumit în joc („numărători”); i) *jocuri de cuvinte* (frământări de limbă, vorbire păsărească); j) *instrumente sonore*, confecționate de copii (de exemplu — fluieră din tulpina unor plante sau arbori, din tablă, sau din capsula ghiindei de stejar; viori din cocean de porumb, din bețișoare; țambal din sîrmă, din scîndurele, jucării care produc sunete sau bîzîit prin lovire, învîrtire sau suflare, turluitoare, drîmb, drîmboaie, duruitoare, zmeu cu „vîjîitoare” etc) sau cumpărate pentru ei (jucării din ceramică, lucrăte din nasturi etc.)

Produsele folclorice ale copiilor pot fi folosite în procesul educației, ele avînd un mare ecou în sufletul micilor consumatori de artă, deoarece izvorăsc dintr-o lume a lor. Dar pentru ca utilizarea folclorului în procesul educativ să fie eficientă trebuie să ținem seama de cîteva principii, în parte cunoscute, dar nerespectate cu strictețe: la alegerea repertoriilor de cîntece, jocuri etc. să se aibă în vedere personalitatea copiilor, trăsăturile lor spirituale potrivit cu vîrsta, deprinderile specifice fiecărei vîrste. Astfel, se va da o atenție deosebită alegerii textelor poetice, structurii și dimensiunii versurilor, ambitusului melodiei, registrului ei, felului și succesiunii intervențelor, tempoului. Predarea pieselor să se facă într-un ansamblu sincretic, — de vers, mișcare, joc, melodie, dans. E bine ca educatorul să dezvolte fantezia artistică creatoare a copilului nu numai prin muzică și joc, ci și prin desen, pictură. Să stimuleze continuu și progresiv aptitudinile artistice ale copilului — care se vădesc încă de la 2-3 ani — fără să înlăture elementele de ficțiune, căci acestea au — după cum se știe — un rol extrem de important în viața copilului, pentru formarea gustului artistic și, mai tîrziu, pentru receptarea cunoștințelor.

Trecerea de la cîntecul folcloric autentic la repertoriul creat pentru copii, trebuie făcută cu multă grijă în cazul vîrstelor mai mici. (la 5—6 ani, de exemplu). Cîntecele noi să aibă puterea de expresivitate și plasticitate folclorului, să se bazeze pe elemente poetice și muzicale cunoscute deja, pentru a atrage pe copii și a le suscita atenția, interesul.

Se cuvine ca versurile, cîntecele, jocurile și toate creațiile folclorice ale copiilor să fie consemnate cu dragoste și cu seriozitate de către educatori, pentru a fi apoi studiate și folosite în munca educativă.

Conf. univ. EMILIA COMIȘEL

În cursul lungului proces de școlarizare care cuprinde însușirea de către copii și adolescenți a unui volum important de cunoștințe, asigurarea unui regim convenabil de activitate și odihnă a elevilor este, cu deplină justificare, pe larg dezbătută de cei cu experiență și pricepere pedagogică, eficiența muncii educative fiind în mare parte dependentă și de alcătuirea acestui regim. Întocmirea unui program de muncă și odihnă adaptat corespunzător particularităților de dezvoltare a organismului în creștere nu este o preocupare exclusiv psihologică și pedagogică, ci și una medicală, deoarece suprasolicitările nervoase prezintă, pe lângă consecințele asupra randamentului școlar, și pericolul tulburării stării de sănătate.

În perioada de școlarizare, copilul și adolescentul depun o activitate predominant intelectuală, activitate care se poate desfășura numai în limitele capacității de muncă adecvate vârstei și gradului de dezvoltare a organismului.

Colaborarea între școală și familie trebuie să se realizeze și pe tărîmul întocmirii unui regim rațional de muncă știut fiind că greșelile comise atît de o parte, cît și de cealaltă determină consecințe nefavorabile. Este de asemenea de dorit ca, în această colaborare să-și aducă și medicul școlar contribuția.

Igiena procesului de învățămînt cuprinde așadar recomandările de igienă privitoare la regimul de activitate și odihnă a elevilor. Perioada de școlarizare este foarte lungă. Ea include organisme în perioade de dezvoltare foarte diferite în care se produc prefaceri fiziologice importante, plămădindu-se din copilul mic prin cumulare structurală și funcțională organismul adultului. Cum activitatea elevului este predominant intelectuală, gradul de dezvoltare a sistemului nervos joacă aici rolul principal. Dacă din punct de vedere morfologic, la începutul școlarității sistemul nervos este relativ format, din punct de vedere funcțional, el suferă modificări importante perfecționîndu-și activitatea și realizînd noi căi asociative în special la nivelul zonelor celor mai evoluat ale scoarței cerebrale. În linii generale, copilul se caracterizează printr-o mobilitate mai mare a proceselor corticale, printr-un echilibru mai puțin stabil al exceselor de excitație și inhibiție și printr-un control cortical mai redus asupra zonelor subcorticale (de unde și emotivitatea excesivă).

Urmînd particularitățile dezvoltării sistemului nervos, capacitatea de muncă a copiilor variază în funcție de vîrstă, capacitatea de concentrare a atenției avînd o durată limitată. Astfel, la școlarul mic aceasta nu depășește 20—25 minute, la cel mijlociu 30—35 minute, iar la cel mare 35—40 minute. Rezultă de aici că solicitarea copiilor în procesul de învățămînt trebuie dozată în raport cu vîrsta. Cum, practic, durata orei de clasă nu poate fi diferită pentru fiecare grupă de vîrstă, este necesar ca în modul de desfășurare a ei să se țină seama de aceste particularități. Din acest motiv, la școlarii din primele clase elementare se recomandă schimbarea activității în decursul unei ore, so-

licitîndu-se alți centri nervoși. Este de asemenea foarte util ca cele două jumătăți ale unei ore să fie separate între ele prin cîteva exerciții fizice ușoare, care au avantajul de a relaxa musculatura solicitată de statul în bancă, precum și de a ușura, prin alternarea activității psihice cu cea fizică, adaptarea intelectuală la efortul ce urmează. La școlarii mai mari, este recomandabil ca solicitarea maximă să se realizeze în primele 35—40 minute după o ușoară adaptare de cîteva minute la începutul orei. Desigur că posibilitățile de concentrare a atenției depînd și de talentul pedagogic al cadrelor didactice, interesul pentru obiectul predat fiind un stimul fundamental al capacității de muncă.

Tot în raport cu capacitatea de muncă a elevului, se stabilește și numărul orelor de clasă pe zi, care crește de la 3—4 în primele clase, la 5—6 ore în clasele IX—XII. Dar capacitatea de muncă a copiilor nu se menține constantă, ci urmează o anumită curbă, numită curba de efort, caracteristică pentru o zi, o săptămînă sau un an de școală. În ceea ce privește curba de efort zilnică, după o scurtă perioadă de adaptare la mediul de muncă (corespunzătoare primei ore de clasă), capacitatea de muncă atinge maximum în orele a 2-a, a 3-a pentru clasele mici și mijlocii, la care se adaugă și a 4-a pentru clasele mari. După aceea capacitatea de muncă scade la un nivel inferior celui din prima oră. Aranjarea orarului zilnic, cu plasarea orelor celor mai grele în perioada capacității maxime de muncă, a celor mai ușoare la sfîrșitul zilei și o oră de efort mijlociu la începutul zilei, permite randamentul maxim, fără apariția precoce a oboselii. Curba de efort săptămînală este asemănătoare, capacitatea de muncă maximă observîndu-se în ziua a 2-a și a 3-a a săptămînii. Cum capacitatea de muncă are tendința de a scădea brusc în a 2-a jumătate a săptămînii, este recomandabil ca joia să fie o zi mai ușoară, obținîndu-se astfel o înviorare a capacității de muncă în ziua următoare (vineri), care în consecință poate cuprinde și materii grele. Ziua de sîmbătă este de dorit să fie cît mai ușoară, iar cea de luni să pretindă o solicitare mijlocie, permițînd readaptarea la activitatea școlară.

În ceea ce privește evoluția capacității de muncă într-un an școlar, randamentul maxim se obține în primele 2 trimestre, după o scurtă perioadă de adaptare la începutul primului trimestru. Pentru a evita suprasolicitarea, este bine ca ultimul trimestru să nu fie prea încărcat, cuprinzînd pe cît posibil cît mai multe procedee didactice pentru fixarea noțiunilor predate.

În vederea menținerii capacității de muncă la valori optime și pentru a evita oboseala și surmenajul este necesar să se folosească cît mai judicios alternarea diferitelor materii, astfel încît să se solicite cît mai variat diferiți centri nervoși activi. Din acest punct de vedere, repetarea aceleiași materii două ore la rînd este de evitat, deoarece prin efortul susținut în aceeași direcție, capacitatea de muncă scade foarte mult. Din același motiv nu este de dorit să se succedă una după alta nici ma-

terii foarte apropiate (de exemplu, două limbi străine) din punct de vedere al solicitării sistemului nervos central. Utilizarea corectă a recreațiilor, de preferință prin odihnă activă (mișcare în aer liber), datorită aceleiași alternări a solicitării funcțiilor cerebrale, permite creșterea capacității de muncă pentru ora următoare.

Dar activitatea copiilor nu se limitează numai la munca din cadrul școlii, ci ea continuă și acasă. Dacă volumul de muncă depus acasă depinde de exigența profesorilor, la efectuarea în bune condiții a acestei munci contribuie și mediul familial; de multe ori, suprasolicitarea copiilor nu se datorește unui volum excesiv de muncă cerut de profesori, ci modului defectuos de organizare a muncii acasă. Efectuarea lecțiilor acasă nu trebuie să dureze mai mult de 1 oră pentru primele două clase, 1½ ore pentru clasele III—IV, 2 ore pentru clasele V—VI, 2½ ore pentru clasele VII—VIII și 3 ore pentru clasele IX—XII. Evident că sînt perioade, de scurtă durată, care pretind un efort mai lung (teze, examene etc.), dar în mod obișnuit, pentru a evita oboseala, timpul afectat lecțiilor acasă nu trebuie să depășească numărul de ore menționat. Pentru ca pregătirea lecțiilor să poată fi efectuată în acest interval de timp, trebuie ca între orele de clasă și lucrul acasă să se interpună o perioadă de odihnă, de preferat odihnă activă în aer liber. Munca trebuie să fie continuă, cu scurte pauze de 5—10 minute, la fiecare 45—50 minute. Este indicat ca elevul să aibă un loc fix de lucru, bine iluminat și cu condiții corespunzătoare de mediu (aerisire, încălzit și mobilat.) Excitanții exteriori (muzică, zgomot, discuții etc.) distrag atenția și reduc mult capacitatea de concentrare. În acest caz pentru pregătirea aceleiași lecții este necesar un timp mai lung.

De asemenea, este de dorit ca activitatea extrascolară (muzică, limbi străine, activitate în gos-

podărie etc) să nu depășească 2 ore pe zi.

În vederea menținerii capacității de muncă la nivelul optim, trebuie organizată corespunzător și odihna. Odihna activă (lecturi, jocuri, plimbări, spectacole etc) joacă un rol foarte important, dar nu trebuie să ocupe un timp prea lung. Este absolut necesar să se asigure și școlarii mari un timp de odihnă în aer liber, de regulă nu mai puțin de 2 ore pe zi.

În ceea ce privește somnul, durata acestuia trebuie să fie de 10½ pentru clasele I—III, 10 ore pentru clasa a IV-a, 9 ½—10 ore pentru clasele V—VI, 9½—9 ore pentru clasele VII—VIII și 8½—9 ore pentru clasele IX—XII. Pentru ca somnul să se instaleze ușor, este bine să se respecte aceleași ore de somn cu evitarea culcării prea tîrziu, somnul de dimineață prelungit nepunînd suplini orele de noapte pierdute. Masa de seară trebuie să fie ușoară și servită cu cel puțin o oră înainte de culcare. Trebuie de asemenea evitate lecturile sau spectacolele care provoacă emoții puternice, acestea putînd împiedica somnul complet. O serie de deprinderi înaintea orelor de somn (o lectură ușoară, eventual plimbare, spălătul înainte de culcare etc) contribuie la formarea unui anumit stereotip care, împreună cu respectarea orei de culcare, ușurează apariția nevoii de somn.

Organizarea corespunzătoare a regimului de activitate și odihnă a elevilor cuprinde o serie de aspecte igienice complexe; strădania pentru respectarea principiilor igienice de bază este răsplătită de rezultatele care se obțin și anume de creșterea eficienței muncii instructiv-educative și, în deosebi, de profilaxia surmenajului, fenomen patologic care se instalează deosebit de ușor la copii și adolescenți.

Dr. M. CUCU

Institutul de medicină și farmacie
București
Catedra de igienă

CAP DE COPIL
bronz
— 1907 —

CONSTANTIN
BRÂNCUȘI

SFATURI DE COMPORTARE ÎN SOCIETATE

I. Întâlnirea pe stradă

Dăm în cele ce urmează câteva reguli de bună-cuviință pe care oricine trebuie să le cunoască și să le respecte. Pornim de la cea mai simplă relație între oameni: întâlnirea pe stradă.

Să presupunem că un tânăr se plimbă în orele lui libere pe bulevard; va trebui, pentru a da dovadă de bună-creștere să nu adopte o atitudine sfidătoare, să nu șuiere sau să fredoneze oricât de bine dispus ar fi. Nimeni nu îl oprește și nimeni nu-l ia în nume de rău dacă privește în dreapta și-n stînga sau la vitrine. Dar va face figură foarte puțin onorabilă dacă ar începe să „fixeze” fetele sau femeile pe care le întâlnește, sau dacă s-ar opri și ar privi îndelung după ele. Și ar dovedi încă și mai mare lipsă de bun-simț dacă — fiind în compania altor tineri — s-ar mai și lansa în comentarii și aprecieri. Să nu mai vorbim de situații penibile în care s-ar situa luîndu-se de unul singur, sau cu întregul grup, după vreo femeie!

Pe stradă întâlnim frecvent persoane cunoscute. Bărbatul este dator să salute femeia și nu invers. Cel mai tânăr sau cea mai tinăra este dator, respectiv datoare, să salute întâi. Cel mai mic în grad — în ierarhia civilă înțelegem, căci salutul între militari este amănunțit reglementat — este dator să îl salute întâi pe cel mai mare. Persoanele de aceeași vîrstă, de același grad și de același sex vor

căuta să se prevină la salut. Cel mai vîrstnic sau cel mai mare în grad dovedește totuși că a înțeles pe dos buna-cuviință dacă așteaptă ostentativ ca celălalt să îl salute întâi. Văzînd că respectivul nu l-a observat sau că dintr-un motiv sau altul, s-a fisticit, nu va comite nici un fel de sacrilegiu saluînd el cel dintîi.

Femeia — dacă nu cumva este vorba despre tineri de aceeași vîrstă, prieteni intimi, colegi etc. — face totuși bine dacă așteaptă mai ferm salutul bărbatului. Altcum (afară de cazurile cînd din pricina marii deosebiri de vîrstă ipoteza ar părea neverosimilă) ar putea da impresia că dorește să fie oprită și... însoțită!

Bărbatul care poartă pălărie sau șapcă se va descoperi. Dacă persoana pe care o salută se află în dreapta lui, își va scoate pălăria cu stînga și invers. Cel cu bască, sau în capul gol, se va înclina ușor oprind pentru o clipă balansarea mâinilor, mișcare firească a omului în mers. Schițarea salutului militar la bască sau la capul gol este îngăduită doar între prieteni. A saluta militărește la pălărie este în toate cazurile o necuviință. Femeia salutată printr-o ușoară înclinare a capului. Cel ce salută se cade să și zîmbească. Astfel își exprimă (el sau ea) plăcerea, mulțumirea de a întâlni persoana pe care o salută. Dacă însă persoana întâlnită este foarte înaintată în vîrstă sau poartă doțiu, zîmbetul trebuie să fie cît se poate reținut.

Celui mai tânăr nu îi este îngăduit să oprească pe stradă pe cel mai vîrstnic, celui mai mic în grad nu îi este îngăduit să îl oprească pe cel mai mare. Excepție: numai în cazul în care cei mai tineri ar avea să le comunice ceva urgent.

În toate cazurile: cel mai tânăr, cel mai mic, trebuie să aștepte ca celălalt să-i întindă mîna. Bărbatul trebuie să aștepte ca femeia să-i întindă mîna. La fel, o fată sau o femeie tinăra va aștepta ca partenerul să-i întindă mîna atunci cînd acel partener este o persoană venerabilă.

Mîna se dă cu dreapta și cu... întreaga mîna. Nu cu două sau trei degete! Pentru a arăta deplin respect față de cel sau cea cu care se dă mîna, cel mai tânăr va însoți gestul de o ușoară înclinare.

Cînd dăm mîna sîntem datori să scoatem mînușă, sau cel puțin să o răsfrîngem, vădînd astfel

Intenția de a o scoate. Dar a lăsa pe partener să stea prea îndelung cu mîna întinsă spre noi așteptînd să ne scoatem mînușă este necuviincios.

Prin felul cum întindem și strîngem mîna putem exprima o întreagă gamă de sentimente: plăcerea reținută, bucuria de-a fi întâlnit persoana respectivă, prietenia sau bunăvoința ce îi păstrăm. A strînge totuși exagerat — ca durată — mîna cuiva nu se cade. Iar a i-o zgudui în așa hal, încît omul să se teamă că i-o vei smulge din umăr, e bătănie curată. Celui mai vîrstnic sau mai mare în grad îi e îngăduit să-i rețină cîteva clipe celuilalt mîna în a sa căuțînd să-i arate astfel bunăvoință. Celor tineri însă nu le este îngăduit acest gen. Ca o linie de conduită, în general, reținerea — pe o durată mai mare, a mîinii celui ce ți-o oferă, indiferent de cel ce-o practică, duce la situații penibile.

Bărbatul, sărutînd mîna femeii dorește a-l dovedi respectul pe care i-l păstrează. Dar orice exagerare în această privință — un sărut prea plescăit, prea îndelung, unul plasat prea sus, pe antebrâu, pentru a evita, chipurile, mînușă — stîrnește tocmai impresia contrară.

Obiceiul ca femeia să șoptească, atunci cînd i se sărută mîna, un discret „mersi”, este învechit, rizibil.

Bărbatului îi este îngăduit să o oprească pe cunoscuta pe care o întâlnește pe stradă numai dacă aceasta îi dă să înțeleagă, prin expresia pe care o adoptă în momentul cînd primește salutul, prin încetinirea mersului, prin vreun gest că nu i-ar displace să fie însoțită. În acest caz bărbatul se va opri, va saluta din nou, apoi — dacă femeia vedește intenția de a continua plimbarea — va trece la stînga ei. Excepție: bărbatului îi este îngăduit a merge de-a dreapta femeii pentru a rămîne el la marginea trotuarului. Aceasta însă numai cînd trotuarul este cam îngust. Se cheamă că astfel oferă celei pe care o însoțește oprotire împotriva vreunui vehicul rătăcit și o scutește pe însoțitoare de obligația de a coborî din cînd în cînd de pe trotuar pentru a evita aglomerația. (În numărul viitor: II. „În vizită”)

Nic. A. STRĂVCIU

TIRANIA SNOBISMULUI

Nu demult, trecînd prin centru, m-am oprit întâmplător la vitrina unui magazin, unde erau aranjate reduceri de prețuri. O simplă curiozitate mă făcuse să arunc o privire asupra mărfurilor expuse. Între altele, erau și o serie de stoffe cu desene mici în fesătură.

Cam o dată cu mine, s-a mai oprit cineva. Nici n-aș fi reținut această vecinătate, dacă vocea persoanei nu mi s-ar fi adresat direct:

„Pfi! ia uități-vă: pepii! Cine să mai ia așa ceva!?”

De fapt, stoffa vizată nici nu era pepii. Dar nu asta m-a făcut să întorc privirea, ci vocea — adică tonul: plin de siguranță și încărcat de dispreț era acest ton.

„De ce?” întreb eu, destul de mirat.

„Cum?” răspunde necunoscuta, socată de ignoranța mea — „nu se mai poartă!”

„A, de asta. Totuși e foarte bună și drăguță — de exemplu pentru o fustă de purlare” — îndrăznesc eu.

„Vai!” exclamă vocea, afectînd un fel de spaimă aproape și nemaigăsînd de adăuga nimic îndrăznelii și lipsei mele de gust.

Acest „vai” suspendat îmi dă timpul s-o examinez puțin. Curios. Credeam că am de-a face cu o femeie elegantă — poate chiar de o eleganță exagerată, stridentă. Cînd colo: o căciulă tocită, un pantalon rămas prea strîmt (necălcat și din stoffă proastă) și un fel de „trois-quarts” ca vai de el, în care învinsese de frig.

„Nu găsiți?” slăruie eu. „Ce se întâmplă dacă cineva are așa ceva în garderoba sa — o aruncă, automat, fiindcă... nu se mai poartă?”

„Ei... nu... sigur” — o lăsa mai moale necunoscuta. Inșă, regretînd parcă moderarea, revine la tonul uscat: „E, cu noi mai merge. Noi mai înțelegem asta. Dar cu copiii nu se poate! Ei sînt grozavi! Al meu, uite, m-a pus pe drumuri, bal din magazin, că nu știu ce stoffă să-i iau, să-i fac un pantalon de-asta de-acu’ — așa „pîlnie”. Zice că „se poartă” și trebuie neapărat să-i fac și lui!” „băiat mare”, de! are 13 ani!”

„Neapărat?” întreb eu accentuat.

„Vai!” exclamă iar necunoscuta, privindu-mă compătimitor și de sus. „Știi d-ta ce energetic este? Pfi, știu ce a zis? „Dacă nu-mi faci, nu mai mîncîc!” Și chiar nu mai mîncîc! Poftim!”

Și fața mamei exprimă o îngrijorare acută (deși eu întrezăresc și o expresie de mirare!).

„Și chiar nu mîncînc deloc?” o întreb eu, neîncercînd să mă descurc.

„Ei — răspunde mama cu sîretenie — m-a încălat bărbatu-meu ce să fac: a zis să am grijă să las mîncare la-nemîină, a zis că „las’că o să-l răzbească pe el foamea și-o să se scoale să mîncînce noaptea”.

„Și chiar așa ai făcut?”

„Da, vezi bine! Să moară de foame?! Doar mamă sînt! Vai, dar e tirziu. Să nu închidă, că am pîșit-o dacă mă întorc cu mîna goală!”

Și rîsucindu-se pe tocurele sclateate, s-a îndepărtat grăbită, purtîndu-și cu fală sentimentul de teroare în care o ține odorul său „energetic”.

M-am uitat lung în urmă și mi-am închipuit-o alergînd mai departe, înfrigurată, în căutarea stoffei minunate. Sigur că pîna la urmă a găsit-o. S-a întors în zbor acasă, mînată și de ger și de satisfacția mistuii îndeplinite. Nu-i ușor să mulțumești un copil... energetic! Și e delicios să vezi cum mofturile și pretențiile lui îți mîncîcă zilele! Simți că n-ai dat viața unui „papă-laple”. Așa îl vezi, dominant, viguros, făcîndu-și loc în viața cu coatele, obligînd pe toată lumea să-i facă poftele. Ai renun-

țat la propriile-ți necesități mărunte, pentru un singur și mare capriciu: acela de-a făuri, cu prețul oricărui sacrificiu, un „domnisor”. Cînd îl vezi ieșind pe poartă — așa „sic” — arunci o privire cuprinzătoare împrejur și constăți că nimeni nu mai e cu el. Toți ceilalți copii, cu linula lor discretă, sînt niște bieți gîndăci cenușii. Doar al tău e un fluturag strălucitor. Și inima ta „sensibilă” de mama se îmbaltă de plăcere. Uitîndu-te la el, simți că ți-ai depășit propria-ți stare. Totul te încîntă la el, tocmai fiindcă în totul e „alfel” decît ceilalți copii.

E un rafinat!

Cum să nu fi mîndră? Ce n-ai făcut pentru el, pîna l-ai văzut astfel?

Ți-amințești de cînd era mic-micul:

Cumpărai un pișior, îl preparai cu pricepere, gustos (abia îndrăznind să ronșai și tu un picioruș) și-l dădeai „îngerușului” să-l mîncînce. Da de unde! Cu un gest energetic, ți-l așvîrlea cît colo! Nu-i plăcea. „Vai, ce pretențios este!” te răfătu tu, ofîndă încîntată.

Ai început să-i cumperi jucării — jucării acumpe, să nu mai aibă nimeni ca el — și cum i le dădeai, făcea din ele proiectil sau minge de fotbal (cu destinația în capul bunicii sau al vecinului) și tu oftai tot mai încîntată: „O acere mă costă! Am un pod plin de jucării stricate!”

A crescut mai mîrisor. A ajuns la școală. Cine mai avea un pix, un penar, o gheluță, un pantalon, o căciuliță, sau o jachetă ca a lui?! „Vai”, doar nu era să arate ca ceilalți copii! Ai apelat la toate neamurile și cunoștințele cu „relații” și ai făcut roat toldeana de ceva „extra”. Săculețul lui cu mîncare era zilnic doldora cu bunătăți. Dar pișiorul găsea o întrebuintare mai amuzantă acestor bunătăți — de exemplu să joace cu ele un șotron imaginar. Dacă personalul de serviciu al școlii își atrăgea delicat atenția zicînd că „nu-i bine să risipească așa”, răspundeai cu grațioasă dezinvoltură: „A, nu-i nimic — are de unde!” Și dacă îngrijitoarea, puțin înciudată, slăruia: „Bine, dar trebuie învățat să se gîndească și la munca noastră” — adăogați și tu, cu duioasă îngăduință: „Ce să-i faci — copii!”. Iar în sine a lui ziceai speriată: „de ce n-o fi acînd poftă de mîncare?”

Și băiețelul a crescut. Și au crescut și pretențiile. A început să observe tot, să asculte tot, să dorească tot. „Vai”, ce fericit erai! Știai tot ce se poartă, ce nu se mai poartă, ce se va purta. Îți semăna teribil. Toldeana ai fost o femeie modernă (că nu ți-a rămas nici timp, nici bani și pentru tine — e altceva!). E drept, căciula e locită, pantalonul burlan, haina pipirie, pantofii diformi — dar ești la curent cu mersul modei și foarte atentă cu ce poartă... alții! Băiatul însă, el de, e absolut în pas cu moda. Lui îi trebuie. E tînar. Adică nu chiar tînar, dar o să fie. Și acum ești o mamă prevăzătoare, îl pregătești din timp pentru viața elegantă ce i se curvine. Doar n-o să-l lași să fie umilit de-un altul mai bine îmbrăcat. E drept, îți este tot mai greu să faci față pretențiilor lui. Dar ce-are a face. E așa de plăcut să te sacrifici. Și-azi, ștergarul, e de treisprezece ani și vrea pantalon-pîlnie! Și ce dirzenie la el, cînd i-a spus că n-o să mai poată, că nu mai are bani: „Dacă nu-mi faci, nu mai mîncîc!” Așa a zis. Să mori de spaimă și mîndrie nu altu!

Dar acum, gata. I-a împlinit dorința. Pacea e restabilă.

Cu mîinile înfrigorate de nerăbdare, băiatul desface pochetul.

Cu mîinile rebegite de ger, mamă îi încălzește mîncarea.

Și ca o rîspălată pentru capitularea ei — El binevoiește să mîncînce...

...Ce tablou înbușător!...

Monica MACOVEI

Oricare au fost îmbunătățirile aduse pedagogiei moderne, principala sursă de cunoștințe, în activitatea didactică, rămâne profesorul, indiferent de mijlocul pe care îl folosește pentru transmiterea mesajelor sale (lecția orală, manualul, cursul, seminarizarea, lecțiile practice sau mașinile de învățat). Evident, fiecare din mijloacele amintite are o eficiență didactică mai ridicată sau mai scăzută, după cum factorii implicați în acest proces influențează favorabil sau negativ componentele dialogului „profesor — mijloc — subiect”. În cazul unei asemenea interpretări, subiectul (elevul, studentul) este considerat un „sistem autoinstruibil”, a cărui continuă perfecționare are loc atât în baza fondului primar de informații, primite din mediul de viață, cât și a cunoștințelor — informații prelucrate anterior și sancționate în practica socială, în acțiune deci, drept valori.

Experiența curentă demonstrează că de la o vîrstă timpurie, subiecții primesc bogate informații, cu caracter formativ, necesare studiului sau culturii generale și de la alte surse, respectiv pe alte canale decît cele menționate mai sus. Ne gândim, desigur, la radio-televiziune, cinematograful, teatrul, cadrul arhitectural, ș.a. Cea mai răspîdită dintre surse este socolită totuși cartea și lectura care dobîndește o importanță crescîndă pe măsura evoluției psihologice a subiectului. Elevii claselor superioare ajung la o imperioasă cerință a lecturii, impusă, în primul rînd, de tendința spre lărgirea orizontului cultural și didactic-profesional.

Elevii doresc să obțină mai multe informații decît pot să le transmită, într-o perioadă de timp limitată, profesorul sau manualul. Această a doua sursă de informații o constituie documentele (cărțile, periodicele, discurile, filmele, plasele de muzeu, spectacolele etc.) Din concluziile anchetelor sociologice asupra dezvoltării mijloacelor de comunicare a ideilor, rezultă că multă vreme, încă, principalul tip de înregistrare și transmitere a informațiilor vor rămîne cărțile și periodicele, acestea din urmă ajungînd de pe acum la cifre fabuloase (peste 50.000 de titluri de reviste tehnico-științifice). Obșnuit, elevul apelează la lecturi așa zise „particulare”, în afara programului de studiu, dar care, treptat, tind să fie recomandate ca necesare. Cert este faptul că atât pentru nevoile didactice (aprofundarea, înțelegerea noțiunilor de bază), cât și pentru cultura generală (educația literar-artistică) frecventează sursele de documentare, stabilind un al doilea dialog „documente-subiect”. Contactul cu conținutul documentelor se face direct de astă dată, numai informarea despre ele este parțial mediată de profesor (prin recomandări bibliografice), iar în cea mai mare măsură de oficiul de documentare (biblioteca școlară, biblioteca de specialitate și serviciul de informare științifică în institutele de învățămînt superior).

Cercetarea surselor de documentare este indispensabilă tuturor domeniilor de instruire, inclusiv cel al artei — numai aparent și greșit se crede că acest sector de activitate intelectuală nu necesită și forme de documentare livrescă. Mai intervine o observație. Însuși profesorul, pentru dezvoltarea capacității sale profesionale, îmbogățirea și înnoirea culturii sale, se transformă într-un „sistem autoinstruibil”, permanent conectat cu multiplele surse de documente. Cu cît este mai viu dialogul „profesor-documente”, cu atât e mai puternică influența sa pedagogică (de retransmitere dirijată a cunoștințelor acumulate). Se desprinde astfel ideea că, studentul și elevul folosesc deopotrivă și concomitent sursele „profesor-curs” cît și sursele „documentare”, fapt pentru care, informarea științifică se definește ca o componentă a procesului de instruire și educație. Se naște întrebarea: există unele deosebiri între cele două surse de informare? Cu siguranță că da. Informațiile transmise de profesor sau curs sînt gata „filtrate”, adică selectate și orientate în direcția principală a interesului didactic, particularizate conform nivelului de pregătire al subiectului și naturii specialității.

Sursele de documentare sînt numai parțial „filtrate”. Numeroasele documente existente într-o anumită problemă (și ele se înmulțesc vertiginos în epoca noastră) sînt stocate selectiv în bibliotecile profilate; apoi informația despre conținutul publicațiilor (adresa acestora) este organizată în sisteme de cataloage și în multe alte instrumente bibliografice. Dialogul subiectului cu aceste surse începe prin depistarea adreselor documentelor potențial utile, se face

DOCUMENTAREA, MIJLOC DE INSTRUIRE ȘI EDUCAȚIE

apoi selectarea lor și numai după aceea se ajunge la valorificarea conținutului propriu-zis. Mai trebuie să reținem și faptul că în fața subiectului se prezintă un mare volum de cunoștințe ce urmează a fi strict diferențiat pe măsura scopului urmărit, dar și foarte variate ca tip de documente. De aceea, toată această operație se impune a fi efectuată după niște reguli speciale, după o metodologie specifică activității de documentare care se cere cunoscută și deprinsă. Dacă în dialogul „profesor — subiect” fluxul de mesaje este dirijat de profesor, în cel de-al doilea dialog, cu documentele, fluxul de informații — uneori și conținutul — este numai organizat de serocțiile de documentare sau chiar de bibliotecă, urmînd ca „subiectul”, cu sprijinul acestora să definească procesul de filtrare și însușire, în cadrul studiului individual. Pentru aceasta el trebuie să cunoască normele de organizare a muncii intelectuale, parte integrantă a procesului instructiv-educativ. Din această deosebire esențială, decurg și alte caracteristici ale dialogului „subiect-documente”, cum ar fi rapiditatea regăsirii informațiilor, gradul de adecvare a acestora la nevoile concrete ale subiectului, raportul între volumul necesar și volumul practic îndeplinit, calitatea informațiilor, modul diferențiat de receptare și de folosire etc. Din acest punct de vedere putem vorbi de psihopedagogia documentării, în sensul că modalitatea de valorificare a informației variază de la disciplină la disciplină și de la o categorie de subiecți la alta.

Recunoașterea de principiu a funcției instructiv-educative a documentării, în condițiile spo-

rării considerabile a informației științifice, implică unele măsuri practice de o incontestabilă actualitate. Amintim pe cele mai de seamă:

1. Organizarea muncii intelectuale și folosirea sistematică a documentării trebuie să devină o deprindere pentru subiecții ajunși să desfășoare și forme independente de instruire (în cursul superior de liceu, în școlile profesionale și mai tîrziu în facultate).

2. În vederea fixării acestei deprinderi, considerăm necesar ca în orele de dirigenție, la nivelul școlii medii, să se facă unele lecții organizate în biblioteca școlii, pentru cunoașterea fondului de publicații și a instrumentelor de informare (cataloage, bibliografii ș.a.), iar elevii să primească noțiuni de organizare a muncii intelectuale. Modul cum se aleg cărțile într-o bibliotecă, cum se face lectura unei cărți, tehnica conștientului și a notițelor, întocmirea unor fișe personale de lectură, cu descrierea corectă a publicațiilor (autor, titlu, anul apariției, orașul, ideile principale), păstrarea lor în plicuri pe subiecte și în sfîrșit noțiuni de igienă a lecturii, sînt numai cîteva din aspectele ce se cer a fi cunoscute.

3. Biblioteca școlară să fie cuprinsă mai activ în procesul de instruire și obligată să asigure îndrumarea lecturii suplimentare în mod continuu și cu mijloace cît mai eficiente. Se știe ce rol însemnat în formarea gustului pentru lectură îl au listele de cărți pe care elevul trebuie să le citească în diferite etape de dezvoltare. Deprinderea documentării metodice urmează să fie continuată și la nivelul universitar, unde a devenit imperioasă necesitatea introducerii facultative a cîtorva ore de inițiere în munca de documentare și de organizare a activității intelectuale. Lecțiile să se țină la începutul fiecărui an școlar, cu toți anii de studiu în parte, și diferențiat (cca. 4—6 ore).

4. În cadrul cercurilor științifice studentești, după fixarea tematicii să se facă inițierea în documentarea științifică, insistîndu-se asupra specificului informației științifice, deosebit de cea destinată nevoilor didactice.

5. Informația științifică (în care biblioteca de specialitate este doar o verigă importantă) să fie considerată ca funcție a întregii vieți universitare, urmînd a fi organizată în conformitate cu rolul efectiv pe care învățămîntul și știința îl au în efortul de pregătire a noilor generații pentru o adaptare corespunzătoare la transformările pe care revoluția tehnico-științifică și înmulțirea cunoștințelor le provoacă în societatea contemporană.

Paul CARAVIA

documentarist la Inst. de arhitectură

Desen de

FRANCISC
ȘIRATO

„O carte bună taste prietenul cel mai bun: drept aceea te însoțește de drag cu dînsa, cînd n-ai vreun prieten, ca să-îi încredințezi ale inimii tale, pentrucă aceasta nu-ți va vă/i tainele tale, ci încă îți mai tălmăcește și înțelepciunea.” Sfatul acesta înscris în *Pildele filozofesti*, tipărite în Tara Românească, în 1713, se adăuga altor numeroase elogii aduse cărții de către umanistii români. Dimitrie Cantemir, Miron Costin și alții. Vreme de veacuri cartea fusese „o comoară”, un obiect de artă sau mărfuria biniștii înscrise de limba română ce se alăturase marilor limbi de cultură ale trecutului: latina, greaca, slava. Din epoca umanismului, cartea dobîndise un nou chip și, pătrunzînd în intimitatea locuitorilor din țările române, vremelnice despărțite, devenise un sfetnic apropiat, un prieten pe care-l chemi atunci cînd gîndurile îți se fac neclare și înțelăierea de drumuri nu poate fi descurcată decît cu ajutorul unui sfat sincer și dezinteresat. În tipărișurile brîncovenesti se întîlesc chiar îndrumări pentru lectură și în niște *Încălături* din 1700 se recomandă cititorilor să apeleze zilnic la slova cuprînsă în carte, fie dimineața „mai înainte pînă nu încep grijile”, fie „cître seară, mai înainte pînă nu mergeți spre pat”. De la frecventarea întîmplătoare, la consultarea ei zilnică, înțelepciunea adunată între scoarte îngrijit lucrate devenise o parte vieții colidiene. De aceea, ne-nunărate mărturii înscrise de posesorii cărților vechi ne dezvăluie azi ce străduințe au fost depuse de iubitorii de lectură pentru a și le procura, cu cită tenacitate se urmărea „răscumpărarea” lor, cînd fuseseră „robite” de oști străine, cu cite mărturii era pecetluită apartenența lor la obștea vreunui sat.

Treptat prin fila tipărită sau artistic copiată de mină au început, apoi, să se difuzeze marile probleme ridicate în veacul luminilor. Cartea a început să aducă în discuție cele mai diverse preocupări și lîngă îndrumările morale s-au alipit sfaturile practice pentru viața de toate zilele, pentru economia domestică sau igiena personală. Romanele de largă circulație europeană, versurile originale și scrierile filozofice au văzut lumina tiparului, dar preocuparea majoră a rămas legată de studiul istoriei poporului român. În fața unei atari diversificări, îndrumările pentru lectură au devenit și mai precise și în *Încălătura politică* (de exemplu, Samuil Glain înscrisa o seamă de „îndreptări” (paragraf 46), ce nu sînt lipsite de interes nici astăzi: „Mai înainte

de ce te vei apuca a ceti cărți, bine caută care din mai multe cărți ori în ce știință sînt mai bune și care dintru-cele mai bune sînt mai de treabă slatului său... Cînd cetești, cetește din soroacă în soroacă, chiar și pre rînd toate una după alta, iară nu numai pre deasupra sau amestecat și învăluit, curînd și pe ici colea... Graba totdeauna iară mai ales în cetanie strică... Cînd cetești de simți ceva greutate la începutul ceteniei să nu lapezi cartea de amină și să zici că e adîncă și întunecată; ci te silește că cu nevoință vei afla înțelesul care scriitorul afund l-au băgat”. În *Adunare de lucruri moralicești* (Buda, 1808) Tichindeal reproducea după clasicul literaturii sîrbe Dosiței Obradovici îndrumări precise privind tehnica cititului (cap. VI).

Odată cu apariția primelor tipografii particulare și a presei zilnice, lectura a solicitat tot mai mult atenția și timpul cititorilor: titlurile de cărți, apărute anual, au sporit continuu și, în 1896 Caragiiale încerca în *Citeca păreri* să separe operele autentice de produsele consumatorilor de hirtie, doritorii nu să facă operă culturală, ci să-și exhibe cugetele lor plate: „Din virful muntilor și pînă-n fundul văilor, sfîrșie roatele tipografiilor fără minută de odihnă, vîrsînd clăi de flori pentru turma rumegătoare... florile rare, care trebuiau să înfrumusețeze livedea, se pierd înăbușite în belșugul vast al buruienilor, care trebuiau plivite și distruse”. Problema ridicată de Caragiiale nu se mai pune astăzi în cadrul culturii noastre socialiste, deși continuă să persiste pe plan mondial.

Cu alte cuvinte o primă chestiune ce se ridică în fața cititorului de azi este *selecția calitativă*, de a-și exersa anume atenția pentru a distinge ceea ce merită a fi citit, de ceea ce e bine să cadă în uitare. Iar selecția acestora se impune și datorită unui alt factor de care e legată: se scrie, azi, pe plan mondial mai mult decît se poate citi și într-o statistică recentă se arată că un dantolog ar trebui să parcurgă 100 pagini zilnic, iar un shakespeareolog 200 pagini.

Selecția presupune adoptarea unor criterii care nu pot fi nici prea largi și nici prea înguste și aceasta, deoarece, timpul acordat lecturii nu poate fi consacrat unei preocupări ce se împrăștie sau uneia mult limitate. Omul de cultură de azi

lucrează într-un univers mult mai vast și mai variat decît predecesorii săi; lui nu i se mai cere doar să-l înțeleagă, apelînd la carte ca la un sfetnic, ci mai mult ca să contribuie la desăvîrșirea cunoașterii lui, îmbînînd, deci, rîndul cu fapta. Cine s-ar putea azi limita la parcurgerea „literaturii de specialitate”, care, la rîndul ei, nu poate fi practic epuizată? Și iarăși cine ar mai culeza să citească „amestecat... pe ici pe colea” lăsîndu-se purtat pe valurile line, dar inselătoare ale diletantismului? Oare n-am putea noi să exclamăm, ca scriitorii noștri de mai demult care deplîngeau nestatornicia timpurilor — „O veacuri, veacuri” —; unde sînt cei care au fost convinși că au hotărît destinele unei culturi și care au fost repede risipiți de cei care au lăsat pe urma lor lucrări temeinice, cu adevărat luminoase?

N-am mai putea azi desprinde chestiunea lecturii de factorul timp, iar pentru a utiliza la maximum orele consacrate cititului, criteriile pe care le adoptăm vor trebui să țină seama de tehnica generală a muncii intelectuale. Între lectura strict legată de specialitatea căreia ne-am consacrat și lectura „generală” nu poate fi antinomie, a-fila timp cît aceasta din urmăne introduce în acele capodopere ce nu vor ostoi niciodată dezvăluînd gînduri și aspirații proprii omului; spre acestea ne conduc, e drept, mijloacele moderne ce ne captează mai cu ușurință, cum sînt cinematograful sau televiziunea, dar *ne conduc*, deoarece orice „scenarizare” stîrșește în noi îndemnul de a reveni la pagina scrisă în care e cuprînsă arta unui Shakespeare, Moliere sau Tolstoi. Alături de clasicii literaturii noastre, în care fiecare dintre noi descoperă neîncetat noi aspecte, în orele de studiu și meditație se înglobează clasicii literaturii universale: de aci izvorăște ideea despre om pe care o ducem cu noi în viața de toate zilele, în existența în care „specialistul” e, evident, un om, mai înainte de toate. Observație cotidiană raportată la observația celor care au pătruns cu pricepere în natura umană, dezvăluie unghiuri neștiute și gesturi neînțelese altfel. Spre aceste capodopere ne conduc, apoi, studiile critice pe care le vom cerceta pentru a ne pregăti pătrunderea în lumea uneori deosebită de a noastră sau

pentru a înțelege mai deplin ceea ce noi înșine am surprins. Dar contactul cu textul original, pe cît e cu puțință în limba originală, se impune chiar dacă „lucrarea de referință” ni s-a părut „atocuprinzătoare”; ca orice ascensiune făcută de noi înșine, înălțimile ne vor răsplăti cu frumuseți ce n-au putut fi cuprinse în descrierea ascultată.

Literatura de specialitate rămîne, desigur, legată de problema specializării atît de discutată în presa noastră. Dar odată hotărîrea luată, atunci cînd îndemnul se transformă în preocupare, nu trebuie uitat că ne stă la dispoziție un vast domeniu de activitate științifică ce nu trebuie ignorat; numeroase mîini se străduie să taie pentru alții trasee ce vor fi parcurse. Buletine informative, bibliografii, cataloage sistematice în marile biblioteci adună laolaltă date ce nu are rost să le mai căutăm singuri. Aci sînt întrunite știrile cu ajutorul cărora putem să ne organizăm călătoria: vom lăsa de-o parte locurile ce ni se par mai îndepărtate, vom cerceta neapărat capitalele care string în centrul lor tot ce e mai bun din regiuni întregi și vom poposi acolo unde au mai fost, poate, și alții, mînați însă de alte interese. Grupate pe o temă dată, elementele noastre vor ține seama deci de lucrările cuprinzînd contribuții fundamentale, ca și de lucrările speciale, în care iarăși vom înțitli noi indicații. Dacă zeii vor fi milostivi, vom putea avea norocul să ocolim cărțile în care regăsim lucruri spuse de alții... De la sinteze, spre lucrările speciale ne apropiem de domeniul pe care am dorit să-l abordăm, aici vom organiza propriile noastre cercetări, fără să uităm că și acolo e vorba despre omul pe care nu-l vom înțelege decît apelînd la mari maestri.

Între lectura pe care o facem pentru profesiunea noastră și aceea care ne dezvăluie sensurile umanismului e o conexiune strînsă; și una și cealaltă se face cu creionul în mînă, cu note personale cu extrase semnificative; profesiunea noastră ne ajută, în fond, să ne aducem contribuția la noul umanism din zilele noastre.

Alexandru DUȚU
Cercetător principal
la Institutul de studii
sud-esteuropene de pe
lîngă Academia
Republicii Socialiste
România

Desen de: Olga CIZEK

ALI-BABA ȘI CEI 34 + 1

În clasă e o liniște solemnă. Emoții. Fețe îmbujorate. Fețe aplecate pe caiete. Fețe cu priviri pironite în tavan pentru concentrarea memoriei. Teză!

Este clasa mea: 34 fete și 1 băiat. „Umanistii“. Băiatul nu pare necăjit. Se simte chiar foarte bine. Este răsfațatul clasei. De altfel e tare cumsecade: săritor, cuvințios, cunoaște multe din codul manierelor bunești. Pe deasupra e și frumușel. Fetele găseseră că are o asemănare teribilă cu Roger Moore.

Îl cunosc de când se juca cu păpușile. Da, da. Acesta era gustul lui de când era mic. Acum le-a uitat în favoarea cuiva din clasă. Când aceasta răspunde, „Roger Moore“ își roade unghiile. Și-a ales secția umanistă nu fiindcă are o înclinație deosebită pentru științele umanistice. Nu. Însă decît o „matematică“ mai bine „două latine“...

Privirea trece mai departe. Marta. Soarta ei mă preocupă în mod deosebit. Și-a pierdut mama la o vîrstă cînd avea cea mai mare nevoie de duioșie, sfat, căldură sufletească. Tata prea repede a adus în casă o altă stăpînă, doar cu puțin mai în vîrstă decît fiica. Părul adolescenței mai păstra încă parfumul minilor dragi ale celei dispărute. Noua stăpînă a casei nu avea destulă experiență ca să aline o rană care mai singera.

Primii fulgi de zăpadă i-am observat eu. Am exclamat strengărest: „La priviți afară!“ Bucuria a fost generală, dar de scurtă durată: teza!... Era să uit... Ali-Baba... sînt eu. O știu și pe asta, dar nu mă supăr. Însamnă că „hoții“ au spirit autocritic.

litatea ei m-a uimit... Am descoperit în ea o evidentă înclinare spre arta interpretativă. Osfătuiesc să urmeze arta dramatică. Asta visează și ea. În timpul liber ne plimbăm împreună, facem adevărate excursii. Și, în mijlocul naturii, este fericită că are cui să vorbească despre aspirațiile sale, despre zbuciumările complicate și nedefinite pe care le simte. Îmi este nespuse de dragă.

Mă uit mai departe... Pe grăsuța din banca a doua o cunosc de cînd rochița de uniformă nu-i ajungea pînă la genunchi. O chinuiau amigdalele. Acasă, 6 persoane locuiau într-o singură cameră. Învăța slab. Acum amigdalele sînt scoase, iar Stela are camera ei, separată, într-o locuință confortabilă și elegantă. Învață bine. Dar are o „meteahnă“ — nu vrea să facă gimnastică. „Sînt prea grasă și îmi este rușine“. Caut s-o lămuresc că greșește. „La regimul alimentar pe care îl ții, dacă adaugi exercițiile de gimnastică, vei ajunge ca Marina Vladi“. Convingător, se pare...

Brunetica din banca întii corespundează cu un băiat din Italia. Într-un an a reușit să învețe limba italiană. Este talentată; scrie versuri. Ar vrea să urmeze filologia. O încurajez.

Fata de lingă ea e tot cu panglicuță neagră. O poartă pentru bunica. Nu vreau să insist s-o schimbe cu cea albă, reglementară. Este demn de respect acest semn discret de doliu după cea care i-a înlocuit mama, aceea care nu mai există.

Și tot așa, le privesc pe toate cum stau aplecate sirguincios peste caiete; cu o expresie de mulțumire sau de ușoară îngrijorare pe față. În urmă cu doi, trei ani aveau, mai toate, codițele în vînt. Acum cu greu se împacă cu gîndul că nu le dau voie să-și „tapeze“ părul... Da! Sînt exigentă, severă, pretențioasă. De multe ori cu greu îmi ascund zîmbetul sub masca seriozității. Dar uneori ridem cu toții, din inimă.

Primii fulgi de zăpadă i-am observat eu. Am exclamat strengărest: „La priviți afară!“ Bucuria a fost generală, dar de scurtă durată: teza!...

Era să uit... Ali-Baba... sînt eu. O știu și pe asta, dar nu mă supăr. Însamnă că „hoții“ au spirit autocritic.

Prof. Doina ALEXANDRA
Turda

DE CE GREȘESC COPIII?

Nu trebuie să uităm că pe copii îi educăm nu prin vorbe care pot fi lipsite de un conținut convingător, ci prin fapte. Îi educăm pe copii prin felul nostru de a vorbi, de a merge, de a ne îmbrăca, de a discuta despre alte persoane.

Cunosc cazuri cînd părinții levorbesc copiilor frumos, pe un ton cald și apropiat, însă aceiași părinți își înjură vecinul de apartament în fața copilului, tata o jignește pe mama, spunîndu-i că ea are datoria să facă toate treburile la bucătărie, iar el are alte preocupări, bărbătești, trebuie să-și citească ziarul, de exemplu.

Asistînd la o astfel de scenă am rămas surprinsă văzînd pe copil că se îndreaptă spre mama lui și-i spune să nu fie necăjită că o s-o ajute el să-și termine lucrul la bucătărie, ca să poată pleca la serviciu.

În școala noastră sînt cîțiva copii care, nefiînd supravegheați de familie, merg aproape în fiecare seară la filme și ajung foarte tîrziu acasă, fapt care nu-i alarmează pe părinții lor. Mă întreb cum puteau dormi liniștiți părinții elevilor Pană C., Cealîcu M., Calotescu M. toți din clasa a V-a C, cînd copiii lor ajungeau acasă cu 5—6 ore întîrziere?

O altă lipsă de răspundere față de propriii lor copii o manifestă și acei părinți, care dau zilnic copiilor sume mari de bani de buzunar. Cunosco părinți care, din „dragoste față de copii“, le dau zilnic 15 lei.

Rezultatele nu s-au lăsat prea mult așteptate.

Eleva Cealîcu M., avînd bani de buzunar la dispoziție, cumpără țigări, dînd bani și altor copii în aceeași scopuri.

Oare părinții ei nu și-au pus niciodată problema ce face eleva cu peste 300 lei lunar? Oare unui elev din clasa a V-a îi sînt necesari zilnic banii?

Mai există din păcate și o altă categorie de părinți care încurajează vrînd-nevrînd, prin atitudinea lor pasivă, lipsuri care mai tîrziu ar putea face din copiii lor oameni dăunători societății. De exemplu elevul P.I. a venit acasă cu o agendă pe care era scris un nume străin. A șters numele străin cu stiloul și a scris dedesubt numele lui însușindu-și astfel un obiect care nu-i aparținea. Elevul a fost văzut de către mama lui, care nu i-a atras atenția asupra vinovăției sale, iar atunci cînd fapta a fost constatată cu certitudine, mama a afirmat: „așa sînt copiii“. Cum, așa sînt copiii? Tu, ca mamă, nu te-ai alarmat cînd fiul a făcut din nota trei nota opt, cînd a venit cu o agendă furată? Nu-ți dai seama că „cel ce fură azi un ou mîine va fura un bou?“

Aceste fapte dovedesc o greșită educație în familie și, în ultimă instanță, lipsă de dragoste adevărată față de copii. Aspectele lipsei de răspundere față de copii sînt multe; ele trebuie să ne dea de gîndit tuturor.

Prof. M. POPESCU
Tg. Cărbunești

TOT DESPRE FUMAT

Din nenorocire, urîta patimă a fumatului se răspîndește tot mai mult printre adolescenții și copiii de vîrstă școlară. Se știe că tinerii și elevii au un spirit de imitație foarte dezvoltat și în același timp lipsă de discernămint. Pretudindenii, ei vîd în jurul lor oameni fumînd și asociază greșit ideea fumatului de ideea bărbăției, a emancipării personale. Fumînd, ei se cred „bărbați“, superiori colegilor lor nefumători și arborează aere de superioritate. Se înțelege că unii elevi, care sînt mai puțin supravegheați de părinți, se grăbesc să-i imite. Și astfel numărul fumătorilor printre copii crește mereu.

Nu există încă o statistică nici măcar aproximativă a elevilor care fumează. Dintr-un prim sondaj al nostru, presupunem că procentul elevilor fumători în clasele V—VIII ar fi de 3—4%, dar în licee el depășește 5%. Nu este un procent mare, dar patima dăunătoare a fumatului printre elevii de școală este incontestabil în creștere.

Principala cauză a acestei stări de ucruri este lipsa de supraveghere a părinților și indulgența unor mame față de această abatere în care vîd primele semne ale bărbăției copiilor.

O cauză este și lipsa de vigilență a unor cadre didactice, profesori și dirigenți, care atunci cînd descoperă un elev fumător nu duc o muncă perseverentă de lămurire a elevului în cauză. Mai sînt cadre didactice care fumează în prezența elevilor și unii trimit chiar pe elevi să le cumpere țigări în recreații de la debitele din vecinătate. Mai sînt cadre didactice care fumează în cancelarie sau pe culoarele școlii, fără a se jena de colegii și de elevi, ca și cum ar fi ceva normal, și de la sine înțeles.

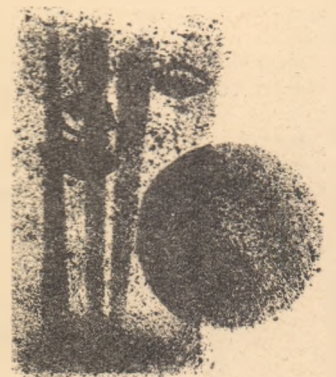
Se ignoră faptul cunoscut de toată lumea și verificat de oamenii de știință că tutunul dăunează sănătății și bunei dezvoltări a tinerilor prin acțiunea lui vîltămătoare asupra sistemului nervos.

Tutunul, așa cum s-a mai arătat, prin nicotina pe care o conține, influen-

tează în special organismul tînăr, debilitază plămînul și îl predisune la îmbolnăviri frecvente, sensibilizîndu-l pentru instalarea tuberculozei. Produce iritarea mucoasei limbii, salivă bogată și de multe ori modifică gustul. Dinții se îngălbenesc și se cariază mai ușor. Și sfîntul mirosului este slăbit la fumători. Pofta de mîncare scade, apar perioade de diaree, cu constipații, pot apărea ulcerul gastric și îmbolnăvirea ficatului. Fumătorii sînt palizi, anemici, capacitatea lor de muncă scade, memoria slăbește, apar insomnii, nervozitate, dureri de cap, amețeli, palpitații.

lata cît de grave sînt consecințele fumatului la copii!

De aceea, răspunderea părinților și a pedagogilor este mare și ei trebuie să colaboreze cît mai strîns pentru a lichida această patimă dăunătoare dezvoltării normale a tineretului nostru.

Părinții, dacă își iubesc cu adevărat copiii, să fie un exemplu pentru ei, să nu fumeze (sau cel puțin să nu fumeze în fața lor) ca să nu fumeze nici ei.

Datoria cadrelor didactice, învățători, profesori, dirigenți, directori de școli, este la fel de mare. Trebuie dusă o acțiune mai energică și mai susținută pentru combaterea patimei fumatului care devine în scurt

timp obicei, când este foarte greu să mai fie de rădăcinată.

Ca măsuri concrete propunem: o acțiune de lămurire a elevilor privind urmările vătămătoare ale fumului asupra dezvoltării normale a organismului tânăr. Această acțiune trebuie dusă de personalul sanitar din școli, profesorii de igienă, și diriginți. Recomandăm includerea unei teme adecvate în planul orelor de dirigenție și în orele sanitare. De asemenea, în planul tematic al lectoratului pentru părinți, aceștia trebuind să fie în primul rând lămurii. În al doilea rând, diriginții vor depista pe elevii fumători, vor sta de vorbă cu ei, îi vor lămuri și sfătui părințele, îi vor ține permanent sub supraveghere.

Dar întrucât problema fumatului tineretului școlar depășește realitățile regionale, trebuie inițiate măsuri pe plan general și toți factorii care răspund de educația tineretului trebuie să colaboreze. Un rol de frunte îl au organizațiile de tineret, presa tineretului, radio-ul și televiziunea.

Părinți și educatori, nu uitați că de soluționarea grabnică a acestei probleme depinde sănătatea și dezvoltarea armonioasă a copiilor noștri, cele mai prețioase flori ale societății noastre socialiste și schimbul de mîine!

Prof. Ion MUCHE
Constanța

PIONIERII CERCETEAZĂ ȚINUTUL NATAL

Formă de activitate care le place pionierilor sint execuțiile cu scop instructiv. În orașul nostru se organizează asemenea expediții pentru cunoașterea trecutului istoric. Cele mai des vizitate sînt cetățile Tomis, Callatis, Histria, Capidava, Heraclaea, Aegyssus, Adamelisi precum și Muzeul regional de arheologie „Vasile Pirvan”, Șantierul arheologic

micii vizitatori — studierea măchetei viitorului port și a noilor microraiioane de oțel, beton și sticlă ce vor împodobi Constanța anilor viitori, vizionarea unor spectacole de cîntece și dansuri din folclorul dobrogean.

Expedițiile pionierești poartă pașii copiilor și pe urmele unor evenimente memorabile din lupta revoluționară a comunistilor și a uteciștilor. Însoțiți de vechi militanți ai mișcării muncitorești, copiii iau cunoștință de lupta plină de jertfe a eroilor clasei muncitoare, de abnegația și spiritul lor de sacrificiu.

Rezultatele expedițiilor pionierești, ale vizitelor, întîlnirilor sint valorificate printr-un concurs cu caracter de masă intitulat „Meleaguri dobrogene”, la care participă toate detașamentele claselor a VI-a și a VII-a. El se va desfășura de-a lungul întregului an școlar în două etape: etapa I se va intitula: „Vă cunoașteți orașul natal?”, iar a II-a se va intitula „Frumoasă și bogată-i Dobrogea mea natală”.

Cu această ocazie, vor fi amenajate expoziții cu diferite colec-

pentru restaurarea edificiului roman cu mozaic, sau galeriile subterane ce brăzdează partea veche a orașului — peninsula. Îndrumați de specialiști-cercetători, profesori de istorie — pionierii și școlarii fac, rînd pe rînd, cunoștință cu trecutul atât de zbuciumat al acestor meleaguri.

Paralel se organizează întîlniri cu oamenii de știință, de artă, cu muncitori, ingineri și tehnicieni cu care copiii discută despre trecutul, prezentul și perspectivele de viitor ale orașului și regiunii. Convorbirile cu specialiștii, avînd rostul de a lărgi orizontul cultural-științific al pionierilor și școlarilor se desfășoară pe teme ca: „Meleaguri tomitane”, „Constanța în poezia noastră nouă”, „Dobrogea de ieri și de azi oglindită în arta plastică”, „Constanța, port la Marea Neagră”, „Constanța în anii viitorului”.

Nu mai puțin atractive s-au dovedit și vizitarea cartierelor industriale ale orașului, a marilor obiective construite în ultimii ani — multe din ele mai tinere decît

ții, albume și fotografii, jurnale de expediție; se vor organiza și spectacole pionierești de cîntece și dansuri care vor valorifica bogatul folclor dobrogean.

Prof. Toma MAREȘ
Președintele Consiliului orașenesc al
Organizației Pionierilor, Constanța

AVÎND UN SINGUR COPIL...

Băiatul meu simte nevoia să fie mereu în locușia copiilor de seama lui, să le arate tot ceea ce are nou, să le spună tot ce i s-a întîmplat, tot ce gîndește. Dacă a înflorit trandafirul din grădinița pe care o îngrijește, el țîșnește pe poartă afară să le spună prietenilor noutatea cea mare, dacă iepuroaica a născut peste noapte, copilul din vecini trebuie să știe neapărat.

Fiind singurul copil în familie l-am lăsat intenționat să stea cit mai mult cu copiii, cu prietenii săi de la grădiniță, cu copilul din vecini pentru a se obișnui cu societatea celor de vîrstă lui.

Și totuși, iată, se întîmplă un fenomen care ne pune pe gînduri.

Cum spuneam, din casa noastră băiatul iese cu atîta nerăbdare de a comunica cu copiii și dorința de a-i vedea, de a se juca cu ei este atât de năvalnică și totuși, adesea, el se întoarce din mijlocul copiilor trîtat, infuriat, supărat foc pe ei. Cu o voce în care tremură supărarea și jîgnirea, ne spune: „Horia nu mi-a dat zmeul!” sau „Marcela mi-a strîcat tunelul, n-am să mai mă joc cu ea!” apoi închide poarta supărat și hotărît să nu o mai deschidă copiilor dacă îl vor cînta și-l vor chema la joacă. Mai tîrziu, uitîndu-și supărarea, se reîntoarce singur la copii, dar nu trece mult și iarăși vine acasă supărat pe ei, hotărît să nu se mai joace cu Horia, sau cu Marcela sau cu Titu. Și aceste supărări ale lui se petrec de mai multe ori pe zi, iar în ultimul timp observ că preferă să se joace singur deși prin gard, se mai uită cu jînd la joaca grupului de copii.

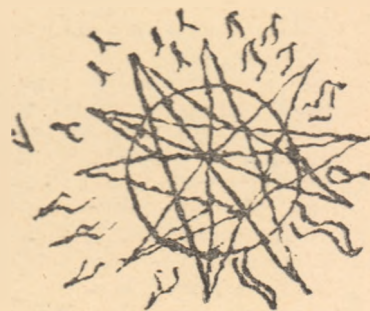
Îngrijorată de aceste manifestări, m-am gîndit adeseori care să fie cauza neadaptării lui la societatea copiilor și observînd-l în repetate rînduri cum se comportă cu copiii am ajuns la concluzia că greșeala pleacă din felul în care a fost educat în familie.

Bunica și mîtușa lui și-au concentrat toată grija și atenția asupra lui, astfel încît copilul nici nu ajunge să-și exprime o dorință și i se dă tot ce are nevoie. El se simte în centrul atenției familiei și permanent înconjurat de grija ei.

Și iată, afară, printre copii, în parc sau la grădiniță nu i se mai dă aceeași atenție, nu i se împlinesc dorințele ca acasă. Văzînd aceasta el pretinde, cu tonul ridicat, să i se facă cutare sau cutare lucru, iar copiii cu atît mai mult nu vor să-i satisfacă pretențiile. Obișnuit să i se facă pe plac acasă, el pretinde să fie ascultat, apreciat, iubit și dacă nu îi se poate impune lor, nu se poate face ascultat, iubit și admirat, e de-a dreptul consternat, supărat, nefericit.

Văzînd toate acestea, m-am hotărît să vorbesc cu bunica și cu mîtușa lui care îl îngrijesc și sînt cu el toată ziua. Am căutat să le fac să înțeleagă că între mediul de acasă și acela al generației lui tinere nu trebuie să fie o deosebire așa de mare încît copilul să nu se poată acomoda cu ușurință în societatea copiilor de vîrstă lui. Știam că vor întîlni legea mai greu tocmai acestea, că și mai greu este să și schimbe obiceiurile, atitudinea față de copil, deoarece ele nematavind alte bucurii și satisfacții în viață, privesc și consideră acest copil mai mult un dar și o bucurie, preocupîndu-se prea puțin de datoria pe care o au față de el și de societatea în care trăiește. Am căutat să le fac să înțeleagă că dacă își iubesc nepotul cu adevărat trebuie să-l formeze de pe acum ca om sociabil, și să-l pregătescă pentru viață și mai ales să-l lase să se joace cu copiii de seama lui, să încetăm copiii la noi și să-l îndemnăm să meargă și el la alții ca să se joace împreună.

Mă consolez astfel cu gîndul că societatea copiilor îl vor schimba treptat, el fiind o fire sociabilă, și, treptat, relațiile cu oamenii îi vor corecta caracterul în plină formare.

Important este însă, în asemenea cazuri, să nu ținem copilul izolat, ferindu-l de contactul cu strada, cu copiii de vîrstă lui, îngrijindu-l și admirîndu-l în familie ca pe o floare rară pe care atingerea străinilor ar ofili-o. Am cunoscut cîțiva copii astfel crescuți și am observat cum mai tîrziu, în viață, au ajuns niște neadaptați, care trăiesc insingurați și nefericiți.

Z. MOCANU
Eucurești

COLOCVII CU CITITORII

CÎND PUTEM ÎNCEPE STUDIUL UNUI INSTRUMENT MUZICAL?

Această întrebare ne-a fost pusă de mai mulți cititori. Le răspund de conf. univ. *Maria Cernocodanu*.

Se știe că în formarea tinerelor generații muzica e un auxiliar de preț. Alături de celelalte arte, ea dezvoltă gustul pentru frumos, cultivă cele mai alese sentimente. Se știe însă mai puțin *cînd* și *cum* trebuie să introducem această disciplină în procesul de educare.

E științific constatat că la un nou născut, dintre reflexele condiționate pozitive, cel acustic, cel vestibular și cel olfactiv apar din prima lună, pe cînd reflexul optic, de abia în luna a doua. Aceasta înseamnă că înainte de a vedea, copilul este sensibil la zgomot, la cîntec, la legănare și într-o oarecare măsură, la miros. Înțelepciunea poporului a sesizat aceasta, și mamele își adorm odraslele cu cîntece de leagăn, clătînd ușurel copățele ce servesc drept pătucuri.

Încă înainte să fi învățat să vorbească, încă din leagăn, copiii cîntă și gîngăvesc fiecare în felul său. În preajma vârstei de trei ani, atunci cînd gîndirea copilului este încă embrionară, cînd mișcărilor nu îi sînt încă organizate și disciplinate, apare mai evidentă plăcerea de a cînta și de a se juca. Educatorul atent va folosi această înclinație a copilului, spre a dezvolta simțul lui muzical.

Copiiilor le plac jocurile zgomotoase, strigătele, simt nevoia să-și cheltuiască, prin exuberanță, ceva din forțele care încep să se presimtă în ființa lor. Le place să zburde în voie. Dar ei nu sînt refractari unei organizări a jocurilor, făcută cu discernămint și într-o formă atrăgătoare. Le putem, deci, trezi interesul pentru mișcări ordonate, folosindu-ne de cîntece calme și melodioase. În grădinițe se pot organiza cu ei jocuri colective, în care fiecare să aibă un rol aparte. Prin ele, le vom dezvolta atenția, judecata, odată cu plăcerea de a gusta cîntecele alcătuite din sunete melodioase.

O educație muzicală propriu zisă, bine înțeles, o educație muzicală simplă, pe măsura puterii copiilor se poate începe încă de la vârsta de 3—5 ani. Diferențele lor dispoziții naturale individuale oferă educatorului posibilitatea de a le cultiva. Mai întîi trebuie ajutați să asculte, să distingă și să-și fixeze sunetele. În acest scop vom folosi, cum spuneam mai sus, cîntece și jocuri organizate. Vom avea însă grijă să nu-i obosim cu noțiuni precise asupra sunetelor muzicale. Această etapă poate fi de mare ajutor pentru educația muzicală din etapa următoare — cea de la 5—7 ani — foarte importantă în cultivarea gustului și deprinderilor necesare unor viitori executanți sau doar simpli auditori receptivi ai artei muzicale.

Acum, copiii trebuie învățați în primul rînd să iubească muzica, să o resimtă în întreaga lor ființă și să o illustreze după propria lor fantezie. Pe de-o parte, vom dez-

volta această fantezie la fiecare dintre ei, iar pe de altă parte vom veghea să-și însușească temeinic cunoștințele necesare practicii.

Mulți părinți nici nu bănuiesc că și copiii considerați afoni pot ajunge, după cîteva ședințe de educație muzicală, să distingă sunetele și să le intoneze destul de corect. Cu excepția celor realmente infirmi, ce copil nu recunoaște vocile părinților sau pe ale celor din ambianța lui, ba chiar pașii persoanelor apropiate, ori vreun crîmpei de cîntec des auzit? De ce n-ar putea distinge și diferitele sunete muzicale? Datoria celor însărcinați cu educarea lui muzicală e să-l învețe cum să le intoneze corect.

Dificultatea cea mai mare în redarea muzicală este respectarea ritmului (pulsăția regulată a metrului), a timpilor, unitate de bază atât de importantă și, din păcate, atât de neglijată, nu numai de către copii, dar și de către cei mari. În educația muzicală ritmica e imperios necesară și e bine să facă obiectul atenției pedagogului.

Mulți părinți doresc să-i învețe pe copiii lor un instrument muzical. Nu toți știu însă cînd poate fi început un astfel de studiu. Trebuie să le spunem că aceasta depinde de posibilitățile fiecărui copil. La unii, mînuirea instrumentului nu constituie o problemă; la alții însă, apar tot felul de dificultăți, fie manuale, fie cerebrale; ceea ce impune prelungirea perioadei de pregătire despre care vorbeam mai înainte. Nu trebuie forțat nimic, nu trebuie grăbit nimic!

Orele de muzică la preșcolari și la copiii din primele două clase, trebuie să fie atrăgătoare și să se desfășoare într-un climat cât mai prielnic spre a le dezvolta dragostea pentru muzică. Muzica se învață nu prin însușirea mecanică a regulilor, ci prin practică din care se pot trage apoi aceste reguli. Deci, exerciții aplicative și nicidecum o simplă memorizare. În învățarea unui instrument, nu timpul consumat cu studiul contează, ci interesul copilului pentru acest studiu. Educatorul trebuie să cultive acest interes alegînd piese mici, atrăgătoare, care să servească și scopurilor didactice.

Atît la preșcolari, cît și la copiii din primul an de școală, nu se poate pretinde fixarea atenției pe o durată mai mare de 15—30 minute. Tot ce se adaugă la această durată este timp pierdut! Mai recomandabile îmi par a fi însă ședințele cu cite 2—3 copii laolaltă (dacă e posibil), deoarece se creează un spirit de emulație care va persista și în studiul lor individual.

Cîntatul după auz, după ureche, cum se mai spune, este și el foarte folositor. Dar să se aleagă numai cîntece de-ale copiilor, sau cel mult fragmente cît mai scurte din arii simple de operă sau de muzică instrumentală, în nici un caz slagăre ieftine care de obicei deformează gustul și crispează mințile copiilor.

Menționez că ora de învățare a oricărui instrument muzical trebuie să fie urmată de odihnă, de activități recreative sau eventual de sport.

Să fim deci foarte atenți ca educația muzicală începută de timpuriu să nu ducă la obosirea copilului. Naturile sensibile și inteligențele deosebite trebuie tratate cu mari

menajamente. Altfel riscăm să ne lovim mai tîrziu, în epoca pubertății, sau chiar mai devreme, de serioase neplăceri ca secătuirea forțelor, de gustul pentru disciplina respectivă sau dezechilibrul nervos. Cîte speranțe nu s-au spulberat sub îndrumarea unor persoane nepricupite!

ECHITATEA ÎN DREPTURI ȘI OBLIGAȚII ÎN FAMILIE

(*Teodora Tudor, București*). Spicuiam din textul scrisorii pe care ne-ați trimis-o: „Se vorbește mult despre educația copiilor, uneori, mai rar, și despre cea a părinților. Dar esențial, rădăcina de unde pornesc toate acele dificultăți în educația tineretului parcă se ocolește, sau pur și simplu, nu se cunoaște. N-am auzit nici la „lectoratele cu părinții” nici că s-a scris pe undeva despre ceea ce, cu adevărat ar trebui să se spună în legătură cu relațiile dintre soț și soție (tată, mamă) și anume despre echitatea în drepturi și obligații. Consider că timpul în care trăim, necesitățile prezentului, ne obligă să ne schimbăm și felul de a înțelege raporturile dintre bărbat și femeie în cadrul căminului. Se mai menționează în unele căsnicii ideea, mult prea înrădăcinată, că bărbatul fiind „stăpîn” în casă „este scutit” de muncile gospodăriei avînd alte preocupări. Ce văd copiii în astfel de familii? Ei văd că mama îi scoală, mama îi spală, mama le face mîncare, mama spală pe jos, mama coase, mama cîrpește etc. Tata? El nu poate să facă nimic din toate astea. El stă la televizor sau se duce la un vecin să joace table, sau se duce la meci, sau, pur și simplu, stă acasă și citește o carte (de altfel este considerat bărbat bun, nu bea, nu iese nicăieri fără aprobarea mamei). Mama citește cite-o carte numai cînd este bolnavă, iar dacă vede o emisiune la televizor, rămîne ceva nefăcut care o aglomerează a doua zi. Tata este mai robust decît mama și ar trebui să poată lucra mai mult decît ea, dar nu știu cum se face că atunci cînd se întorc de la serviciu, tot mama pregătește pentru tata și copii cele necesare.

Copiii cresc și văd toate acestea. Degeaba li se vorbește de egalitate, de respect, de echitate între cele două sexe, dacă ei nu le văd aplicate acasă.

Găsesc această stare de fapte dăunătoare, ea macină la rădăcina căsniciilor, omoară dragostea și stabilește de cele mai multe ori o resemnare, *nicidecum armonie* despre care se vorbește mult și se tînjește după ea.

Se pot auzi mulți băieți spunînd că n-au nevoie să învețe a face gospodărie, ei sînt bărbați. În realitate, își permit să fie leneși, pentru că sînt băieți pentru că și tata face așa (sînt și unele fete, care dezaprobînd sclavia mamei, trec în extrema cealaltă). Consider că școlilor le revine sarcina de a combate (prin lectorate cu părinții) acest fel de a gîndi, defectuos pentru ziua de astăzi, a unor tați.

Prin învățarea gospodăriei de către cei mici, prin arătarea obligațiilor

lor viitorului bărbat în afara locului de muncă vom înlătura aceste practici dăunătoare. Iar în școli să învețe și băieții elementele de gospodărie. Bine înțeles că paralel trebuie să se facă și educația fetelor. Fetelor li se va explica exact care le este misiunea în familie. Trebuie învățate să știe să-și păstreze demnitatea în fața bărbatului. Această noțiune de demnitate trebuie să le fie clar explicată.

Unii s-au obișnuit să fie corecți numai la locul de muncă, iar acasă nu. Iar copiii le urmează exemplul. Am văzut elevi buni și chiar foarte buni la învățătură, iar acasă infernali. Am cunoscut un băiat de 17 ani, primul la învățătură în clasă, care acasă o înjura pe mama lui (tata era colonel). Mă întreb cum se va purta acesta cu soția lui? Și dacă ea va fi o fată care nu admite o astfel de purtare? Nu va interveni divorțul? Și dacă nu va putea să divorțeze, nu va trebui să stea și să rabdeze?

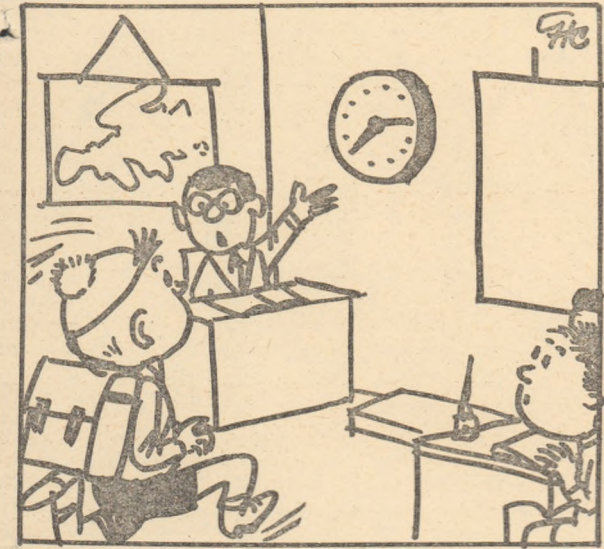
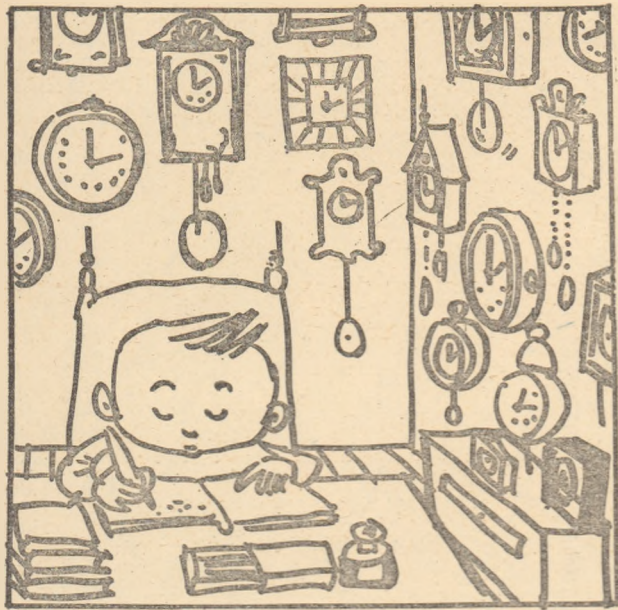
Consider că atîta timp cît nu va dispărea asupra femeii, tot atîta vreme vor exista copiii — așa zîși — răi”.

Aveți dreptate. În numeroase familii lucrurile se petrec încă așa cum ne scrieți. Echitatea în drepturi și obligații a soților este înscrisă întîi în Constituție, e înscrisă apoi în Codul familiei (art. 1—2, 26—36, 40—44 etc), iar comentariile care însoțesc art. 29 vorbesc clar despre contribuția soților în munca prestată efectiv în gospodărie. Din păcate mentalitatea unor soți a rămas în urmă și servesc ca tați un exemplu nociv băieților. Nu putem decît să subscriem la ideea că educația taților se poate face și în cadrul lectoratelor cu părinții. Și nu numai aici. O serie de organizații obștești și de masă ar putea aborda această problemă. O școală a taților ar fi tot așa de utilă ca și aceea a mamelor. Credem că respectul băieților pentru mamele lor și mai tîrziu pentru viitoarele lor soții se poate educa și în familie, încă din primii ani ai copilăriei, prin deprimerea autoserviirii mai întîi, apoi prin participarea efectivă la treburile gospodărești. Rămîne însă fundamentală comportarea tatălui în casă, dat fiind modelul viu pe care îl poate servi băieților lui.

Dar aici mîi cuvînt are de spus și femeia (soție și mamă). De rezistența ei față de tendințele de „stă în” ale soțului său, cum spuneți dumneavoastră, de demnitatea ei, ca și de modul cum își deprinde soțul și copiii încă de la început, dep în mare măsură, schimbarea atestei stări de lucruri.

COPIILUL CEASORNICARULUI...

desen de Gh. CHIRIAC

Speranță — în dublu sens.

Înainte de examenul scris, profesorul se adresează unui elev:
 — Sper, Willy, că n-o să te prind din nou copiind.
 — Și eu sper, domnule profesor!

„Ajutorul” tăticului.

— Johnny, să-ți ajut la lecția de matematică?
 — Mulțumesc, tăticule; fac eu destule greșeli și singur!

Veșnic tânără...

— Vă rog un tort pentru ziua soției...
 — Cu plăcere. Dar câți ani împlinește, cite lumînări să înfigem în tort?
 — Ca întotdeauna — treizeci!

EPIGRAFIE

Mircea SÎNTIMBREANU

Cunoscutul savant orientalist Ionescu-Eufrat era un om tenace. Lucra de 5 ani împreună cu soția sa, nu mai puțin reputata orientalistă Ionescu-Mesopotamia, la profilarea unei ipoteze ce indiscutabil odată pusă la punct era menită să revoluționeze întregul... Orient Antic: existența unei culturi sumeriene în perimetrul danubian. Bizara ipoteză îi absorbise pe amândoi într-atita încât mult timp ignoraseră aproape cu totul singurul element concret ce se născuse între timp din pasionata lor ipoteză: pe micul Ionescu Eufrat-doi.

Era — exact ca în romanele cu cheie — prin anul 195 și trei puncte — într-o dimineață de vară, când Ionescu Eufrat — tatăl zări în mîna micului său afluent, acum de 5 ani, o plăcuță de țigla scrijelată în mod ciudat.

— De unde o ai? întrebă tatăl (dar numai pentru necesitățile dialogului, pentru că în realitate rămăsese mut de uimire) și i-o smulse din mîna. Apoi alergă în casă unde Ionescu-Mesopotamia, fiind liberă, se așternuse pe lucru.

— Chaldea! o alintă el. Privește ce a găsit băiețelul în fundul curții noastre.

Mama luă în mîna țigla zgriată și în clipa următoare, oricine, fără a fi cîtuși de puțin epigrafist, îi putea citi pe față triumful.

— O, vasăzică, ipoteza noastră cu privire la existența unor forme sumeriene de cultură materială pe teritoriul patriei noastre se confirmă, izbucni ea. Și tocmai în grădina noastră!

Din ziua aceea în lumea epigrafiștilor de pretutindeni se făcu simțită o înviurare. Cei doi lonești — Eufrat și Mesopotamia — își jucau cu frenezie cartea gloriei eventuale dar iminente. Și o jucau de dimineața pînă seara. În sfîrșit, după încă un an de studii înversunate, în noaptea de revelion, ciocniră furculițele, socotindu-le drept pahare, dar de fapt erau două bucăți de țigla și se îmbrățișară extenuați, dar fericiți. Concluzia cercetătorilor luase forma unei fraze de 20 de cuvinte, așteptată cu sufletul la gură de lumea epigrafiștilor orientaliști, care, de fapt, pentru lonești, se confunda cu întreaga lume. loneștii transcriau tocmai pe curat cuvintele: „este indubitabil așa dar că Sumerul de joasă primitivitate a avut o arie de răspîndire transsumeriană” când micul Ionescu Eufrat-doi care acum împlinea 8 anișori, pătrunsesse în laborator cu o bucată de cărămidă în mîna.

— Mi-e foame, scînci băiețașul.
 — Așteaptă pînă la 8 fără 3 minute, îl repezi plictisită mama și era pe punctul să-l evacueze „manu militari” când zări cărămida. Era și aceasta scrijelată dar mai adînc, iar de un cui ruginit atîrna o sforicică în-nodată de un căpățel de stambă.

— Ionescule, fu rîndul ei să-și alinte soțul, privește!

Într-o clipă, cărămida fu fixată pe un suport învelit în catifea luminată de două reflectoare de cuarț și radiografiată din unghiuri absolut enigmatice.

— Dați-mi vaporeașul, scîncea micul Eufrat.

Dar nimeni nu-l auzea. De abia după o oră Ionescu-Eufrat, tatăl, lăsă să-i scape trei cuvinte, ce timp de un an formară leit-motivul tuturor revistelor de specialitate:
 — Senzațional! Sumer evoluat.

Din ziua aceea orele de primire pentru micul Eufrat deveniră sferturi de oră la care, bineînțeles potrivit puternicei tradiții cu privire la sferul academic, se renunța din ce în ce mai des.

Abătut și părăsit, băiețașul împlini 12 ani exact în timp ce loneștii visau să primească pe aeroport pe primii congresiști ai primului congres transumerian din istorie. Bucata de cărămidă era acum învelită într-o mînușă transparentă de nylon, aproape la fel de transparentă ca și urechile micului Ionescu. Mai trecură cîțiva ani. Vreo zece. Pe micul Ionescu îl numim așa numai pentru identificarea personajului, căci mergea la facultate, iar teoria sumerului evoluat... Ei bine, teoria aceasta nu mai era un secret decât pentru ignoranți, iar tipograful aștepta înlemnit la telefon noua concluzie ce urma să fie culeasă, tipărită și expediată „par avion” tuturor meridianelor și paralelelor, când un tînr înalt și slab intră în cabinet.

— Dv.? se întrerupse enervat Ionescu tatăl, dînd cu ochii de tînr.
 — Mă cheamă Ionescu-Eufrat.
 — Îmi pare bine. Și pe mine...
 — Cu ce ocazie? îl întrebă iritată și Mesopotamia.
 — Să vedeți, îngăimă tînrul ce părea un timid.

După cît se pare, și mai ales după cît se spune, sîntem rude.
 — Ne ierți, tinere, îl privi cu răceală Ionescu tatăl. Ora de primire pentru rude este între 18 și 18 și un minut. Dar dacă ai ceva urgent și important, scrie mata pe o foaie de hîrtie și predă-o secretariatului.
 — Tovarăși... dar sînt fiul dv.
 — Nu facem nici o excepție, mormăiră într-un glas loneștii și formară la telefon internaționalul 02.

Tînrul părăsi cabinetul, pășind cu grijă printre cărămizi și țigle. loneștii tocmai chemaseră la telefon Babilonul, când laborantul intră și așeză pe masă un pachet desfăcut. Conținea o imensă bucată de cărămidă. loneștii lăsară receptorul și se năpustiră spre ea. Cîteva minute mai tîrziu laborantul nu-i rămăsese altceva de făcut decât să stropască cu apă rece pe cei doi savanți. Dar odată treziți cu fețele luminate, leșinără din nou. Cînd în sfîrșit își reveniră de-a binelea, exclamară într-un glas, privind cărămida învelită în celofan și legată cu o panglică roză:
 — Sumer superevoluat!
 — De necrezut.
 — Scriere latină.
 — Gramaticală. După noile norme ale Academiei.

Cu lupele la ochi descifrară tremurînd de emoție cele cîteva propozițiuni.
 „Mă căsătoresc. Vreți să-mi cunoașteți logodnica? Fiul dv.”
 — Dar e o cerere de audiență maritală, băigui Ionescu Eufrat. Un anunț nupțial. Acum 5000 de ani! În perimetrul danubian.
 — Epocal, zise Ionescu-mama, silabisind inscripția pentru a doua oară. Observi acest desen izografic atît de familiar scripturii arheofenicene de contact afro-asiriologic?
 Își smulgeau cărămida unul altuia cu atîta violență încît laborantul, încălțat cu teniși, găsi mai prudent să-și ferească picioarele de un contact afro-asiriologic.

Se opriră deodată, ciocnindu-se de tînrul de adineaori ce încerca să smulgă cărămida.
 — la mîna, nefericite! Nu atinge sumerul superevoluat.
 — Ce sumer? Care super? E cărămida mea.
 — Ce?
 — Am scris-o eu cu mîna mea acu cinci minute... Sînteți de acord? Logodnica așteaptă în anticameră.

loneștii pâliră, sprijinindu-se unul de altul. Buzele le tremurau în gol. Ionescu-tatăl băigui:
 — Chaldea, ne-a mai rămas sumerul evoluat...
 — Era și el o jucărie a mea, credeți-mă. Vaporeașul meu...
 — Și... cel de joasă primitivitate?
 — Și... Pe vremea aceea nu știam să scriu... Ei, sînteți de acord? Dar vorbiți odată. Sînteți doar părinții mei. Vreți să-mi cunoașteți logodnica sau nu?
 Dar loneștii nu mai auzeau. Se prăbușiră cu fruntea pe cărămidă.

...La telefon, Babilonul suna prelung și zadarnic.

EDMONDO
DE AMICIS

Cuore

Desen de

Olga CIZEK

ată o carte cunoscută pretutindeni cu titlul ei original, care înseamnă inimă. Și, într-adevăr, mai rar o lucrare literară, care să-și merite atât de deplin numele! Întregă această carte, dedicată copiilor, izvorește din inimă și evocă, în toate aspectele ei, acțiunea inimii, adică iubirea. De aceea, în ciuda modestiei cu care a fost concepută, căldura ei cuceritoare va trezi în toate timpurile răspunsul tuturor inimilor. CUORE va continua să farmece nenumărate generații de copii și de adulți, rămânând mereu una din cele mai indicate lecturi pentru a hrăni tot ce este pilpăire cu adevărat umană în ființa noastră.

Asemenea calități se cer cu deosebire subliniate. De la apariția acestei cărți și pînă astăzi s-au ivit atîtea publicații care au însemnat o nefastă otrăvă pentru tineret; cele mai multe dintr-însele arată fascinația irezistibilă a viciului. Față de ele, CUORE relevă, dimpotrivă, cît de adînc tulburătoare poate fi vraja sufletului curat, a bunătății, a sacrificiului pentru semenii, a iubirii de oameni. De aceea, în momentul de față, cînd unele exemple proaste venite din afară tind să corupă mințile celor mici, „cartea inimii” este poate mai utilă decît chiar la apariția ei.

Bunătatea și sinceritatea apar aci atît de suverane, încît ele dizolvă orice ierarhie prezumțioasă, orice zid al înstrăinării dintre oameni. Este o lumină a sufletului care străbate totul și care nu poate decît să-î inunde și pe cititorul, tînr sau bătrîn, care ia contact cu această minunată și atît de umană carte. Voi căuta, de aceea, să desprind cîteva idei și principii pe care le-am reținut dintr-înșea. Le-am reținut din copilărie, cînd am citit de trei ori acest mic roman, fiindcă de atunci nu mi-a mai trecut cartea prin mîină. Dar poate că nici n-a mai fost nevoie s-o reiau, deoarece acum, prin păienjenitul anilor, cînd deslușesc întipărirea pe care a lăsat-o în mine, îmi dau seama ce îndreptar, ce călăuză, ce prieten mi-a fost ea pentru tot restul vieții. Sînt, de altfel, încredințat că toți cei aplecați un timp pe luminoasele ei pagini pot spune la fel în ceea ce-i privește pe fiecare dintr-înșii.

Dezgropînd retrospectiv din amintire esența romanului, văd limpede că el poartă în primul rînd învățăminte pentru cei mari. Cît de exemplar mi s-a așternut în conștiință mai întîi comportamentul persoanelor mature din CUORE al profesorului și al părinților lui Enrico! Cît de cultivați moralmente erau acești oameni! Ne dăm seama ce efect a putut să producă profesorul care, după ce lăsase o primă impresie de severitate, își deschide sufletul în fața elevilor: „Eu nu mai am familie; voi sînteți familia mea!” Deodată dispăre tot cadrul de intimidare care-l depărtează sufletește pe școlar de școală. Profesorul nu mai este autoritatea impersonală a cărei biografie rămîne necunoscută, ca aceea a zeilor, nu mai este fabricantul de sancțiuni, pe care elevii le așteaptă cu teamă, deoarece sub cerul amenințării lor li se decide soarta. În cazul de față învățătorul apare, e drept, ca un om mai vîrstnic, dar în definitiv ca un om, care te lasă să pătrunzi în sufletul său trist, însetat de mîngîiere, solicitant al afecțiunii. Prin aceasta el obține cea mai nobilă cucerire, care este aceea de a cuceri fără a înfrînge.

Cu același caracter exemplar se află dăruia și părinții lui Enrico. Printre altele, scrisorile lor, adresate copilului, sînt adevărate modele pedagogice. Îmi voi permite aci o mică digresiune, apreciînd că acesta este singurul prilej de a-mi exprima unele idei, pe care de altfel nu am cum să le comunic. În literatura pedagogică s-a vorbit cel mai adesea de povestiri, de poezii, de basme adresate

copiilor. S-a cam trecut, însă, cu vederea un domeniu foarte important, și anume acela al artei oratorice în slujba celor mici. Aceasta mi se pare o lipsă cu atît mai gravă cu cît cuvîntul are o rezonanță deosebit de adîncă în conștiința nevîrstnicilor. Și cînd spîm „artă oratorică” nu mă refer la cele cîteva vorbe cu tîlc sau scurte sfaturi — desigur utile și ele — care se servesc îndeobște copiilor, ci la discursul propriu zis. Elocvența amplă, a cărei frumusețe să fie urmărită cu nesațiu, capabilă, pe rînd, să convingă, să miște, să îndurereze sau să înflăcăreze, își are, ca și celelalte genuri literare, o ramură și pe planul educativ al celor mici. Or, în CUORE, cuvîntările învățătorului, precum și scrisorile părinților sau ale surorii lui Enrico, fac din această carte cea mai înaltă realizare de artă oratorică, existentă în întreaga literatură universală pentru copii. Discursul este aci totdeauna amplu, perfect încheșat, logic argumentat, adînc mișcător și fără nici o greșeală în adaptarea sa la inteligența și sensibilitatea celor în creștere.

Ne-am îndreptat privirea, în cele spuse, asupra părinților lui Enrico. Toată străduința lor este să întrețină în fața copiilor armonia și coeziunea exemplară a familiei, apoi, mai departe, a societății, a patriei. Cu un tact pedagogic remarcabil, părinții folosesc discreția asupra propriei personalități, punînd în acțiune puterea de convingere, exemplul, îndemnul, iar nu ordinul brutal. Nici unul din ei nu se împăunează, cu lauda de sine, așa cum în mod naiv încearcă unii tirani să inspire respect copiilor lor. Și tatăl și mama atrag, însă, pe rînd, atenția lui Enrico asupra a ceea ce el datorește celuilalt părinte. Copilului i se imprimă astfel, nu numai respect, recunoștință, iubire, ci i se relevă și un prim exemplu de armonie, care trebuie să domnească în familie. Totul se află îndreptat către stîrpirea egoismului, creîndu-se astfel raporturi de totală dăruire între membrii aceleiași nucleu familial.

Nicăieri nu se surprinde folosirea reprimării severe, care să inspire frică. Abaterile, de altfel, niciodată grave, ale copiilor nu sînt pedepsite de părinți ci deplînsă cu tristețe, în așa fel încît să nu provoace acestora teamă sau momentană contrariere, ci dimpotrivă, rușine și căință. De cele mai multe ori, însă, prilejul sancțiunii se află preîntîmpinat de exemplul bun preventiv. Asemenea exemple depășesc cercul moral al familiei, extinzîndu-și spiritul de dăruire asupra societății înconjurătoare și a patriei. Și acum rămîne viu farmecul vibrant al celor douăsprezece povestiri lunare, care au fiecare cîte un erou copil, dotat cu un cuget viteaz de patriotism și de sacrificiu.

Aceste exemple ale familiei îmbrinate cu ale învățătorului își arată primele efecte sociale în raporturile dintre copii și școală. Conșcolarii nu mai sînt simpli parteneri exteriori de învățatură și de joacă. Ei simt și știu că adesea comportamentul mai ciudat al vreunui copil poate ascunde o dramă, cu pîdoare ascunsă. Astfel, ei se deprind să pătrundă fratern și în acest adînc sufletesc al tînrului prieten. Întregul roman nu este decît un nobil îndemn de respect, de simpatie și de compătîmire față de durerea amenească, precum și de grabnic concurs pentru a o ușura.

Această carte care, cu modestie, te învață să fii om și să vezi în om un prieten și un frate, se cere a fi citită mai mult răspîndită. În cadrul unei societăți socialiste, cultivarea și întreținerea unor asemenea raporturi între oameni fac din neuitatul CUORE o asemenea călăuză indispensabilă.

Edgar PAPU

CU SCRITOAREA HENNY DORY

DESPRE:

- Raporturile dintre părinți și copii;
- Meseria de părinte și greutățile ei;
- O „școală a părinților” și o... altă școală;
- Un ideal care să călăuzească tinerețea în viață.

— Credeți că neînțelegerile actuale dintre generații se explică prin atitudinea diferită a tinerilor față de viață, societate etc?

H.D.: — Firește! Ar fi însă prea simplu dacă a socoli că numai această generează conflictele. Între generații a existat întotdeauna o prăpastie, dar mi se pare că niciodată ea n-a fost mai larg deschisă ca acum.

— De ce?

H.D.: — Pentru că totul, dar absolut totul, deosebește aceste două generații. E adevărat că de la război încoace raporturile dintre părinți și copii s-au schimbat mult de tot. Totuși, cei părinți izbutesc să-și înțeleagă copiii și să fie prietenii lor mai mari? Într-o anchetă întreprinsă de un mare săptămânal parizian pe această temă, majoritatea copiilor — nu vreau să citez cifre, căci știu că limbajul lor plictisește — spuneau că simt nevoia să-și admire părinții, dar mărturiseau că erau socoli să constate diferențele care există între actele și declarațiile părinților lor.

— Sentimentele de stimă și afecțiune ale soțiilor față de soții lor nu contribuie la dezvoltarea sentimentului de respect al tinerilor față de tatăl lor?

H.D.: — Nici nu mai încapă îndoială! Aproape toate statisticile dovedesc aceasta.

— Așadar, meseria de părinte nu-i chiar atât de ușoară?

H.D.: — Dimpotrivă, e foarte grea! Poate una din cele mai grele! Toate profesiunile, toate meseriile se învață în universități, școli profesionale și ateliere. Aceea de părinte n-o înveți decît din experiența altor părinți, de la viață. Dar cei dintre părinți știu să asculte și să învețe lecțiile vieții? Și apoi meseria aceasta îți mai cere și un anumit har, cu care, probabil, te naști, har care face dintr-un actor un mare maestru al scenei, iar dintr-altul, care nu-l are, doar un cabotin.

Și apoi, între gusturile, educația, mentalitatea părinților și a copiilor nu mai există nici un numitor comun care să-i apropie. Iată, de pildă, în muzică: părinții noștri au învățat să-l guste pe Beethoven, pe Chopin, pe Liszt, noi, pe Strauss, pe Strawinski, pe Sostakovič, iar copiii pe toți cântăreții de „ye-ye” și alte litere alfabetice. Iar dacă noi ascultăm, emoționați, în sălile de concert, aplaudind cînd ne declarăm încântați, ei își manifestă încetarea distrugînd mobilierul sălilor de spectacol și idolatrizîndu-și cântăreții.

Cunoașteți rezultatele anchetei întreprinse de revista americană „Esquire” în universitățile americane? Fiind întrebați: care este personalitatea cea mai marcantă a epocii actuale? studenții au răspuns: 1. John Kennedy; 2. Fidel Castro și între aceste nume binecunoscute figura, la locul 2, un nume neașteptat: Bob Dylan, cântărețul-poet „beatnick”.

— E posibil de îndreptat această situație?

H.D.: — Da. Dar pentru aceasta ar fi nevoie să se ia multe măsuri.

— O școală a părinților ar fi utilă?

H.D.: — Cu siguranță că da!

— Sub egida cui ar urma să activeze o astfel de școală?

H.D.: — La noi, în Franța, sub aceea aș Federației consiliilor părinților, care s-a manifestat cu entuziasm în multe prilejuri, și în mod destul de energic.

— Credeți că o școală a părinților ar fi deajuns ca să schimbe în mod radical situația existentă?

H.D.: — Ar trebui să fim prea naivi ca să ne închipuim așa ceva! Totul trebuie schimbat. As îndrăzni chiar să spun că ar fi nevoie de o reformă revoluționară, începînd cu învățămîntul și terminînd cu organizația socială. Sau, mai exact spus: începînd cu organizația socială și terminînd cu învățămîntul.

— Adică?

H.D.: — În stadiul actual al lucrurilor, învățămîntul, la noi, suferă de insuficiența mijloacelor tehnice. Mai grave sînt însă, deficiențele programelor, a obiectivelor și a metodelor de învățămînt. Programele prea încărcate împovărează pe copii care din această cauză adeseori nici nu și le însușesc, rămînd ignoranți. Metodele sînt depășite, profesorii continuînd să creadă că ei n-au altă obligație decît să predea cunoștințele pe care le posedă și că nu trebuie să trezească în elevi dorința de a se cultiva, inițiîndu-i în același timp cu metodele permanente de muncă. Obiectivele rămîn vagi; nu se poate spune cu precizie că școala știe ce tineret urmărește să formeze. Lucrurile stau astfel. Iucit există oameni care încep să se întrebe, în mod serios: la ce slujește școala? Dacă-i vorba să formeze man-

Născută la Fiume, Henny Dory vine în Franța să urmeze cursurile universitare la Montpellier. Aici intră în rândurile grupului de rezistență care activează în cadrul Universității. Urnărită de Gestapo, este arestată și trimisă în cele din urmă în lagărul de concentrare de la Ravensbrück, numit „l'enfer des femmes” (iadul femeilor).

Rămăsă în viață ca printr-un miracol, ea intră în presă și, în calitate de corespondentă a binecunoscutului ziar elvețian „Tribune de Lausanne”, participă la războiul din Indochina și apoi la luptele pentru independența Marocului. În literatură debutează cu romanul „Fără regrete și rușine”, în care întreabarea: dragostea poate rezista uzurii vieții cotidiene? constituie tema principală.

În seră de romane scrise ulterior, unul intitulat „A spăla putina” obține premiul Courleline. Carrefour vede în acest roman „o operă de un umor înrudit cu acela al lui J.K. Jerome sau acela mai acerb, mai satiric al lui Alfred Jarry”.

Ne-am adresat în scris acestei tinere scriitoare — care este totodată și mama unei fete

darini”, adică băteți și fete cu capetele bine umplute cu tot felul de noțiuni, școala nu și-a atins ținta, căci niciodată n-au existat atîtea capete „goale” ca acum. Dacă-i vorba să formeze oameni capabili să se descurce apoi în societatea modernă, obiectivul tot nu-i atins. Școala se află astfel într-o perioadă de criză, pentru că ea nu-și îndeplinește rolul și în actuala transformare a lumii, fiindcă niciodată lumea n-a fost atât de mult preocupată să găsească soluții teoretice și practice spre a îmbunătăți situația.

— Ați pomenit adineauri și de o transformare revoluționară a orînduirii sociale. Ce vroiți să spuneți?

H.D.: — Nu trebuie să fii neapărat marxist, ca să-ți dai seama că așa cum merg lucrurile nu mai pot merge! Dacă ne mărginim doar la problema care constituie obiectul interviului nostru, înțelegem ușor că toate măsurile pe care le-au preconizat pînă aici, n-ar putea schimba în mod radical raporturile dintre părinți și copii, dacă părinții n-ar avea mai mult timp liber ca să poată sta alături de copiii lor și astfel, să-i poată cunoaște, înțelege și iubi. Nu să se întilnească doar în timpul vacanțelor de vară, cînd părinții au, în sfîrșit răgazul, o lună întreagă, să fie părinți model.

— Nu credeți însă că tineretul acesta ar avea nevoie și de un ideal, care să-l călăuzească în viață?

H.D.: — Firește! Dar ce ideal i se poate oferi acestui tineret, care și-a trăit copilăria în timpul războiului din Indochina, adolescența, în timpul celui din Alger, iar acum asistă, ca noi toți, la războiul din Vietnam și la repetatele explozii nucleare? Noi am fost creșcuți în ideile umanismului și ne-am trezit în fața războiului și a barbariei naziste. Dar tineretul în spiritul căror idei a crescut? A bombeii atomice care, cum spunea regretatul Kennedy: „atîrnă ca o sabie a lui Damocles deasupra capetelor noastre, o sabie nucleară menținută de firele cele mai subțiri, care se pot rupe în orice clipă, din cauza unui accident, a unei nepriceperi sau a unei nebulii”?

Vedeți deci, că am dreptate cînd spun că totul trebuie reformat: școala, învățămîntul, educația, familia, altfel ne prăbușim cu toții — nu numai tineretul — în haos și anarhie. Sînt pesimistă? Posibil. Poate că vinovată e doar ceața de afară, ce mi-a acoperit razele de voie bună ce le vedeam în fața și mi-a amintit de lagăre, de Ravensbrück, de cruzime, de săbătie...

Paul B. MARIAN

CRITERIILE DE APECIERE A FILMULUI (Pledoarie pentru „Independență” față de film)

Constatarea că filmul exercită asupra spectatorului — și în deosebi asupra tineretului — o putere de atracție atât de mare încît îi răpește acestuia independența și discernămintul în judecarea lui i-a alarmat pe mulți specialiști. Se vorbește chiar de o „fascinare”, de o „stare hipnotică” trăită de iubitorii marelui ecran. Anchete și studii întreprinse la noi și peste hotare în ultimul timp au analizat cu deosebită atenție fenomenul, interesînd deopotrivă pe cinești, sociologi, psihologi și educatori.

Fără a adera cu totul la o asemenea alarmă mulți dintre cercetătorii — sînt preocupați în prezent să găsească un „sistem de apărare” față de pericolul inclus în „atracția” față de film. Problema ni se pare demnă de semnalat cu atât mai mult, cu cît dintre toate artele, cea de a șaptea artă are o mai mare accesibilitate și o mai mare circulație. Influența pe care o exercită pe diversele planuri: estetic, moral, intelectual este covîrșitoare.

O problemă deosebit de actuală și mult discutată constă în formarea și consolidarea unor riguroase criterii de judecare a unui film.

Aceasta este și tema studiului întocmit de centrul cultural „San Fedele” din Milano, sub îndrumarea lui Eugenio Bruno.*

Anchetele întreprinse în vederea realizării studiului au solicitat opiniile unui mare număr de spectatori cărora li s-a cerut să răspundă la întrebările: „De ce și cum trebuie judecat un film?”

Finalitatea studiului, întocmit pe baza acestor anchete, a fost să-i învețe pe tinerii spectatori să-și păstreze libertatea de a gîndi, fără a se lăsa ademiniți de sugestiile filmului unor nocive. (E vorba în mare parte de filmele comerciale care abundă pe piața occidentală).

Soluția pe care o dă cercetătorul italian în concluziile studiului său este o invitație la luciditate și la disciplină în gîndire, oferînd spectatorului tînar criterii precise și solide în interpretarea filmului.

Pentru ca obișnuitul privitor al ecranului să devină un adevărat spectator de film, el trebuie să rămînă și în timpul experienței sale cinematografice un om care gîndește, selecționează, stabilește, cum spune Bruno, „un raport între el și film pe baza unor refuzuri și unor acceptări”.

A lua în permanentă atitudine față de filmul pe care îl vezi, a-ți păstra facultatea de a-l aprecia printr-un raționament riguros, iată condiția ca cinematograful să constituie un instrument de depășire, un cîștig pentru om. Se pune problema cum să judecăm un film pentru a deveni „stăpînii” și nu „victimele” experienței noastre cinematografice.

Criteriul estetic. A te opri la ceea ce ți-a plăcut sau nu, mai ales atunci cînd nu stabilești o corespondență între imaginea plăcută și ideea pe care o reprezintă, înseamnă să te limitezi la impresii exterioare, să nu cauți „de ce-urile” acestor impresii. Pentru a ajunge la o luare de cunoștință a faptului artistic, nu este suficient să te lași impresionat de el, asemeni unei plăci fotografice impresionate de lumină și culoare, ci trebuie „să-l citești”, să-l depistezi ideile, să simți parafraziile care intervin între ideea inspiratoare și imaginea rezultantă.

Judecata estetică include deci în sine multe întrebări, implică o atitudine activă, critică față de impresiile înscrise automat de receptorii senzoriali.

Criteriul moral este în mare măsură dependent de criteriul estetic, se subliniază în concluziile studiului. Afirmatia este argumentată prin faptul semnificativ că între două filme cu același conțin-

nut moral are o influență mai mare asupra spectatorului acela care este bine realizat din punct de vedere artistic.

Putem trage de aici concluzia că trebuie să-i ferim pe tinerii de filmele mai puțin morale dar reușite sub raport artistic, să le interzicem intrarea în sălile de spectacol la semenea filme? Ar fi absurd și ineficace! Soluția propusă de autorii anchetei este să-i învățăm pe tineri să se apere de ele, arătîndu-le cum să le judece. Să-i învățăm să aplice bine și „complet” criteriul estetic, criteriul moral (poziția lor morală față de film) și să judece toate detaliile de tehnică cinematografică în funcție de aceste criterii sigure. Învățînd să-și „citească” impresiile, să le confrunte permanent cu acești factori stabili, ei își vor cîștiga independența față de film.

„Imoralitatea unei experiențe cinematografice, spune Bruno, este proporțională cu gradul de libertate interioară la care ajunge spectatorul”. Iată o splendidă replică dată alarmiștilor care „cred în „fascinații” și „hipnoze”. Avînd la îndemînă instrumentul cu care să depistăm și să ne apărăm de imoralitatea unor filme, nu ne mai putem speria de nocivitatea lor.

Mijloacele pe care le oferă tinerilor propria lor gîndire, mecanismele sigure, verificate printr-o îndelungată exersare, sînt cele mai bune „sisteme” de apărare și de asigurare a independenței lor față de film.

Stă în puterea noastră și le formăm și să le încurajăm, oferînd tinerilor spectatori de filme cît mai multe dovezi ale eficacității lor. Putem demonstra valoarea și tăria acestor criterii în cronici scrise special pentru tineri în publicațiile care li se adresează, îi putem antrena să judece filmul în cadrul unor discuții în comun, a unor simpoioane și consfătuiri, putem exersa, în cele mai bune condiții în școală și în afara ei aceste mecanisme de judecată atât de utile pentru siguranța și independența lor.

Cînd un film dintre cele „periculoase” prin iefinătatea sau imoralitatea lor, le place tinerilor pentru că satisface gustul lor de spectaculos și inedit, nu sînt recomandabile sentințele sau interdicțiile, epitetelor peiorative sau ironia. Un tînar căruia i-a plăcut „Elena din Troia” sau „Cei șapte din Teba”, un tînar care mai trăiește încă sub impresia ritmurilor „haioase” dintr-un film cu „beatles”, e refractar și agresiv față de sentințe însă permeabil la argumente, dispus să accepte ceea ce îi demonstrezi. Raționamentul are în sine ceva molipsitor. Succesul lui într-o demonstrație, îl impune. Este ceea ce au înțeles foarte bine cercetătorii italieni propunînd o întoarcere la criteriile solide de judecare a filmului, la criteriile care te ajută să obiectivezi impresii fugare, inconsistente. E în fond o chestiune de educație a tînarului și de pregătire în înțelegerea valorii estetice a filmului.

Este ceea ce le dorim tinerilor noștri care, în inerția acceptării unor filme de succes iefin, au tendința să fie mai mult victimele decît stăpînii propriei lor experiențe cinematografice.

Mariana CEAUȘU

* Studiul „Film Discussi. Insieme 1965” (Discutarea filmului în comun — 1965) — ale cărui concluzii sînt publicate în „Nouvelles du centre international du film pour la jeunesse” (Martie — 1966)

Continua perfecționare

Un substanțial articol pe marginea manualelor de limba română publică apreciatul critic Șerban Cioculescu în „Gazeta literară” din 16 II 1967. După ce arată necesitatea definirii corecte a unor noțiuni precise ca: romantism, clasicism, realism, naturalism etc., precum și a eliminării unor confuzii cu privire la curentul modernist care încă mai derutează pe profesori și elevi, criticul face o analiză succintă a noului manual de clasa a X-a. Autorii acestui manual au înălțurat, printr-altele, vechile judecăți schematice asupra lui Titu Maiorescu și a „Convorbirilor literare”, de la a căror apariție s-au împlinit de curând 100 de ani. Au știut, de asemenea, să-și sublinieze comentariile — și acestea ar a mare însemnătate — cu texte ilustrative din opera maioresciană.

Odată cu perfecționarea manualelor — spune criticul în continuare — este nevoie și de o necontenită perfecționare a profesorului. Profesorul are datoria „să adauge un suflu înviorător în predarea obiectului”. El trebuie să devanseze manualul prin cunoștințele sale, să predea cu pasiune, aducându-și contribuția personală, creatoare, la fiecare lecție. Numai în felul acesta — adaugă convingător Șerban Cioculescu — vorbirea lui nu va fi o „vox clamantis in deserto”.

O anchetă binevenită

Ancheta Gazetei Învățământului, din 2. II 1967, cu privire la activitatea elevilor din cercurile științifice, din cercurile literare sau artistice ale liceelor este binevenită și utilă deoarece se simțea tot mai mult nevoia reorganizării acestor cercuri, a orientării lor mai precise spre stimularea muncii de cercetare a tinerilor.

Necesară și demnă de reținut este constatarea profesorului Victor Iliescu că unele cercuri duc o activitate formală deoarece, fiind în număr prea mare în cadrul unei singure școli, nu toate cuprind elevi cu aptitudini reale pentru cercurile respective. Opinia aceasta a fost întărită de prof. H. Rădulescu Lemnar — care afirmă că „nu numărul cercurilor trebuie să ne intereseze, ci calitatea lor”. Profesoara Rod ca Botoman e de părere că în aceste cercuri trebuie selecționat „virfurile, cei mai dotați elevi”, iar activitatea să aibă un caracter științific mai accentuat.

Sînt judicioase și intervențiile celorlalți participanți care s-au pronunțat în direcția stabilirii unor legături mai strîns cu activitatea specialiștilor din învățămîntul superior, institutele de cercetări din producție, precum și unele propuneri cuprinse în final.

Creдем însă că ancheta ar fi trebuit să aducă mai multe propuneri concrete de îmbunătățire a acestei importante activități școlare, — ne gîndim la alegerea mai atentă a conducătorilor cercurilor dintre cadrele cele mai bine pregătite și talentate din școli, la găsirea unor posibilități ca aceștia să aibă mai mult răgaz, pentru îndrumarea muncii personale a elevilor, precum și la unele măsuri de îmbunătățire a programei de activități.

Un mic dicționar, care putea să fie mare

Deosebit de inspirată a fost ideea Editurii științifice de a publica un „Mic dicționar mitologic greco-roman”. Lucrarea, avînd ca autoare pe Anca Balaci și drept consultant științific pe Eugen Dobroiu, constituie un excelent și documentat „ghid” în lumea fantastică, plină de vis și poezie a personajelor legendare.

„Micul dicționar” este totodată și un act de cultură, căci, cum spune autoarea în cuvîntul înainte, adeseori se aud expresii de felul: *Iute ca Achile, credincioasă ca Penelopa, chinurile lui Tantal* etc. cărora unii nu le cunoaște originea, iar pentru alții sînt de-a dreptul incomprehensibile. Definițiile care se dau celor mai de seamă personaje din mitologie sînt competente și lapidare, cu trimiteri concrete la sursă. În ajutorul cititorului vin și cele peste 40 de planșe cu reproduceri după sculpturi și tablouri celebre, care înfățișează scene sau figuri din mitologie. Distingem în unele din ele artiști plastici de geniu: Fidias, Michelangelo, Da Vinci, Tizian etc. Dar tocmai aici e carența acestei lucrări: nici una din reproduceri (și nici locul unde se află expuse.

Cine știe, poate la a doua ediție...

N-ar fi mai bine?...

Cărțile pentru copii, cu ilustrații, în special cele care sînt în mai multe culori, necesită un volum de lucrări tipografice mai ridicat. Evident, în fața întreprinderilor poligrafice, fiind vorba și de un plan, celelalte lucrări (fără ilustrații) vor avea întotdeauna prioritate. Astfel stînd lucrurile, se întîmplă un fenomen curios: cărți pentru cei mici, care în mod normal ar putea fi tipărite în decurs de câteva săptămîni, sînt împinse din trimestru în trimestru, din plan în plan, ajungînd să-și facă uneori un stagiu prin rafturile tipografiei de ani de zile.

Exemple s-ar putea da destule; le cunoaște Editura tineretului, le cunoaște și autorii în cauză și nu ne vom ocupa de ele în rîndurile de față. Vrem însă să facem o propunere: oare n-ar fi mai nimerit ca la Combinatul poligrafic „Casa Școlii” sau la altă poligrafie să ia ființă o secție care să tipărească exclusiv cărți și reviste pentru copii? S-ar reduce în acest fel, substanțial termenul de apariție al cărților, iar revistele pentru copii n-ar mai trebui pregătite cu 2—3 anotimpuri în prealabil, și n-ar mai cădea în desuetudine, cum se mai întîmplă uneori la ora actuală.

Dim. Rachici

DISCOTECA PENTRU TOȚI

Titulatura „Discoteca pentru toți” ne evocă în chip firesc denumirea cunoscutei colecții de cărți „Biblioteca pentru toți”. Similitudinea nu este întîmplătoare. Ca și sora ei mai mare, culegerea inițiată de „Electre-cord” urmărește să pună la dispoziția publicului lucrări de mare popularitate, folosind un format cît mai accesibil. Tradusă din limba engleză bibliofililor în acela al discofililor, cartea „format de buzunar” înseamnă disc de 17 cm diametru, cu avantajul dimensiunii reduse și al prețului convenabil, dar totodată cu dezavantajul unui minutaj de înregistrare minim: cel mult șapte minute și jumătate pe o față. De aci, obligația de a uni accesibilitatea cu scurtimea, editînd pe asemenea discuri doar uverturi, suite, mici piese de gen, sau micro-recitaluri vocale sau instrumentale. În aceste condiții, colecția este destinată să prilejuiască un prim contact al publicului larg cu formele și genurile cele mai populare ale muzicii culte.

Examinînd lista celor 34 de numere ale colecției, apărute pînă în prezent, se poate desluși existența cîtorva linii directoare. Unele discuri cuprind scurte piese simfonice sau de cameră:

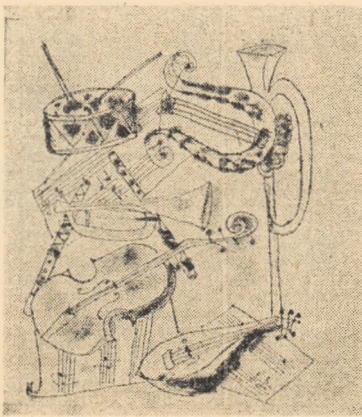
„Mica serenadă” de Mozart, fragmente din suitele „Visul unei nopți de vară” de Mendelssohn-Bartholdy sau din „Locul lebedelor” de Ceaikovski, „Preludiul la după amiaza unui faun” de Debussy, suite de dansuri simfonice românești de Sabin Drăgoi și Achim Stoia, Ciacona pentru vioară solo de Bach etc. Altele prezintă uverturi celebre: „Nunta lui Figaro” de Mozart, „Leonora nr. 3” de Beethoven, „Carnavalul roman” de Berlioz, „Tannhäuser” de Wagner, „Ruslan și Ludmila” de Glinka, etc. O serie de discuri cuprind mici recitaluri de lieduri (Dan Iordăchescu, Nicolae Secăreanu) sau de arii din opere (Nicolae Herlea, Ion Piso, Titus Moraru). Altele, în fine, sînt dedicate cite unui

instrument muzical, ilustrîndu-i posibilitățile; pe linia acestei preocupări au fost pînă în prezent evocate pianul, vioara, clavicinul, orga, harpa, flautul, cornul, tuba și vor urma, pe rînd, celelalte.

Practica a demonstrat că „Discoteca pentru toți” și-a creat un public propriu, care-și procură, cu regularitate, toate noile numere ce apar în cadrul colecției. Nu este vorba aci de o nouă manifestare a celui „spirit de colecționare” care face pe unii să strîngă mărci poștale, monede sau cutii de chibrituri, ci de faptul că „Discoteca pentru toți” răspunde necesităților reale de familiarizare cu formele mai elevate ale muzicii, resimțită de cei a căror cultură muzicală se reduce pentru moment la cîntecul popular sau la cea mai recentă melodie de dans.

Funcția de inițiere în muzica cultă poate fi exercitată de colecția „Discoteca pentru toți” și în cadrul procesului de învățămînt. În măsura în care programa analitică a cursurilor de muzică tratează formele și genurile „mici” sau instrumentele orchestrei simfonice, discurile colecției constituie un excelent mijloc de ilustrare practică a expunerilor teoretice. Iată o nouă direcție în care se pot îmbogăți cu folos discotecile școlilor noastre.

E. ELIAN

RECOMANDĂRI DE CĂRȚI PE VÎRSTE ȘCOLARE

Basme, povestiri, romane de aventuri, monografii

5—7 ani

IRIME STRĂUT: *Buzdurecă cel născut dintr-o nucă*. Ilustrații de D. Dobrică, 40 p. Preț: 7 lei. Ed. tineretului, 1966.

Clasica situație din basme — ivirea unui copil mic de tot într-o căsnicie fără copii — o găsim și în această povestire și, tot astfel, curiozitatea femeii care nu are răbdare să mai aștepte câteva zile pentru a afla o taină, ceea ce atrage după sine o serie de nenorociri. Buzdurecă este destinat să rămîna mic cît miezul unei nuci dacă nu învață șapte meserii. Tatăl său adoptiv, minerul Ler, îl duce în mină — ocazie pentru micii cititori de a cunoaște amănunțit, la nivelul lor, mina și munca minerilor. În această ambianță băiatul învață cele șapte meserii și, pe măsură ce și le însușește, una câte una, îl vedem crescînd, pînă ce ajunge un adevărat flăcău. Textul, atractiv, este bogat ilustrat.

7—10 ani

VICTOR HUGO: *Gavroche*, Ilustrații de Iacob Desideriu, traducere de Olga Montea, 56 p. Preț: 2,50 lei. Ed. tineretului, 1966.

Neuitatul personaj al lui Victor Hugo, „Gavroche” („miciiul băiat cu suflet mare” cum îl caracterizează autorul), hoținarul lipsit de căldura unui cămin, copilul străzilor pariziene, care moare eroic în apărînd revoluția, oferă și astăzi cititorilor exemplul emoționant al dragostei de țară și al sacrificiului pentru libertate. Ilustrații sugestive, pline de mișcare.

PETRE ISPIRESCU: *Basme*, Ilustrații de Florica Cordescu, 160 p. Preț: 8 lei, 1966.

Culegerea cuprinde cele mai frumoase basme populare românești culese și povestite de P. Ispirescu. Ele conțin admirabile exemple educative privind prietenia, eroismul și curajul, dragostea și statornicia, înțelepciunea și iscusința, calitățile cu care eroii populari înving întotdeauna forțele răului. Ambitînii cîteva titluri: „Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte”, „Apolodor împărat”, „Greuceanu”, „Cobănașul cel istet sau „Turloatele Blendei”. O carte pe care o recomandăm călduros cititorilor.

12—17 ani

JULES VERNE: *Doi ani de vacanță*. Colecția „Cutezătorii”, 351 p. Preț: 6 lei. Ed. tineretului, 1966.

Cîteva copii care au supraviețuit unui naufragiu trăiesc izolați pe un tîrn necunoscut, în mijlocul Oceanului Pacific. Acești „robinsoni” luptă cu condițiile neprielnice ale climei și cu lipsurile de tot felul, pe care le biruie datorită curajului, inteligenței și îndemînării. În cele din urmă, se vor întoarce în Noua Zeelandă, la familiile lor, cu șalupa unor bandiți pe care îi învinseseră. Purtarea lor curajoasă și iscusința de a se desena din situațiile cele mai neprevăzute, fac cartea atractivă. Întîlnim și aici, ca și în alte serii ale lui Jules Verne preocuparea de a instrui pe neobservate. În cazul de față, cititorului i se oferă variate informații despre fauna și flora insulelor din sudul Oceanului Pacific.

FELIX ADERCA: *Orasele scufundate*. Prefață de Ov. S. Crohmăniceanu. Coperta de Cristea Condaci, 92 p. Preț: 4,50 lei. Ed. tineretului.

Deși apărut în urmă cu 35 de ani, într-o vreme cînd genul la noi era în fașă, acest roman științifico-fantastic poate să intereseze în mod deosebit și astăzi tineretul.

Autorul își întemeiază fabulația pe ipoteza de largă circulație în trecut că pămîntul se răcește treptat, fapt care determină omul să se retragă mai întîi în orase construite în adîncul oceanelor. Oamenii caută alte locuri propice pentru dezvoltarea vieții. Unii urmează soluția inginerul Whitt, retrăgîndu-se și mai adînc, spre centrul pămîntului, alții urmează pe Xavier în drumul lui spre o altă planetă.

Cartea, deosebit de antrenantă, cu multe situații dramatice, impresionează prin capacitatea autorului de a înfățișa foarte concret aspectele imaginare deseri.

AUREL LECCA: *Eschimoșii*, 165 p. Preț: 4 lei. Ed. tineretului, 1967.

O interesantă lucrare cu caracter monografic în care se descrie viața eschimoșilor, repartiziile lor geografice pe glob, organizarea socială, construcția caselor de locuit și a mijloacelor de transport etc. Sînt prezentate, de asemenea, prin detalii revelatoare obiceiurile și legendele lor, poezia, muzica și dansul specific diferitelor grupuri. Lucrarea se citește cu plăcere și instruiște.

Zorina REGMAN

Domeniul subteran a interesat întotdeauna pe oameni și în deosebi pe cercetători, dintre care „pedagogul” nu a fost cel din urmă. Posibilitatea pătrunderii în inima pământului deschide o filă din cartea naturii mult mai concludent decât planșele didactice.

Acestei activități i s-au dedicat cu pasiune mulți turiști care au reușit să îmbine laolaltă activitatea științifică cu cea sportivă, după cum remarcă Em. Racoviță „...cunoștințele ce avem astăzi despre imensitatea golurilor subterane... este în mare parte opera turiștilor... atleți de ispravă, care s-au consacrat periculoasei explorări a prăpăstioaselor cavități pămîntesti”.

Minunata lume minerală impresionează puternic pe oricine pătrunde în tainele ei, și cu atât mai mult este atras tânărul elev, care la „vîrstă romantică” visează să devină un viitor explorator.

Pe elevii îi interesează și superlativele geografice: care este cea mai mare peșteră din țară. Cifrele însă se modifică asemănător recordurilor sportive și de unde cu câțiva ani în urmă peșterile Comarnic și Meziad își disputau înfrîntarea, astăzi urmărind cu interes crescînd noile descoperiri de galerii din peștera Topolnița — cea mai lungă din țară (peste 10 km) precum și temerarele descensiuni în peștera de la Izvoarele Tăușoarei — cea mai adîncă (340 m).

Datorită interesului elevilor față de problemă — creat fie de descrierile profesorului de geografie fie de lecturi, dintre care romanele științifico-fantastice sînt un imbold, considerăm că în excursiile școlare vizitarea peșterilor constituie un obiectiv atrăgător.

Turismul subpămîntean — sau cum se mai numește „speoturismul” — nu necesită însă (la nivelul unui amator) mari pregătiri din punct de vedere tehnico-material. În cazul peșterilor mai lungi și în care se prelungește timpul de staționare se folosesc lămpile speciale de carbid. În mod obișnuit însă pentru micile incursiuni se utilizează ca surse de lumină lanternele sau chiar luminările sau facilele.

Din punct de vedere organizatoric este indicat ca grupa care vizitează să nu fie prea numeroasă (10—15 elevi) în frunte mergînd profesorul conducător, iar ca încheietor al șirului un alt profesor sau un elev mai destoinic. În orice caz din 5 în 5 elevi trebuie să existe o sursă de lumină. Elevii se vor număra atît la intrarea cît și la ieșirea din peșteră.

Să pătrundem însă în domeniul subteran folosind cîteva descrieri din experiența personală.

a) **Masivul Bucegi** este muntele care oferă o complexitate de aspecte dintre care remarcăm fenomene glaciare, eoliene și în deosebi carstice. Datorită marii circulații turistice în acest masiv se organizează multe excursii școlare și elevul are ocazia să cunoască pentru prima oară în viață o peșteră: Peștera lalomiței. De la început sîntem nevoiți să-i atragem atenția asupra denumirii greșite pe care au popularizat-o unii turiști folosind denumirea „Peștera lalomicioarei”, deși afluențul lalomicioara se varsă în riul lalomița la o distanță mare la sud de peșteră. Distrugerile pe care le-au provocat numeroșii turiști care au străbătut-o determină ca aspectul general să fie al unei „pivnițe” întunecate. De aceea mulți elevi nu pot avea o imagine despre adevărata frumusețe a peșterii. Totuși, dacă cu puțin sacrificiu pătrundem dincolo de punctul denumit „La Altar”, înțîlnim și cîteva concrețiuni. Se remarcă prezența unei ape care curge pe un pat, asemănător cu al rîurilor de pe fața pămîntului, adică ca o vale epigea. Totodată, prin „tubul” prin care pătrundem putem să ne imaginăm vechiul conduct fosil în care apa curge ca în țevile noastre de la baie. Drumul ne este barot de un mic lac care poate să fie depășit cu ajutorul unei birne și în sfîrșit un traieci anevoios și uneori tîrș pe nămolul de-alungul rîului. Un horn aflat pe tavan ne permite să ne strecurăm într-o sală încăpătoare pentru toți la marginea unui perete de scurgeri stalagmitice. Cu ajutorul unui elev care stă ghemuit formăm o „piramidă” și atingem o mică platformă din partea stînga a sălii. De aci cîteva prize formate de stalagmite ușurează cățărarea. Ajunși sus întîndem o coardă pentru a ușura urcarea celorlalți și sîntem cu toții în Galeria Ascunsă, care prezintă încă concrețiuni. Este demnă de remarcă și formarea unui „vâl”, o perdea de calcar prin care lumina lanternei străbate translucid. Cu ajutorul unor întrebări ajutătoare stabilim modul de formare al acestui fenomen: pe de o parte picătura de apă cade pe verticală atrasă de gravitație, iar pe de altă parte o altă picătură datorită adeziunii alunecă pe tavanul înclinat. Ca rezultat a acestor două forțe — gravitația și adeziunea — s-a născut minunata perdea pe care o admirăm.

În apropierea peșterii lalomiței există însă o antiteză: valea Horoabei, rezultată din dărîmarea tavanului unei foste peșteri. Poteca turistică ne obligă să trecem printr-un tunel, un vechi conduct fosil al apei ca cel de care am mai vorbit, și totodată să ne dăm seama de șlefuirile provocate

de ape prin eroziune formînd „marmite” precum și locuri unde apa a sfîrșecat stîncă prin mișcări de turbionare.

În sfîrșit tot în Bucegi pătrundem în cîteva peșteri mai puțin cunoscute deoarece în drumul de acces nu există marcaj turistic: peșterile din valea Tătarului (Peștera Ursului, Miresii, Tătarului). Pe pereții acestor peșteri mici se întîlnește o pată albă moale denumită științific montmilch, iar popular lapte de stîncă. Este demn de remarcă că prezența acestei forme coloidale a calcarului este deseori semnalată în peșterile din țara noastră, în timp ce în peșterile din vestul Europei este un fenomen rar. În perioada iernii am găsit lilieci (Cheiroptere) care hibernează atîrnăți de tavan cu capul în jos.

b) **Masivul Postăvarul** este un alt munte în care se organizează numeroase excursii școlare. Deși mulți elevi au trecut prin Poiana Brașov, puțini au vizitat și Peștera de lapte, aflată chiar deasupra hotelului turistic urcînd pe panta de schi pînă la poteca marcată cu cerc albastru. Aci cîteva elevi sînd cu ajutorul unui cuțit au descoperit resturi de oase de urs al peșterilor, dintre care un canin. Tot în această regiune putem vizita peștera recent descoperită de lingă com. Rîșnov, care poate fi dată ca exemplu de distrugere a formațiunilor stalagmitice de către unii turiști care dărîmă într-o clipă ceea ce natura a clădit în mii de ani.

Drumurile turistice din Postăvarul conduc și la alte peșteri dintre care și Groapa de Aur, inaccesibilă însă pentru elevi.

În general cu elevii nu pot fi străbătute peșterile cu dezvoltare verticală care necesită mijloace tehnice alpine, rezumîndu-ne doar la peșterile cu galerii orizontale, care se străbat cu piciorul. Este bine de a recomanda elevilor lectura cărții „Aventuri sub pămînt” de Norbert Casteret, în care se descriu îndrăznețele coborîri în avene de sute de metri adîncime.

c) **Valea Dimboviței** oferă excursii ușoare în care deplasarea se face cu mijloace auto. După ce am vizitat cu elevii Școlii medii 32 orașul Cîmpulung-Muscel, un obiectiv industrial (fabrica de automobile) și casa memorială G. Topîrceanu din satul Nămăești, ne-am oprit în com. Podul Dimboviței. Urmînd rîul Dimbovița în amonte se ajunge în impresiunile Chei ale Dimboviței în care la cîteva kilometri pe malul drept se află peștera Ursului. O scară cimentată permite accesul mai ușor. Colectivul numeros de peste 150 elevi a fost împărțit în grupe mici de cca 20 elevi însoții de profesorul lor și profesorul-ghid care le dădea explicații. Se remarcă un început de formare al unui planșeu stalagmitic la baza uneia dintre stalagmite. Calcarul s-a depus pe o suprafață de argilă, după care apa a măturat aluviunile subiacente, rămînînd suspendată placa de calcar. De asemenea o „piele de leopard” formată de o rețea fină de argilă și mici picături de apă.

Tot din Podul Dimboviței se ajunge la mult prea cunoscuta peșteră Dimbovicioara situată pe rîul Dimbovicioara.

d) **Munții Apuseni** reprezintă adevăratul domeniu de cerc tare al peșterilor.

Am pornit cu elevii Școlii medii nr. 8 Emil Racoviță din București, într-un itinerariu cu tema „Pe urmele lui Racoviță”. Străbătînd carsul bihorean am putut forma elevilor o reprezentare a ceea ce ei cunoșteau teoretic sub denumirea de lapiezuri; ponoare, isbucuri, avene, doline etc. Trecînd de la grandiosul fenomen Cetățile Poronului, la ghețarii fosili sau ape care dispar înghițite de pămînt și reapar după un traieci subteran de mai mulți kilometri, am admirat în peisajul subteran o lume de basm imaginată doar de Jules Verne.

Vizitînd peșterile, lumea minerală și cea a viețuitoarelor din adîncurile lor, nu putem să nu ne gîndim cu mîndrie că întemeietorul noii discipline cu renume mondial „bio speologia” este un român: savantul Em. Racoviță.

Descrierea unei astfel de excursii depășește însă cadrul restrîns al prezentului articol. Amintim doar că excursia s-a desfășurat în condiții de camping cu dormitul în corturi și saci de dormit și prepararea alimentelor la focul de tabără.

Oferînd aceste condiții elevilor de astăzi ne îndreptăm din nou cu gîndul la Racoviță, care critica învățămîntul din vremea sa, spunînd: „Oare răsării-vă iarăși învățămîntul ce combină într-un tot armonios instrucția și educația? Oare reinvia-va acea educare integrală a trupului, a minții, a minții? Eu am speranța că da...”

Florian FRAZZEI

Poșta redacției

● M. R. — **Rucăr.** Temele anchetelor și reportajelor pe care ni le anunțați sînt interesante. Tratarea lor însă, judecînd după materialul trimis, impune cîteva observații:

1). Materialul necesită o sistematizare pe întrebări, care e preferabil să nu fie prea multe, altfel e greu de urmărit.

2). Reporterul să nu substituie limbajul persoanelor anchetate cu limbajul lui. Dumeavoastră sînteți scriitor și știți foarte bine cît ciștigă în autenticitate un text în care cei aduși în scenă sînt lăsați să vorbească pe „limba lor”. „Subiecții” dumeavoastră, cum li se spune în terminologia științifică, nu se diferențiază prin limbaj de oamenii de la oraș, și nici între ei. Desigur, e foarte plăcut să constăți în vorbirea sătenilor prezența unor termeni neologistici întrebunțați cu toată siguranța, dar acesta e însuși e un fenomen nou și trebuie pus în valoare. Citiitorul să fie surprins de firescul acestui fenomen! Acest lucru se poate realiza prin metoda trierii materialului, adică prin selecția replicilor, a observațiilor celor mai interesante, nerepetate de alți interlocutori.

Observația fundamentală este însă următoarea: reporterul trebuie să urmărească un țel precis, ceea ce impune, pe lîngă o orientare sigură în domeniul abordat (psihologie socială, sociologie a educației, pedagogie etc.) un punct de vedere științific, precum și participarea lui, a reporterului, chiar în subtext, la dezbateri — fiindcă el militează pentru o cauză. Observațiile lui să fie — cum se spune cu un termen desfolosit — *pertinente*, adică just aplicate la obiect. Din capul locului el trebuie să fie prezent în fiecare clipă, chiar dacă face o simplă statistică, fiindcă el îl conduce pe cititor spre ceea ce urmărește să demonstreze, pentru a-l determina o atitudine. Sugestii metodologice am dat și noi. Vedeți însă ce spun și alții. Dacă scrieți articole, țineți seama de observațiile extrem de judicioase ale prof. Dan Bădărău, privitoare la limbajul practicat în revistele de specialitate

— e vorba de cele de filozofie — în inter-venția sa din revista „Cronica”.

● I. TIMOFTE — **Oltena.** *Cele peste 50 de întrebări pe care ni le puneți și care sînt cam așa: „Cadrele didactice necalificate cite planuri să facă pe zi? Ce fac, planuri sau schițe? La toate lecțiile sau numai la o lecție? Pentru o oră sau pentru toate? Cei ce le fac le prezintă directorului sau nu? Directorul le cere el sau nu? Ce face directorul dacă i se prezintă? Le vizează sau nu? Face îndreptări scrise sau orale? etc.”* nu sînt de competența revistei „Colocvii” care se adresează părinților, învățătorilor și profesorilor în ceea ce-i unește: — educarea copiilor. Vă sfătui să consultați atenți Regulamentul școlii de cultură generală în care veți găsi, într-un fel sau altul, răspuns la foarte multe din întrebările pe care ni le-ați pus. Problemele privind drepturile și îndatoririle directorilor salariați ai cîminelor culturale, fondurile din care se plătește transportul lemnului de foc, cine are sarcina să construiască dependințele școlii și altele de acest fel, le puteți lămurii cu sprijinul secției de învățămînt. Vă sfătui să prezentați secției de învățămînt și nemulțumirile pe care am înțeles că le aveți, pentru a primi sprijinul necesar.

● L. ALIU, **Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej** „Primul paradox”, de fapt nu-i... primul, fiindcă — deloc... paradoxal! — ni-l aminteste pe un altul, pe „D-l Goe” — ceea ce nu i-ar pricinii celui al dvs. nici un prejudiciu. Deși subiectul — recomandat și de genul publicistic adoptat, ca și de mijloacele pe care, după cum vedește manuscrisul, nu le mînuieți pentru prima oară — n-am ezita să-l publicăm, n-o facem totuși deocamdată pentru că îl socotim încă — citîm din scrisoarea dvs. — „neîmplinit literar”. Este tratat prea în fugă, parcă s-ar grăbi spre poanta finală. Prea transparență istoricului didactico-moralizatoare, — lipsită totuși de elementul persuasiv. Vă așteptăm, într-adevăr cu interes, viitoarea corespondență.

● Inv. I. V. BERCA. — **Com. Vladimir — Gilort.** La cîteva zile după articolul „Pe marginea unei anchete sociale” (pe care-l publicăm), am primit și pe

cel de al doilea, intitulat „Filmul și educația”. Lesne de înțeles de ce l-am preferat pe cel dintîi — pe de-o parte, iar pe de alta — revista noastră s-a mai ocupat de tema pe care o abordăți și dvs. În cel de al doilea articol, socotim că lucrul acesta nu vă va face să nu fiți, în continuare, același corespondent inimos al revistei.

● VAL. C. NEȘTIAN. „Micul șantajist”, „bucată” literară ce ridică o problemă interesantă: aceea a copiilor care, din vina părinților, își pîrasc frații părinților și așteaptă recompense. „Bucata” literară am zis, fiindcă slăbiciunea ei principală — care o face nepublicabilă — constă în aceea că nu e nici schiță — în care prin dialog, descriere, etc. să ne „povestim” un caz, să înfățișăm o situație, un caracter — și nici eseu sau studiu, să zicem științific, ci un amestec hibrid al ambelor genuri. Decideți-vă ori pentru unul, ori pentru altul. În primul caz, refaceți materialul îmbogățindu-l, mai ales, filonul epic: cuprindeți adică mai multe fapte, în narațiune, pentru a vă demonstra „teza”, intrucît nu se vădese din materialul trimis, semne că simplitatea și esențializarea v-ar fi procedee la îndemînă; tot în această ordine de idei, fiți atenți la exprimare: nu se spune: „...mamei îi aduce la ureche mici nimicuri”... ci: „...fi ajung la ureche sau îi spune la ureche, după cum în românește nu se poate scrie: „... năzbîțiile cotidiene pe care Vasilică ca orice copil le face fără alarmarea părinților expresă...”

● AUREL BALABAN — **Pitești:** Am primit cele două „materiale”, care dovedesc deocamdată doar marea dumeavoastră dragoste pentru problemele ale „profilului revistei „Colocvii”, cum ne scrieți.

Lucruri comune, ca: „Familia la poporul nostru a fost în toate timpurile un monument și o instituție sacră, iar creșterea și ridicarea copiilor la un nivel de viață cît mai ridicat, a fost un ideal permanent” sînt generalități, nici calde nici reci, nici corecte nici incorecte, dar care nu folosesc nimă. nu și de care va trebui să vă feriți în viitor, dacă țineți cu tot dinadinsul să comunicați ceva altora, prin scris.

CUPRINSUL

AL. BOJIN:

Scriitorii vremii iau atitudine în 1907

DEMOSTENE BOTEZ:

Copiii, oglinda noastră

VALERIU CEAUȘU:

Idealul, măsură a tinereții

PAUL TEODORESCU:

Omagiu lui Constantin Brâncuși

SEPTIMIU CHELCEA:

Psihologia și viața socială

FLORIAN POTRA:

Exemplul unui părinte ilustru

ALEX. DARIE

I. CIOCAN:

Grupul școlar UCECOM București

TUDOR GHERMAN:

Grupul școlar de pe lângă Trustul 1 Construcții Montaj București

PANTELIMON GOLU:

Influențele „neorganizate” și valoarea lor educativă.

SEVER UTAN:

Două mâini mici de femeie

VIRGIL TEODORESCU:

Curriculum vitae: FILIMON SÎRBU

E. FISCHBEIN:

Efortul personal al copilului

STELA PREDESCU:

Educatorul, un prieten mai mare

EMILIA COMIȘEL:

Folclorul copiilor

Dr. M. CUCU:

Igiena procesului de învățămînt

ALEXANDRU DUȚU:

Arta de a citi

PAUL CARAVIA:

Documentarea, mijloc de instruire și educație

N. A. STRĂVOIU:

Sfaturi de comportare în societate

MONICA MACOVEI:

Tirania snobismului

MIRCEA SÎNTIMBREANU:

Epigrafie

EDGAR PAPU:

Cuore

PAUL B. MARIAN:

Cu scriitoarea H. Dory despre: raporturile între părinți și copii, meseria de părinte și greutățile ei, o școală a părinților și o... altă școală; un ideal care să călăuzească tineretul în viață.

MARIANA CEAUȘU:

Pledoarie pentru „independență” față de film.

E. ELIAN:

Discoteca pentru toți

FLORIAN FRAZZEI:

Vizitarea peșterilor.

COLOCVII CU CITITORII, PAGINI SCRISE DE CITITORI, COMENTARII, MARGINALII, RECOMANDĂRI DE CĂRȚI PE VÎRSTE ȘCOLARE, DICȚIONAR, POȘTA REDACȚIEI.

Reproduceri după lucrări de CONSTANTIN BRÂNCUȘI, FRANCISC ȘIRATO, ION VLASIU, OLGA CIZEK, CONSTANȚA CRIȘAN, GH. CHIRIAC.

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, inv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; TATIANA CAZACU-SLAMA, psiholog; SABINA CONSTANTIN, vicepreședintă a Sfatului popular regional Cluj; GH. DIACONU, dir. Școlii profesionale „Grivița Roșie”, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casel de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Școlii pedagogice, Bacău; I. MAȚEI, sociolog; Conf. Dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; Conf. univ. dr. URSULA ȘCHIOPU; ECATERINA TÎRCA, educatoare; RADU TUDORAN; PETRU VINTILĂ (redactor șef adj.); ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică de CONSTANTIN BIVOLARU

Redacția și Administrația, București, Str. Virgiliu Nr. 40

Tel. 14. 64. 08 și 14. 08. 21

COOPERATIVA „CHIMICA” BUCUREȘTI

Cal. Șerban Vodă 22-24

Telefon: 23 77 41; 23 40 67

produce și livrează unităților din comerțul de stat și cooperatist:

● **CARPETIN** — soluție pentru curățat covoare, tapițerie etc.

● **VITRO** — lichid pentru curățat geamuri și oglinzi.

● **BATISTE DEZINFECTANTE** — hîrtie impregnată, se folosește în scopuri igienice.

● **MASĂ GALBENĂ DE TURNARE ELECTRO-IZOLANTE** — dielectric pentru cutiile de funcționare a cablurilor electrice.

● **LUMÎNĂRI** — albe de parafină în pachete de 1 kg

● **SEPTOL** — soluție dezinfectantă de uz extern, are acțiune bactericidă și odorizantă. Se folosește ca dezinfectant în unitățile de frizerie, manichiură, pedichiură.

Citiți și răspîndiți revista

COLOCVII

despre școală, familie și societate

CASA DE DISCURI ELECTRECORD

editează înregistrări de opere literare (versuri, proză, teatru) recomandate de Ministerul Învățămîntului spre folosire în școli.

SELECȚIUNI DIN CATALOG

EX D 30 — MIHAIL SADOVEANU citește din:

„Amintiri din copilărie” de Ion Creangă

„La Moldova” de Mihail Sadoveanu

EX D 1051 — SADOVEANU DESPRE EMINESCU

EX E 0101 — TUDOR ARGHEZI RECITĂ DIN VERSURILE SALE

EX D 1100 — GEORGE CĂLINESCU RECITĂ DIN VERSURILE SALE

EX E 0228 — VICTOR EFTIMIU RECITĂ DIN VERSURILE SALE

EX E 0183 — VERSURI DE EMINESCU recitate de: Irina Răchițeanu, Elena Sereida, Val Săndulescu, Ludovic Antal, Gheorghe Cozorici

EX C 182 — GEORGE VRACA RECITĂ VERSURI DE EMINESCU

EX E 0254 — VERSURI DE ALECSANDRI recitate de: George Calbo-reanu, Irina Răchițeanu, Gina Petrini, Constantin Moruzan, Dinu Ianculescu ș.a.

EX E 0168 — HARAP ALB de Ion Creangă, versiune dramatizată

EX D 1003 — DIN LEGENDELE OLIMPULUI de Alex. Mitru: „Prometeu” (citește autorul)

EX D 1004 — DIN LEGENDELE OLIMPULUI de Alex. Mitru: „Apolon” (citește autorul)

EX D 1030 — FABULE de La Fontaine, Krilov, Grigore Alexandrescu, Tudor Arghezi și Marcel Breslașu, citite de Radu Beligan, Silvia Chicoș, Ion Lucian

EX D 43 — I.L. CARAGIALE: CONU LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA, C.F.R. (Schită scenarizată)

16-EXE 081 — I.L. CARAGIALE: O SCRISOARE PIERDUTĂ

16-EXE 0126 — GOGOL: REVIZORUL

16-EXE 0130 — GOETHE: EGMONT

16-EXE 0146 — MOLIÈRE: BOLNAVUL ÎNCHIPUIT

16-EXE 0169 — SHAKESPEARE: HAMLET

16-EXE 0191 — DELAVRANCEA: APUS DE SOARE

16-EXE 0203 — ALECSANDRI: FÎNTINA BLANDUZIEI

16-EXE 0229 — GORKI: AZILUL DE NOAPTE

16-EXE 0255 — SCHILLER: INTRIGĂ ȘI IUBIRE